

ҲАЗИНИИ

ДЕВОН

ТОШКЕНТ «МАЪНАВИЯТ» 1999

Зиёвуддин Каттахожа эшон ўгли Ҳазинийнинг ўқувчилар ҳўки-мига илк бор ҳавола этилаётган девони шоирнинг ғазал, мураббаъ, мухаммас ва мусаддасларидан ташкил топган. Асримизнинг 10-йилларида, Тошкентда литографиялар қизғин иш бошлаб юборган даврда шоир баёзи уч йил мобайнида етти марта чоп этилганининг ўзиёқ шоир ўз замонасида қанчалар кенг шуҳрат топганидан да-лолат беради.

Ҳазиний тўра ўз назмларидан махсус девон тузган бўлсалар ҳам бу девон ўқувчилар қўлига етиб бормай, 30-йилларда машъум қатагонлар даврида шўро жазо органлари томонидан йўқ қилиб юборилган. Эндиликда девон ҳолида тартиб берилган бу китоб шоирнинг ўша чоп этилган баёзларидан, бошқа баъзи баёзларга кирган ва шеърят ихлосмандлари бисотида сақланиб қолган қўл-ёзма манбалардан жамланди.

Китобдан забардаст файласуф ва бетакрор лирик шоирнинг ҳам ишқи мажозийни, ҳам ишқи ҳақиқийни алоҳида бир жозиба билан тараннум этувчи асарлари ўрин олган. Улар ўқувчи бадий дидини юксалтиришга, унинг маънавий покланишига хизмат қилиши шуб-ҳасиздир.

Сўзбоши, луғат-изоҳлар муаллифлари ва нашрга тайёрловчилар:

**Аҳмаджон Мадаминов, филология фанлари номзоди,
Отабек Жўрабоев**

Махсус муҳаррир, сўнгсўз муаллифи филология фанлари доктори, профессор Шариф Юсупов

Ҳ—18

Ҳазиний.

Асарлар//Сўзбоши, луғат-изоҳлар муал-лифлари: А. Мадаминов, О. Жўрабоев. Мах-сус муҳаррир, сўнгсўз муаллифи: Ш. Юсупов.
—Т.: «Маънавият», 1999. — 176 б.

УзИ+83. 3Ўз

Х 4702620204—19
М 25(04)—99 30—99

© «Маънавият» 1999

РУҲПАРВАР АСАРЛАР СОҲИБИ

Асарлар давомида ривожланиб, гўзал ва бетакрор анъаналарга эга бўлган мумтоз адабиётимиз даҳо ижодкорлар асарлари билан бойдир. Айниқса, XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида кўҳна адабиётимизда янгидан янги саҳифалар очилди. Бадий ва гоёвий пухта, шакл ва мазмун жиҳатидан турфа хил асарлар яратилиб, ўзига хос равишда ранг-баранглик касб этди. Мумтоз адабиётимизнинг тадрижий давоми ва таркибий қисми бўлмиш Қўқон адабий муҳитида бу даврда Писандий, Муҳйи, Муқимий, Қорий, Нисбатий, Тамкин, Фурқат, Завқий, Муҳаййир, Маҳмуд Ҳаким, Ёрий, Зорий, Муҳсиний, Мавлавий Йўлдош, Рожий, Нусрат, Фурбат, Наййирий, Шайдоий каби ўнлаб истеъдодли шоирлар етишиб чиқди. Халқимизнинг севикли шоирларидан бири Мавлоно Ҳазиний Хўқандий ҳам мазкур даврда яшаб, ижод этди. Халқ орасида катта ихлос ва ҳурмат-эътибор қозонган шоир «Ҳазиний тўра» ёхуд «Эшонбува» номлари билан тилга олинган. Зиёвуддин Қаттахожа ўгли Ҳазиний ҳаёти ва таржимаи ҳолига оид муфассал маълумотларга ҳозирча эга эмасмиз. Аммо, баъзи ёзма ва оғзаки маълумотларга ёндошган ҳолда бир-мунча тасаввурга эга бўлиш мумкин.

Ҳазинийнинг насл-насаби ҳазрати пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо (С. А. В.) га бориб уланишини тасдиқловчи шажаравий ҳужжатлар асл манба сифатида шоир авлодлари қўлида сақланмоқда. Шоир аждодларига мансуб икки шажаравий ҳужжатда, хусусан, ҳижрий 1287 (милодий 1870) йилда тузилган насабномада шоир ота томонидан Набирахожа исмли аждоди орқали 24 насаб билан, иккинчи шажарада она томонидан ҳам ҳазрати пайғамбаримизга уланишлари 74 ва 22 муҳр билан тасдиқланган. Ҳазинийнинг пайғамбар авлоди эканлигига ишоратларни унинг баъзи шеърларида ҳам учратамиз.

Зиёвуддин Ҳазиний 1867 йили ҳозирги Фарғона вилояти Учкўприк туманининг Қўқон шаҳрига яқин Катта Кенагас қишлоғида руҳоний—деҳқон оиласида таваллуд топди. Отаси Қаттахожа эшон ўз замонасининг

бриф, зиёли кишиларидан бўлиб, унинг қаламига оид бир неча шеър ҳам бизгача етиб келган.

Бўлажак шоир бошланғич таълимни отасидан олади. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, маърифат-парвар-адабиётшунос Пулатжон Қаюмовнинг «Газкиран Қайюмий» асарида Зиёвуддин Ҳазинийни Қўқондаги «Жомеъ» мадрасасида таҳсил олганлиги таъкидланади.

Зиёвуддиннинг ҳаётида муҳим ўзгариш 30 ёшида юз беради. 1897 йилда қўқонлик Ҳакимхон халифага байъат қилади, яъни ул зотга қўл бериб, уни пир тутади, илму ирфон касб этиб, тасаввуф йўлига киради. Тез орада тариқат мақомларини босиб утиб, ўша даврдаги Қодирий тариқатининг пешволаридан бири — муршиди комили даражасига етади. Ҳазиний тўранинг валийлигини билдирувчи бир неча ҳикоятлар хотира тарзида бизгача етиб келган. Унинг тариқат аҳли бўлишига, пирга қўл беришига ва ўзининг ҳам пир даражасига етишига аввало, Ҳақ Таоло изни инояти билан, шу валийлик хислати сабаб бўлса, иккинчидан унинг шажараси, яъни насл-насаби ҳам муҳим омил ҳисобланади. Ҳазинийнинг катта бобоси Низомиддинхожа эшонга отаси Набирахожа эшон томонидан берилган тариқат силсиласи бу фикримизни исботлайди. Ушбуни тасдиқловчи шажаравий ҳужжат ҳам мавжуд.

Ҳазиний тўра ўзининг ирфоний илм соҳиби бўлиб, орифона шеърлар битишига сабаб бўлган, нафақат Фаргона водийсида, балки бутун Туркистонда машҳур бўлган зот — Қодирия шайхи Муҳаммад Ҳакимхон халифа вафотига «ҳажрида» радибли мухаммас-марсия ёзади. Қўқонлик ҳурматли Ҳафизхон Муҳаммадхонов (Ҳаким халифа авлодларидан бири) да сақланувчи нодир қўлёзма мажмуада мазкур мухаммас матни келтирилган. Ҳакимхон халифа вафоти муносабати билан Ҳазинийдан ташқари Муҳсиний, Рожий, Нидоий каби шоирлар ҳам марсия-тарихлар айтганлар.

Зиёвуддин Ҳазиний кундалик ҳаётида деҳқончилик билан шуғулланган. Ул зотнинг кўплаб хайрли ишлари ҳали-ҳануз халқ хотирасида сақланиб келмоқда. Ҳозирги Бағдод тумани Чопдор қишлоғидаги қумлоқ чўл бўлган 40 танобча келадиган ерни ўзлаштириб, боғ барпо этган ва уни «Регистон» дея атаган. Бу ерда ҳовуз қавлатиб, атрофига бир неча бино ва тегирмон қурдирган. Шунингдек, бу жой қумга тушиб даволангувчилар учун оромбахш масканга айлантирилган. 1914 йилда рафиқаси

Қумринисо аянинг қишлоғи Қоровултепада ҳашар йўли билан жомеъ масжиди қурдирган. Бундан ташқари Ҳазиний тўраннынг саховатпешалиги ва хайрли ишлари ҳақида кўплаб воқеий ҳикоялар мавжуд. Халқ ўртасида комил инсон, истеъдодли шоир сифатида катта ҳурмат қозонган Зиёвуддин Ҳазиний 1923 йилда 56 ёшида дорилбақога риҳлат қилган ва ўз қишлоғидаги аждодлари қўйилган қабристонга дафн этилган. Ҳозирги кунда ушбу қабристон ва Ҳазинийнинг уй-музейи яхлит ҳолда меъморий ёдгорлик сифатида давлат муҳофазасига олинган.

Зиёвуддин айнан ўттиз ёшидан эътиборан «Ҳазин», «Ҳазиний» (мунгли, ғамгин) тахаллуси билан шеърлар бита бошлайди. Бу шеърлар орифона ва лирик шеърлар бўлиб, дунё ва охират, ҳалоллик ва поклик, эзгулик ва олиҳимматлилик каби хислатларни тарғиб этади. Уларда кибру ҳаво, золимлик ва ҳасадгўйлик, бадниятлик ва ахлоқсизлик қораланади.

Унинг шоир сифатида шаклланишида ўз даврининг адабий муҳити муҳим аҳамият касб этади. Ҳазиний ўз замондошлари Муҳйи, Муқимвий, шайх Сулаймон Маҳжур, Ножий (Қаландар), Насимий, тўрақўрғонлик Ибрат, тошкентлик Камий, Мискин, Хислат, Сидқий Хондайлиқий каби шоирлар билан ижодий мулоқотда бўлган.

Ҳазиний шеъриятининг энг муҳим жиҳати унинг халқ тили ва дилига яқин усулда ижод қилганидир. Шоир ўзига хос ижодий услубга эгадир. У лирик шеърларида ҳам, диний-фалсафий шеърларида ҳам аниқ шеърӣ маромга амал қилади. Китобхон унинг шеърларини ўқир экан, фикр аниқлиги ва мисраларнинг раванлигидан зўр қониқиш ҳосил қилади, чиройли ўхшатишлар, ибратли ҳикоятлардан завқланади. Ҳазиний лирик қаҳрамонини мароқ билан тасвирлайди:

Уйласам, маҳбубима оламда жонон ўхшамас,

Жаннат ичра ҳуру гилмон, балки ризвон ўхшамас...

Шоир ёр образини яратишда ва унга мурожаатда анъанавий тасвир воситаларини моҳирона қўллайди. Асли «зебоча», «раъноча», «қадди ниҳол», «қошлари янги ҳилол», «кўзлари хумор» ёрига илтижолари Лайли фироқидаги Мажнун, Ширин ҳажридаги Фарҳод, Узро васлига муштоқ Вомиқ тимсолида баён қилинадик, кўз олдимизда ёр учун тун-саҳарлар бедор, кўнгли вай-

рон, висол умидида қон йиғлаган, юзлари заъфарон, дилхаста ошиқ намоён бўлади.

Ҳазиний арузнинг бир неча баҳрларида ижод этган. Жумладан, ҳазаж, рамал, саръ, ражаз, мутақориб баҳрлари шоир шеърларининг кўпчилигига хосдир.

Ҳазиний шахсининг халқ томонидан севилганлиги ва катта ҳурмат қозонганлиги унинг асарларининг шуҳратини таъминлади. Шоирнинг асарлари мумтоз адабиётимизнинг ажралмас қисми бўлиб ривожланиб келган диний-тасаввуфий йўналишдаги шеър намуналаридир. Мазкур шеърларнинг баъзиларидан «Қуръони Қарим» оятларига ва пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо (С. А. В.) ҳазратларининг ҳадисларига ишоратлар топамиз. Масалан, «бўлғайму?» радифли ғазалнинг мақтаъини олайлик:

Худовандо, Ҳазинийнинг гуноҳин мағфират айлаб.

Ки, дохил жаннати «мин таҳтиҳ ал-анҳор» бўлғайму?..

«Мин таҳтиҳ ал-анҳор» яъни «остларидан дарё оқиб ўтувчи» деган маънони билдирувчи жумла «Қуръони Қарим» «Бақара» сурасининг 25 оятидандир. Ушбу оятда шундай дейилади:

«Иймон келтириб, яхши амаллар қилган зотларга хушxabар берингки, улар учун остларидан дарёлар оқиб турувчи боғлар бор. Қачон ўша боғларнинг бирор меvasидан баҳраманд бўлсалар, «илгари тотиб кўрган нарсамизку», — дейишади. Зеро уларга сурати бир-бирига ўхшаш мевалар берилади. Ва улар учун жаннатда покиза жуфтлар бордир. У зотлар жаннатда абадий қолажақлар».

Юқоридаги ояти карима ва Ҳазиний мисраларидан шу маъно келиб чиқади: шоир ўз гуноҳларини мағфират қилишини Яратган Парвардигордан сўраб, «иймон келтириб, яхши амаллар қилган зотлар» қаторида жаннатдан жой ато этишини илтижо қилмоқда. Ижодкорнинг маҳорати шундаки, у оят жумласини ҳам шаклий, ҳам маънавий жиҳатдан уйғун ҳолда мисраларга жо қила билган.

Қуръон ва ҳадисларга мувофиқ, уларга ҳамоҳанг ҳолда асар битиш шоирдан юксак маънавий поклик ва улкан илмий салоҳият талаб қиладиган ижод услубидир. Мавлоно Ҳазиний ана шундай маърифатли, фозил ижодкор ва жўшқин истеъдод соҳиби эканлигига асарларини атрофлича тадқиқ этиш жараёнида амин бўламиз.

Шоирнинг равои вазилада ёзилган, халқ тили ва дилига яқин бўлган шеърлари ўз замонасининг кўпгина машҳур ҳофизлари томонидан куйга солинган. Мулла Тўйчи, Содирхон, Фармон ҳофиз, Ҳамроқул қори, Эркақори шулар жумласидандир. Хусусан, 1912 йилда чиққан Ҳазиний шеърлари билан айтилаётган Фармон ҳофиз ижросидаги икки қўшиқ ёзилган грампластинка Қўқон Адабиёт Музеи жамғармасида сақланмоқда. Шунинг ҳам таъкидлаш жоизки, Ҳазинийнинг ўзи ҳам хушовоз ҳофиз бўлиб, ўзининг ва бошқа шоирларнинг шеърларига куй басталаб, турли маросимларда тараннум этганлиги нақл қилинади. Ҳозирги кунда Ҳазиний тўртинчи кенжа фарзанди Сотволдихон Зиёев (1922 йил туғилган) оталарининг санъатидаги анъаналарини давом эттириб келмоқда.

Ҳазинийнинг девон соҳиби эканлиги ҳақида маълумотларга эгамиз. Шоирнинг ўзи ҳам бир неча ғазалларида шунга ишорат қилади:

Найлайин, оху фиғон этмоқдин ўзга чора йўқ,
То, Ҳазиний, битмасам васфига девон, ўхшамас.

Еки, яна:

Таъби ноқис, ақли кўтаҳдур Ҳазиний дунтабъ,
Бўйла идроку фаросат бирла девоним қалай?..

Гоятда камтарлик ва ҳокисорлик билан битилган мазкур байтда шоир ўз девонига ўқувчи баҳосини ис-тайди.

Юқорида тилга олинган девон 1939 йилгача Ҳазинийнинг катта ўғли Амакихонда сақланган. Аммо, айнан ўша йил Амакихон бизга номаълум сабабларга кўра ҳибсга олинади ва уйларини тинтув жараёнида бир қанча китоблар билан бирга девон ҳам НКВД ходимлари томонидан олиб кетилади. Ҳозирча девонни қидириш ишлари самара бергани йўқ.

Мавлоно Ҳазинийнинг кўплаб шеърлари инқилобгача ва ундан кейин кўчирилган ўнлаб қўлёзма баёзлар ва тошбосма асарлардан ўрин олган. Биргина «Баёзи Ҳазиний» тўпламининг ўзи Тошкентда қайта-қайта, тўлдирилган ҳолда, 1910—13-йиллар орасида 7 марта чоп этилган. Дастлаб, ҳижрий 1328 (милодий 1910) йилда Ғулом Ҳасан Орифжонов матбаасида босилган. «Баёзи Ҳазиний»нинг унвон varaғида бундай дейилган:

«Алҳамдулиллаҳ ва-л миннаки, ушбу китоби муста-тоб, саодат интисоб бу овони файзиқтиронда ва замони

фарҳатнишонда шоири оташзабон, яъни Ҳазиний тўра эшони Хўқандийнинг ашъорларидан хўшачинлик қилиб, жамъ этилуб, сафҳаи ижодга намудор қилинди. Нечунким, алҳол ушбу хожанинг абётлари Фарғона ва Тошканд ва ғайри ерларга мақбул ва марғубдур. Бинобарин, табъ ва тамсилга кўшиш қилинуб, ном қўюлди “Баёзи Ҳазиний маа ашъори ғарибаи шуарои дигар ва абёти ҳаводиси зилзилаи Андижон” деб».

Юқоридаги эътирофдан англашиладики, Ҳазинийнинг шеърлари ҳали тўплам бўлиб чиқмасдан халқ орасида маълум ва марғуб бўлиб улгурган. Шоир асарлари яна бошқа тошбосма баёзлардан ҳам кенг ўрин олганлигига кузатишлар давомида амин бўламиз. Изланишлар давомида 19 тошбосма асарда Ҳазиний шеърларидан намуналар берилганлиги аниқланди. Масалан: «Баёзи маа гулшани ашъор», «Армуғони Хислат», «Баёзи Ҳожи Собирий», «Девони Муқимий маа ҳажвиёт», «Баёзи янги», «Тухфатул обидин ва анисул ошиқин», «Маҳбул маҳбул» каби баёз ва тўпламлар шундан далолат беради.

Тадқиқотлар давомида бир неча нодир қўлёзма мажмуалардан шоирнинг кўпчиликка ҳали маълум бўлмаган янги шеърлари аниқланиб, мавжудлари билан қиёс этилди. Бўлажак изланишлар натижасида шоир Ҳазинийнинг кўплаб янги асарлари топилиши мумкин.

Ушбу тақдим этилаётган тўплам юқорида таъкидланган ноёб қўлёзма мажмуалар, тошбосма баёзлар ва аввалги (“Тасаддуқ, ё Расулulloҳ”.Т.: Ёзувчи, 1992) тўпламга кирган шеърларни ҳам жам этган ҳолда ҳозирланди. Ҳазиний Хўқандий каби иқтидорли шоирнинг бу қадар янги асарларининг топилиши кашфиёт даражасидаги қувонарли ҳолдир. Ҳазинийнинг аввал маълум шеърларидан баъзиларининг юқорида қайд этилган янги манбалар асосида тўлиқ нусхалари тикланди. Мисол учун, “Тоғар”, “Истамас”, “Тоғ откунча” радифли ғазаллари шундай шеърлар жумласидандир. Ушбу тўпламда ўқувчиларга мутолаа жараёнини қулайлаштириш мақсадида, девон тартибида берилган 3000 мисра шеър керакли луғат ва изоҳлар билан таъминланди ҳамда тўпламга «ДЕВОН» номини бериш лозим топилди.

Мавлоно Ҳазиний ижоди мумтоз адабиётимизнинг ўлмас анъаналарини давом эттирганлиги ва ўзига хос жиҳатлари билан ажралиб туради. Шоир ўз ижодида буюк салафлари Навоий, Ҳувайдо, Амирий, Азимхожа

эшон, Муқимий, Фурқатларнинг асарларидан сабоқ олиб, руҳланганлигини сезиш мумкин. Шу билан бирга Ҳазинийнинг ўзи ҳам бошқа шоирларга катта таъсир кўрсатган. Унинг кўплаб шеърларига замондош ва кейинги авлод ижодкорларининг тахмислар боғлаб, назиралар битганлиги буни исбот қилади. Ҳазинийнинг ғазалларига Камий, Амоний Арабоний, Шавкат (Шеван), Хислат, Дилафкор, Ҳамза, шоира Нисо боғлаган мухаммасларни, Ғарибий, Мирзон Хўқандий, Чархий назираларини мисол келтиришимиз мумкин. Айниқса, унинг оташқалб шоир Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг илк ижод маҳсули «Девони Ниҳоний»га таъсири сезиларли даражададир.

Хулоса қилиб шунини айтиш мумкинки, ориф шоир Мавлоно Ҳазиний ижод чаманини атрофлича ва мукамал тадқиқ этиш адабиётшунослигимиз олдида турган муҳим вазифалардан биридир. Чунки истиқлолимиз берган эркинлик туфайли миллий-маънавий тикланишимиз жараёнида халқимиз руҳияти ва маънавиятини бойитишда мумтоз адабиётимиз, жумладан, Ҳазиний каби ижодкорларнинг асарлари муҳим омиллардандир. Руҳият сарчашмаларидан озиқлантирувчи дурдона асарларни асл манбалар воситаси билан келажак авлодларга етказиш масъулиятли ва улуг вазифадир.

ҲАЗАЛЛАР

* * *

Гуноҳим авф этиб, сан мағфират қилгил, Худовандо,
Ибодат айламай санго, бўлубман осийи гумро(ҳ).

Абас бирла ўтуб умрум, юруб доим гуноҳ бирла,
Ўзунг ёзуқларимни кечмасанг, ҳолимга вовайло.

Жаҳонга келдиму, тоат қилмай, исён этиб доим,
Бу оламда манингдек пурхатодин бормукин асло?

Югурдим маъсиятга, жону дил бирлан қилурман деб,
Ибодатдин қочиб доим, бўлубман эл аро расво.

Сани ёд айламасдин, Холиқо, умрум абас ўтти,
Ўзинг фазлу карам айлаб, кечургил, Холиқи якто.

На юз бирлан борурман Мустафоға, ман «шафоат»
Қилолмай суннатини, умрум ўтса беҳаёликдо. деб,

Шафоат тахтига ўлтурсалар Ҳазрат қиёматда,
Манингдек пурхатони йўқлагайларму Расулулло(ҳ)?

«Ҳазиний, умматим, кел!» — десалар, манго саодатдур,
Расули «Раҳматан лил-оламин» бир боқсалар гўё.

* * *

На деб дунёга келтурдинг мани, эй Қодири якто?
Бино қилмоқда боис на эди, сан эмди қил оғоҳ!

Адам саҳросидин сан бевафо дунёга келтурдинг,
Улумни на сабабдин бандаларга айладинг пайдо?

Ажалнинг ваҳми бирла бу дилим тарсону ларзондур,
Лаҳад ичра ёторим бу дилимдин чиқмагай асло.

Кўзумга хоб келмайдур дилимга марг келгонда,
Тушубдур бошим узра, найлайн ман, турфа бу савдо.

Дучор этсанг, талаб қилсам Хизрдин оби ҳайвоним,
Тирик юрмоқлигим илмин манго билдир, Худовандо!

Азиз жонимни тандин олмағил дунё туголгунча
Ки, бу жон аччиғин тортмоққа тоқат йўқ, ўзинг доно.

Ҳазинийга ақалли умри Нуҳни сан ато қилғил,
Юрай Дажжол чиққунча, кўрай Маҳдий билан Исо.

* * *

Муҳаммад Мустафо шаънига нозил сураи «Тоҳо»,
Араб хайли бани Ҳошим эрурким, манзили Батҳо.

Худовандим туфайлидин ўзини ошкор этти,
Анинг нуридин ижод айламишдур кулли паст-боло.

Замину осмонни, Аршу курси — кулли ашённи
Ки, Аҳмад нуридин халқ айлади ул Қодири доно.

Расуллар подшоҳи боши узра тождур «лавлок»,
Ушал Аҳмад туфайлидин деди Одамга: «Каррамно».

Ҳама гисуларин шаънига нозил ояти «вал-лайл»,
Ки, меърожиға нозил эрди «Субҳоналлази асро».

Қамарни икки бўлди бир ишоратда таваққуфсиз,
Бу хислатни кўруб, Бужаҳл кофир солди кўп ғавго.

Расули «Раҳматан лил-оламин» умматга ғамхоре,
Бу осийларга шафқат айлағай рўзи жазо фардо.

Худовандим чиқорди дарғаҳига ул Муҳаммадни,
Мақоми бўлди ул тун «Қоба кавсайни»ю «Ав-адно».

Мадина шаҳрида хуршид каби оламни тобони:
«Ҳазиний!» — деб чақирғайму мани ул Саййиди барно?!

Худога бандалик шулдур, ризо бўлса қазосига,
Буюрса ҳар нечук кулфатни, сабр этса балосига.

Эгам суйгон қулига меҳнату роҳат баробардур,
Халойиқ иззатига кори йўқ, ҳам чун азосига.

Билинг, дўсти Худолар жаннату кавсар талаб қилмас,
Кўрунг, шукр айлагай онлар Яротгоннинг ризосига.

Тамоми анбиёю авлиёлар йиғлашиб ўтти,
Назар солмай ўтуб кетти бу дунё бевафосига.

Ушал Иброҳим Адҳам тахту бахтидин кечиб кетти,
Гадолиғни сотиб олди ҳама нашъу намосига.

Қиши мўъмин дилига заррача озор еткурса,
Қиёмат кун қолур бешак жаҳаннамнинг жафосига.

Ямонлиғ айламай, ҳар кимни сан кўнглини шод этгил,
Ҳамиша мунтазир бўл марди Ҳақларнинг дуосига.

Хатолардин эшитти, Ҳақ сарига зарра тоат йўқ,
Жаҳон яксар тўлубдур бул Ҳазинийнинг гуносига.

* * *

Талабга етқуруб ман хагани дилшод қил, ё раб!
Қолибман ҳажр зиндони аро, озод қил, ё раб!

Азалдин ғусса бирла ўтти умрим, жонда роҳат йўқ,
Манинг, маҳзун қулингнинг, кўнглини обод қил, ё раб!

Ливойи ҳамд остида турар маҳшар кунни Ҳазрат,
Шафоат вақтида биз осийларни ёд қил, ё раб!

Қилур Аҳмад бизингдек осийға файзи иноятни,
Тилар умматларини, мустақимда бод қил, ё раб!

Борурмиз Мустафонинг олдиға бизлар шафоат деб,
Дегай: «Бу осийларга яхшилик ижод қил, ё раб!»

«Жамолингни кўрармиз» деб, ўшал кун йиғлашиб тур-
сак,
Қарам айлаб, Илоҳо, бизлара кўрсотқил, ё раб!

Урармиз лофи умматликни доим, айламай тоат,
Ибодат нури бирлан қалбимиз миръот қил, ё раб!

Хароб ўлгон дилимга бир назар қил файзи раҳматдин,
Қатори яхшиларда соҳибни иршод қил, ё раб!

Умидим шул эрур, Қуръондаким «Ло тақнату» дебсан,
Вафо айлаб, ўзинг айтгон сўзингни ёд қил, ё раб!

Намозу рўзаси, ҳажжу закоти йўқ Ҳазинийнинг,
Гуноҳин афв этиб, сан жойини жаннот қил, ё раб!

* * *

Қўл очиб, айланг дуолар, бўлмасун ҳеч ким ғариб,
Айрилиб мулку ватандин, бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Бўлса мўъмин ҳар киши, мақсудига еткур, Худо!
Ҳасрато, ғурбатда доим бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Раҳм қил афтодаларнинг ҳолига, ё Раббано!
Хоҳ мусофир, хоҳ мужовир, бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Қисмати етса қазоси, қолмасун чўллар аро,
Кулфату ҳижрон ўтида бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Ибрат айлаб, дўстлар, неча ямонларни кўруб,
Меҳрибонидин адошиб, бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Бу ўлумнинг дастидин қочгон билан топмас амон,
Ҳақ ўзига така қилғил, бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Ўйламас роҳи хатарни ақли йўқ кўтоҳлар,
Қўрқаман рўзи жазодин, бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Неча шум бирла касофатлар бўлуб охир замон,
Ушбу дам бизга ғанимат, бўлмасун ҳеч ким ғариб.

Ғам билан охир кетарсан дунядин бир кун, Ҳазин,
Шодлиғда умрунг ўтсун, бўлмасун ҳеч ким ғариб.

* * *

Ошиқ элининг дардига ҳожат эмас табиб,
Овора бўлмагани яно ҳозиқни охтариб.

Дил иллатининг марҳами ошиқнинг суҳбати,
Ҳижрони дилрабо этар онларни бил, ғариб.

Андуҳу ғам рафиқдур, бил, ғусса улфати,
Жабру жафога бўйсунуб, кулфат билан қариб.

Маҳвашнинг гожини деса, онларга хуш келур,
Кўнгулга ҳеч сиғмагай овози андалиб.

Зоҳид, насиҳатингни қўй, кўнгулга сиғмагай,
Тарки муҳаббат айласам, ўлдурса муҳтасиб.

Зоҳид ибодатига чун мағрурдур мудом,
Васлини излагонлара саддона ҳам рақиб.

* * *

Қўйса қадам кулбама ул офтоб,
Равшан ўлур зулматидин моҳтоб.

Вола этиб бизни ўшал сиймган,
Кетти у ён, бизни қўюб дурри ноб.

Лола каби кўксум аро қўйди доғ,
Йўқму бўлак ҳажр ўтидин чўх азоб?!
Дажла каби мавж уради кўз ёшим,
Нуҳи набий қавмида йўқ бўйла об.

Эгти Қалим Ҳақни жамолин талаб,
Қилди Худо «Лантароний»ни хитоб.

Шум рақиб жабрига йўқ тоқатим,
Эмди адув кулфатига йўқ тоб.

Хаста қилиб фурқатида ул пари,
Кетти у ён, бизни қўюб дилхароб.

Нор сочиб мўйи сари аждари,
Қилди Ҳазинийнинг вужудин кабоб.

* * *

Керак ҳар кимга эмди бу вилоятдин қилур ҳижрат,
Қилинглар жустужўйе, дам олурга қолмади фурсат...

Халойиқлар аро ҳеч қолмади меҳру муҳаббатдин,
Ажаб, ёру биродар бир-бирига айламас шафқат.

Фаниматдур ҳаётинг, Қаъбатуллони зиёрат қил,
Ғами дунёни қилмас, ҳар кишида бўлса бас ғайрат.

Арофот тоғида «Лаббайка!» деб, йиғлаб Худойимга,
Хатою маъсиятларни кечурса раҳм этиб шояд.

Туруб Мийнода уч кун, айла қурбон ул ғанамлардин,
Олурга дирҳаминг ҳам бўлмаса, қилғай сани раҳмат.

Сафою Марва саҳнида югурсам умра қилмоққа,
Худовандим берурму рўзи маҳшарда манго жаннат?

Юруб Макка, Мадина йўлларида, хорлик тортғил,
Гуноҳингни кечурмас Ҳақ Таоло, чекмасанг ғурбат.

Гунаҳдин пок ўлуб, эмди Мадина шаҳрига борсам,
Расулуллоҳ дегаймукин: «Ҳазиний, манга сан уммат!»

* * *

Манинг хор ўлмакимга, дўстлар, ул маҳлиқо боис,
Гирифтор ўлмакимга ҳам кетиб шарму ҳаё боис.

Авалдинким мажозий ишқида умримни ўткардим,
Қаю ерда париваш бўлса, анго ошно боис.

Юрокда ишқ ўти фаввора урмакка сабаб шулдур,
Қамар талъат юзи-чун хуршиди оламнамо боис.

Тушуб бошимга савдо, кимсага изҳор этолмасман,
Бу сирни махфий айлаб юрмоқа қолу бало боис.

Гирифтор айлади ман телбани шайдо қилиб ўзга,
Рақиблар сўзи бирлан бўлмишам андин жудо боис.

Неча муддат анинг бирлан тутуб суҳбатни, тарк этмай,
Қилиб чун эмдиликда ошноликни адо боис.

Ҳазиний, аввалида ошноликнинг уруб лофин,
Ишонибсан рақиблар сўзига ҳам бевафо боис.

* * *

Губори гарди наълига Арш ҳам еру само муҳтож,
Биҳишт анбарсиришт ичра ҳама хуронлиқо муҳтож.

Малоиклар фалакда айтишур Аҳмадга салламно,
Анго уммат бўлай деб, орзуда анбиё муҳтож.

Ушал Рухул-Амин хизматларида ҳозир эрдилар,
Ҳамиша мунтазирликда туруб, шому сабо муҳтож.

Масиҳо бирла Мусо, жумла пайғамбар баробармас,
Ғуломи Аҳмад ўлмоқға дилида Зикриё муҳтож.

Шафоат тахтига ўлтурдилар, «Бош узра турсам» деб,
Худога илтижо айлаб турар ҳамду сано муҳтож.

Ушал саҳройи маҳшарда ҳама «воҳасрато» дерлар,
«Биза йўл бошлагай Аҳмад» деб, уммат пурхато муҳтож

Малоиклар сурар дўзах сари тонгла қиёматда,
«Халос айлармукин?!» деб, жумлайин шоҳу гадо муҳтож.

Муҳаммад Мустафосиз ҳеч киши жаннатга кирмайдур,
Абулқосимнинг лутфига вале ҳар авлиё муҳтож.

Ҳазиний, шукр қил, шундоғ набиёнинг уммати қилди,
Шу давлат санга, Ҳазрат десалар: «Кел, бенаво
муҳтож!»

* * *

Азалдин қоматинингнинг нахлига ман мубтало муҳтож,
Қилурман жустужў бирла бўлай деб ошно муҳтож.

Насиб бўлғаймукин биз қуллара васлингни жомидин?
Ҳамиша мунтазирда ман бўлуб, шому сабо муҳтож.

Ажаб савдойи ишқинг тушти бошимга, қарорим йўқ,
Санинг йўлингда бўлмишман ажаб хору фано муҳтож.

Олиб бошим кетай дебон, қилурман ҳар замон кўнгул,
Кечиб дунёнинг айшидин, бўлубман мосиво, муҳтож.

Мунаввар айлағай, оламини зулмат босса, тобонинг,
Жамолингнинг бошига ою кун бирла само муҳтож.

Жаҳонга келмағай ҳаргиз санингдек сахтдил асло,
Мани афтодани бир этмадинг, кел, додҳо, муҳтож.

Аламлар кўп юракда, ҳеч кима изҳор этолмасман,
Топилса бир ўзимдек аҳли дардга ман гадо муҳтож.

На боисдин гирифтор аҳлига санда тағофул кўп?
Ҳазинни дард бирла йиғлатиб, оҳу наво муҳтож.

* * *

Қўюб бошига чиқар бўлса шоҳим олтун тож,
Олур раиятидин ул дам зулм ила хирож.

Вафо этиб, турармукин ўзининг аҳдида?
Ва ё ғариб қулини қилурмукин ихрож?

Лижоми асбин олиб, бўйнима расан қилсам,
Мисоли шотури кетсам, хайл учун қадам қўйғоч.

Азалда ёздимукин бахтима қароликни?
Нажот дарин юзумга очгали борму илож?

Дилимнинг қалъасини зулм ила тасарруф этиб
Қи, чашм лашкари бирла қилурмукин торож?

Улумга амр этиб мани, буюрса саллотин,
Билинг, муҳаббат маъшуқида ўлмоқим манго меърож.

Шафоат аҳлига бермоқ салом вожиб эмас,
Алардин олса бўлур моҳу сол ароким бож.

Хароб ўлса шаҳар, боиси — шаҳи золим,
Салотин аҳли раиятга зулм этар баса бедож.

Ниҳоятини ўтубдур манго бу жавру ситам,
Ҳазиний йиғламоқин боиси санго муҳтож.

* * *

Демангиз ошиқ ани, то урмаса девона чарх,
Биздин эрмасдур ўшал, зоҳид ўзи бегона, чарх.

Беҳабарлар билмагай девоналарнинг қадрини,
Баҳрга чўмган билур олмоқ учун дурдона чарх.

Рақсдин ҳоли нимарса йўқ бу оламда, билинг,
Билмагай, зоҳидни дастида урар саддона чарх.

Ҳар киши кирса бу йўлга, хонумон(и) дин кечар,
Фарзи Аллоҳи ризо шавқида ул мардона чарх.

Лофи ошиқликни урса, шарти шул — жондин кечар,
Ишқ ўтиға куйдуруб, ўзни қилур сўзона чарх.

Шамъдин ибрат олинглар, ўз вужудин куйдуруб,
Дил чароғин равшан этсанг, санго кўп парвона чарх.

Мустафо меърож туни борди Худонинг наздига,
Шавқи Раббул оламинда урдилар мастона чарх.

Осмону Аршу курси — жумласи рақс айлагай,
Барча махлуқот урар шавқи билан яздона чарх.

Фарз эрмиш мазҳаби ошиқлара, рақс айлагоч,
Масти мустағрақ алар, ёд айлагай жонона, чарх.

Кубравия шайхлари ургон ҳама рақсу самоъ,
Мансури Ҳаллождек чилтан била майхона чарх.

Эй Ҳазиний, рақсни билгай ажаб зоҳидгина,
Ишқдин бебаҳраликдин айтадур, афсона чарх.

* * *

Етурса мақсадимга, раҳм этиб, қодир Худо шояд,
Муяссар айласа бу матлабимни Раббано шояд.

Гадодур барча шаҳлар даргаҳи Парвардигоримда,
Тиларлар матлабини, берса деб олампано шояд.

Ки ўн саккиз минг оламини яратти «коф»у «нун» бир-
лан,
Етарким қудрати, фосиқни қилса авлиё шояд.

«Аҳад»дур ҳам «Самад»дур, «ламялид» чун ҳам «ва
ламюлад»,
Сифоти бул аҳадда ҳосил ўлса муддао шояд.

Қарими ламязалдур, пашшадин анқоғача раззоқ,
Умид айлаб турур андин берур деб, бир ғизо шояд.

«Ҳазиний осий, жофий» деб, халойиқ таъна айлайди
Ки, «Сатторул-уюб»им бўлса деб, бул кун ризо шояд.

* * *

Ман каби афтодаларга ёр гуфтори лазиз,
Лаъли нобидин чиқоргон шаҳду шаккори лазиз.

Васлига етсам агар, жонимни қурбон айлайин,
Баъзилар айтур манго: «Ноз ила хуммори лазиз».

Мазҳари Искандарий келмас баробар равшаний
Қим, сафолик бобида ёримнинг рухсори лазиз.

Нозу истиғно билан қўйса қадам ул маҳвашим,
Сабзада товуслардин они рафтори лазиз.

Хонақосин тарк этиб, бўлмиш машойихлар ғулом,
Демиш онлар: «Субҳадин муғбачанинг нори лазиз».

Оҳ уруб Мажнун каби чўлларда фарёд айласам,
Ўзгаларнинг лутфидин Лайлининг озори лазиз.

Номн Юсуфни Миср халқи эшитгонда, Ҳазин,
Қим, Зулайҳодек анинг бўлди харидори лазиз.

* * *

Изласа ҳар ким Худони, кўнгли вайрондин топар,
Тун-саҳарларда ва ё ул чашми гирёндин топар.

Лайли Мажнундин хабар олмоқни қилса ихтиёр,
Ошиқи саргаштани оҳ ила афгондин топар.

Кетти Байтуллога Адҳам, тахту бахтидин кечиб,
Жомаи пашминасин саҳрода чўпондин топар.

«Юсуфим!» деб йиғлар эрди байтул-аҳзонда мудом,
Яъқуб ўғлининг сўроғин Мисри султондин топар.

Оқилу донода йўқтур заррача айшу ҳузур,
Бу жаҳон нашъу намосин сўрса, нодондин топар.

Сухбати Хизрони қилса ҳар кишиким орзу,
Юшъау Мусо Қалимдек оби ҳайвондин топар.

Ёр васли қуфлининг гар истаса мифтоҳини,
Жустужў қилса киши, албатта, ҳижрондин топар.

Тавба қилса муршиди комил мукамал дастида,
Махласи журмини ул охир пушаймондин топар.

Ҳар қаёндин охтариб топмас киши ул лаълни,
Борса ул толиб, магар кони Бадахшондин топар.

Икки дунёни топай деб, ҳар киши қасд айласа,
Олийҳиммат бўлса ҳар ким, хайру эҳсондин топар.

Аксари дўсти Худолар маскани саҳродадур,
Чун валийлар турбатин кўҳу биёбондин топар.

Кеттилар навбат била хешу табору ёру дўст,
Аввалу охирни сўргонлар гўристондин топар.

Мисли ул Вайсул-Қаран чўлларда тутмишман ватан,
Охтариб ҳар ким Ҳазинийни Регистондин топар.

* * *

Ер ҳажрида киши девона бўлмоқ шунчалар,
Ақлу ҳушидин ажаб бегона бўлмоқ шунчалар.

Телба Мажнун Лайлининг кўйида йиғлар зор-зор,
Дийдаси қонға тўлуб, гирёна бўлмоқ шунчалар.

Кўҳкан саргаштага Ширин мудоми равнақи,
Етмайин Ширин анго, сарсона бўлмоқ шунчалар.

Дўхтари тарсони кўргач шайхи Санъондек валий,
Бўйниға зуннор осиб, афсона бўлмоқ шунчалар.

Тоҳири бисмилни кўр, Зухро учун жондин кечиб,
Зулм тиғида хун бўлуб, хуноба бўлмоқ шунчалар.

Жомда кўрди Зулайҳо Юсуфи жовонини,
Топти Миср ичра ани, сўзона бўлмоқ шунчалар.

Кўрди Баҳром суврати бир уйда Гуландомни,
Ер деб бир неча йил пинҳона бўлмоқ шунчалар.

Дилраболар кўйида эрди Ҳазиний то бу дам,
Иштиёқи суҳбати жонона бўлмоқ шунчалар.

* * *

Эй нигорим, бўлди ҳажрингда дилим садпоралар,
Бир илож этгил, шифо топсун аламлик ёралар.

Нолалар қилдим кўнгулда рўзу шаб, раҳм этмадинг,
Нолишимдин сув бўлуб оқди аламлик ёралар.

Эй жафопеша, ситамгар, зулм ила қаҳр этмагил,
Кулфатингдин дод этодурлар ҳама бечоралар.

Мисли Мажнун фурқатингда оҳ уруб, Лайли нигор,
Ман висолинг охтариб, бўлдим ажаб оворалар.

Расм ўлгон мубталога оҳу афғон айламоқ,
Мубталога бир тараҳҳум айламас кўз қоралар.

Эй, замона аҳли, таън этманг мани «девона» деб,
Телба айлабдур ўзиға маҳжабин рухсоралар.

Ушбу дардинга, Ҳазиний, топмадинг ҳаргиз даво,
Бу касал кундин фузундур бора-бора боралар.

* * *

Сано айтиб Худоға, андалиб суйи чаман йиғлар,
Қаерда жойи махфий бўлса, ул айлаб ватан йиғлар.

Жудо бўлса кишиким Юсуфидин пири Қаньондек,
Фироқ ўтиға ўртаб, сокини байтул-ҳазан йиғлар.

Жаҳондин кетти Яҳё, гирядин тўхтатмайин кўзни,
Биёбонда мисоли Ҳақни деб, Вайсул-Қаран йиғлар.

Ризо бўлса ўшал Айюби собирдек балосига,
Адо айлаб вужудин кирмға, мажруҳ бадан йиғлар.

Қи «Вал-ябку касран» маънисини ўйлаган одам,
Ҳаёти ичра кулмай, барчадин тарки ватан йиғлар.

Яратган Холиқидин ўзгасини суймаса ҳар ким,
Худодин ҳар не келса, мисли ул дашти миҳан йиғлар.

Тирикликда Ҳазиний ҳар киши фикрини қилмабдур,
Агар ўлса, ани ҳолиға гўр ичра кафан йиғлар.

* * *

Ҳар киши уқботалаб бўлса, дуони охтарур,
Гўшайи хилват этиб, зикри Худони охтарур.

Ҳақ йўлида жумлайи роҳат, фароғатдин кечиб,
Доимо онлар, кўринг, жабру жафони охтарур.

Йиғлабон, кўз ёшларин монандайи дарё қилиб,
Ҳасрат ила оҳ уруб, андин ризони охтарур.

Нўш этар ушбу жаҳонда ким муҳаббат шарбатин,
Халқ аро хомуш бўлуб, аҳли фанони охтарур.

Йиғлашибон гар ўтишса ул қиёмат даштида,
Чун «шафийал-музнибин» ул Мустафони охтарур.

Ташналаб ҳар ён югурур ҳашр аро бир нечалар,
Соқийи кавсар, ёронлар, Муртазони охтарур.

Кечаю кундуз Ҳазиний оҳ ила фарёд этиб,
Икки олам ул Али соҳибсахони охтарур.

* * *

Неча доноларни нодон айлади ишқи мажоз,
Ернинг кўйида сарсон айлади ишқи мажоз.

Ҳар киши Мажнун бўлиб, Лайлини гар қилса талаб,
Масканин дашту биёбон айлади ишқи мажоз.

Теша урди Кўҳқан Шириннинг ҳажрида мудом,
Ваъдаи васлида бежон айлади ишқи мажоз.

Вомиқи бечорани Узрога шайдолар қилиб,
Бил, қароргоҳини остон айлади ишқи мажоз.

Тоҳири гурбаткашида ўлди Зухро кўйида,
Ери рухсорин қизил қон айлади ишқи мажоз.

Шайхи Санъондек дилининг бўйнига зуннор осиб,
Ҳукми тарсобачча хўкбон айлади ишқи мажоз.

«Юсуфим!» деб йиғлатиб Яъқубни қирқ йилгача,
Манзилини байт ул-аҳзон айлади ишқи мажоз.

Ҳосил этмасдин Зулайҳо матлабин жононидин,
Охири зиндони бўҳтон айлади ишқи мажоз.

Эй Ҳазиний, Мавлавий Жомий била Ҳамдамни кўр,
Ул Ҳусайн Мирзони тугён айлади ишқи мажоз.

* * *

Эй, паривайшларни шоҳи, муддао, бир келсангиз,
Ҳосил ўлмас мātлабим ҳар ду саро, бир келсангиз.

Ез фасли ўтмайин маҳзи тамошо этмоқа,
Сухбати муштоқларга камнамо, бир келсангиз.

Шунча муддат ошноликни бажо айлаб манго,
Хийра бўлгон дийдаларга тўтиё, бир келсангиз.

Ошнолик даъвийи бордур дилимда сиз билан,
Бу сабабдин илтимос эттим, уко, бир келсангиз.

Хўбрўлар ваъдасида йўқки, билмам, эътимод,
Утса мандин, афв этиб журму хато, бир келсангиз.

Айланай, жоним тасаддуқ, айла ташрифи қадам,
Сиз баҳона айлабон касби ҳаво, бир келсангиз.

Нуктадониш, ибтидодин ҳарф олиб, инсоф этинг,
Кулбайи торик Ҳазинийга, уко, бир келсангиз.

* * *

Илтифот айлаб ғарибларга, уко, хуш келдингиз,
Гуссаю ғамга қарибларга, уко, хуш келдингиз.

Дилраболар ичра бир хуршид каби маҳтобсиз,
Хажру меҳнатда ҳорибларга, уко, хуш келдингиз.

Кўзларинг лашкарлари саф-саф бўлуб жон қасдида,
Қатлига рози борибларга, уко, хуш келдингиз.

Қадрингизни билмайин, ҳар кўчада ёр охтариб,
Бошқалардин ҳам кечибларга, уко, хуш келдингиз.

Гуссаю ғамда эдук, сиз келдингиз, шод айлабон,
Шоми ҳижрони ёрибларга, уко, хуш келдингиз.

Эй Ҳазиний, дард чекмай, шодлик осон эмас,
Сухбати биздек ҳарифларга, уко, хуш келдингиз.

* * *

Қаю жонлик жаҳонға келса, охир ўлмайин қолмас,
Тирикликда халойиқ бир-бирининг қадрини билмас.

Ажаб мотамсаро дунё эрур, поёни йўқ, билсам
Кй; сан дунёға мағрур ўлмагил, ҳаргиз вафо қилмас.

Аёғинг остиға боқғил, ҳама ер ичра пинҳондур,
«Манам шундек бўлурман» деб, санинг парвойинга
келмас

Лаҳад ичра ётурсан ёзу қиш ўтгонини билмай,
Уғул-қиз, ёру дўстинг бир келиб сандин хабар олмас.

Сан ўлгон сўнг ҳама фарзандларинг молингни олғайлар
Санинг ҳолинг нечук кечгай қаро ерда, булар билмас.

Улум ёшу қари, шоҳу гадоларға баробардур,
Билинг, жон олғучи элни назарға заррача илмас.

Бу беш кунлик умрға жою манзил ҳам керакмасдур,
Улумни ўйлагон одам бу дунёға назар солмас.

Жаҳаннам оташини, гўр азобин ўйлагон одам
Сирот ул-муствақимдин ўтмагунча йиғлагай, кулмас.

Ҳазиний, охиратға ҳар киши иймон билан борса,
Ўшал ерда ани сан англагил, ўлгон била ўлмас.

* * *

Кимда дард йўқтур, билинг, ҳаргиз давони истамас,
Курса Луқмонни агар, андин шифони истамас.

Ҳақ, Расулнинг пайравида бўлмаса, уммат деманг,
Рўзи маҳшарда шафоат Мустафони истамас.

Адлига забт айлади вақти хилофатда Умар,
Беҳабардурким, ўшондоғ бовафони истамас.

Ҳазрати Бубакри Сиддиқ ёри ғорийдур, билинг,
Жомиъул Қуръон ўшал кони ҳаёни истамас.

Ул Алишери Худо, дулдулсувори лофато,
Шаҳсувори ҳал ато, Хайбаркушони истамас.

Ҳақ канизи эрдилар Заҳро ўшал олийнасаб,
Мустафонинг қизлари, Хайруннисони истамас.

Икки ўглин қатлиға Ҳақ Мустафо наъте дегон
Ким, алардек душмани юзи қарони истамас.

Бул Ҳазиний кўнглида ихлоси ҳуббул хонадон,
Дўзах ўтига ўшандоғ мубталони истамас.

* * *

Уйласам, маҳбубима оламда жонон ўхшамас,
Ҳуру гилмон, жаннат ичра балки ризвон ўхшамас.

Бир ажаб маъшуқае монанди йўқтур, беназир,
Эҳтимоли бор, Юсуфдин бўлак жон ўхшамас.

Рухпарварликда анфоси Масиҳойи замон,
Лаъли нобига Хизр келтурса ҳайвон ўхшамас.

Ўзгалар Мажнунни чашми бирла кўрмас Лайлини,
Зарра тушса ишқ, кўз ёшига борон ўхшамас.

Ҳар нечук дарду аламдин ёр савдоси муҳол,
Марҳами ёри висоли, бошқа дармон ўхшамас.

Муסיқий минқори қумри, андалиб савтин нетай,
Нола қилса, нағмаи Довуди хушхон ўхшамас.

Хуштакаллум, порсоваш, хўбсувратдур ўзи,
Ҳам фалотунтабъликда аҳли инсон ўхшамас.

Ою кун рашк айлабон, бўлгай ҳижил рухсоридин,
Наргиси оҳу, тиши, лаълига маржон ўхшамас.

Найларам, оҳу фиғон этмоқдин ўзга чора йўқ,
То Ҳазиний, битмасам васфига девон, ўхшамас.

* * *

Неча муддат бўлди, ул ёрим мани ёд айламас,
Хаста кўнглумни яна лутфи-ла бир шод айламас.

Ҳажрида доим куюб, оҳ ила афгон айладим,
Нолаю зоримни, бил, Мажнуну Фарҳод айламас.

Лашкари ғам юзланибдур қалъайи кўксум аро,
Бир мадад айлаб манго, душмандин озод айламас.

Бир шаҳаншоҳи эрур тахт устида маснаднишин,
Мисли Иброҳими Адҳам тахтни барбод айламас.

Ҳар кишининг жонига етса ситам, дод айлагай,
Бир алам етмай киши султонига дод айламас.

Шум рақиблар дастидин бошим олиб кетсаммукин?
Жонидин тўймай Ҳазиний оҳу фарёд айламас.

* * *

Бу кеча майкададин чиқти кўп фиғону хуруш,
Азал пиёласидин қилдимۇ нечаки нўш?

Ҳамиша махмур эли ташналаб май ичмоқга,
Хумори дафъига камроқ берибму бодафуруш?

Мудом бехуд эмиш косайи аласт ичгон,
Фиғону нола этар, қилолмағай сирпўш.

Ажабки, аҳли хароботий дайри пир ҳукмидадур,
Изининг гардини олиб, алар қилур оғуш.

Муяссар бўлса манго мунда майин юқидин ҳам,
Кўрунмас эрди кўзумга ўлум била кўмулуш.

«Ҳазиний майпараст» деб, муҳтасиб хабар берса,
«Анал-Ҳақ» дорига Мансур каби бўлай ослуш.

* * *

Бўлмадим бир лаҳза бу қайғу била ғамдин халос,
Лек доим ман ажиб шод ила хуррамдин халос.

Ҳасрато, вовайлато бирла жаҳондин ўтмишам,
Бўлмадим бир лаҳзае бу дийда пурнамдин халос.

Наҳс бахтим шумлигидин халқ аро афсонаман,
Кошки бўлгай эдим ман ҳам бу аъзамдин халос.

Толиъим бад, ҳар қаён борсам, билинг, кулфат етар,
Бенасиблик боиси албатта нурғамдин халос.

Пашшадин анқоғача эрди Сулаймон ҳукмида,
Кетти давлат дастидин, бўлгонда хотамдин халос.

Қотиби рўзи азал ёзгон бу кулфатни, Ҳазин,
Топмоғинг мумкин эмасдур дарди бул жамъдин халос.

* * *

Айлайин ҳолимни ман давлатлу султонимга арз,
Ҳусн иқлимина чун Юсуфи Қанъонимга арз.

Шум рақиблар дастидин дод айласам даргоҳига,
Ҳафт иқлим дастида айлай Сулаймонимга арз.

Шоҳлар лутф айласа, қилғай гадони сарфароз,
Мустаҳиқман даргоҳида хайру эҳсонимга арз.

Лашкари ғам юзланибдур қалъайи кўксум аро,
Бер мадад, айлаб қилай ул марди майдонимга арз.

Дард тортмоқлигга эмди қолмади сабру қарор
Ким, илож этгай эди қилғони итмомимга арз.

Уткариб умрумни қайғу бирла, шодон бўлмадим,
Кетмайин бу дард бирла дилда армонимга арз.

Қотиби рўзи азал ёзгон бу кулфатни, Ҳазин,
Тонмоғи мумкин эмас, хуршиди тобонимга арз.

* * *

Бу ўтар дунёга, дўстлар, боғу бўстони­нг ғалат,
Барчани ташлаб кетарсан, кўш­ку айвони­нг ғалат.

Ҳар киши дунёга келди, охири бир кун кетар,
Тоат этмай, доимо беҳуда юргони­нг ғалат.

Айши дунё бирла доим ўткориб умрун­гни сан,
Ғафлат ичра умрунг ўтса, банда бўл­гони­нг ғалат.

Ўйлагилким «кеттилар» деб жум­лайи хешу табор,
Бир уни сан ҳам кетарсан, мунда тур­гони­нг ғалат.

Англагил, шоҳу гадоларга баробар­дур ўлум,
Қил сафар асбобини, ғафлатда юргони­нг ғалат.

Тўша олмасдин борур бўлсанг Худони­нг олдиға,
«Тухфа келтурдингму?» деб сўр­гонда армони­нг ғалат.

Эй Ҳазиний, бу насиҳатга киши сол­са қулоқ,
Муддаийлар санга айтур: «Ҳарна ай­ғони­нг ғалат».

* * *

Айлагай ҳар кимни шайдо лутф ила жонона лафз,
Гавҳари қимматбаҳодур асликим дурдона лафз.

Шоҳлар аскарга бўлса хуштакаллум, жон берар,
Ҳам аларни қилғусидур, билсангиз, мардона лафз.

Ҳар кишига ошно бўлсанг, анго талх сўзлама,
Ҳар нечук улфатдур ул, айлар ямон бегона лафз.

Ҳар нечук одамнинг ҳам кўнглига бўлма дардваш,
Душманингни қилғусидур ўзинга ҳамхона лафз.

Тунгу кар қайдин қилур зикру саною ҳамдини,
«Аллоҳ! Аллоҳ!» демаға даркор ўлур саддона лафз.

Шайх ул мухлисларига берса таълим, олса нафъ,
Амри маъруфлар ила гар айласа остона лафз.

Ҳар нечук мўъмину тарсою жухуд, кофир қилур,
Эй Ҳазиний, охири элтгай ани бутхона лафз.

* * *

Қўлумга сафҳа тутмоқни қилибдур маҳлиқо моний,
Билолмасман, на боисдин бу ишдин муддао, моний.

Уни хор айлайин деб, душманимни шод этмоқга,
Анинг кўнглида бўғзе бўлса, қилсун ошно моний.

Дари меҳнатда сокин айлабон, қайғуни ёр этти,
Нигорим бу жафосин этмади қолу бало моний.

Утуб умрим ҳамиша ғусса бирлан, шод бўлмасдин,
Бу кулфатларга мандин айлағайму пуржафо моний?

Шифо бермасмукин бу дардима Луқмони давроним?
Юрокда дард кўпдур, на сабабдин бир даво моний?

Хуморимни ҳамиша муғбача жоми шаробига,
Билинг, махмурига даркор эмастур хонақоҳ, моний.

Адам саҳросида ҳоло, биллинг, Мажнуни сонийман,
Фироқи Лайли деб ман айладим зикру сано, моний.

Назарга келмагай ушбу жаҳоннинг шоду хандони,
Ҳазиний муддаосин қилмасун рўзи жазо моний.

* * *

Булбули шўрида, гул, гулзорнинг кўкида доғ,
Гул хазон бўлғонида озорнинг кўкида доғ.

Шодком ўлғай баҳор бўлса, чаманда сайровул,
Субҳидам айлар фиғон, афгорнинг кўкида доғ.

Бир мураббийсиз киши гар хаста бўлса ногаҳон,
Ётгали жой топмайин беморнинг кўкида доғ.

Ҳолини айтурга одам топмайин ётгон ғариб
Интизоредур, физо ночорнинг кўкида доғ.

Деди: «Миммота ғарибан шахса танбидун» Расул,
То мусофирликда ўлса, борининг кўкида доғ.

Уз вужудин куйдуруб қақнус, ўзидин ўт чиқиб,
Нағмасолик бирла мусиқорнинг кўкида доғ.

Ошиқу маъшук бир-бирдин жудо бўлса агар,
Йиғлаб ўтгай бу жаҳонда, ёрнинг кўкида доғ.

Ҳар кими айрилса ё фарзандидин, дидбандидин,
Ёдига тушгонда, шаб бедорнинг кўкида доғ.

Ускуну маскан, етимлик бу Ҳазиний бошида
Қим, баён қилгай биза изҳорнинг кўкида доғ.

* * *

Кулбайи торик кўзумга ёр ҳижронида доғ,
Айлагайман ҳажрида ҳар дамда кўз ёшимни ёғ.

Лоладин сўрдим: «На важҳдин сийнаю қалбинг сиёҳ?»
Айди: «Ҳар ким эл ичида бўлса дур, кўксида доғ».

«Баъзи ноқисларни кўрдим, сувратородур», — дема.
Қим насиҳат айласа, ҳаргиз анго солмас қулоғ.

Аҳли донишлар ҳамиша бағрини қон айлагай,
Хунжигар кулфатла тийри жисмини қилгон фироғ.

Нотавон, афтодалар ҳар ерга борса, шод эмас,
Кулфату андуҳи ортар, чун алар кўнгли на чоғ.

Сангдилларни кўринг, раҳм этмагай афтодага,
Ранжитиб афтодаларни, қилгай онлар бедимоғ.

Эй Ҳазиний, шоҳлар аскарни қилса сарфароз
Қим, алар шиддат билан душманга ургайлар яроғ,

* * *

Ушбу дунёдин ҳама пайғамбарон ўтти, дариг!
Барчаси ер остиға, воҳасрато, ётти, дариг!

Ким аносидин туғилса, охири бир кун кетар,
Ибтидомизга қазони бул рақам битти, дариг!

Уйлагил, ота-ано, қавму қариндошинг қани?!
Энди санго бул ажал навбат билан етти, дариг!

Сарвқад, кокулпаршон, чашми шаҳлолар қани?!
Ким, қуёшдек туфроқа-ерга бориб ботти, дариг!

Подшоҳу жоҳу ҳашматлар ўтуб кетти, билинг,
Бу қаро ер остиға охир бориб ётти, дариг!

Қилмайин тоат, ибодат, тасбиҳу таҳлил, Ҳазин
Хўбруларнинг жамолиға борин сотти, дариг!

* * *

Қайф қадрин билмагонга, дўстлар, майхона ҳайф,
Ишқдин бебаҳраларга, билсангиз, жонона ҳайф.

Ҳар кишида дард йўқтур, сиз ани одам деманг,
Сухбат этмангиз алар бирла нафас, ҳамхона ҳайф.

Хонақоҳга кирсангизлар, шайхга ихлос этинг,
Сизда ихлос бўлмаса, киргон билан остона ҳайф.

Хонумонидин кечиб, пирнинг этогин тутмаса,
Мисли Адҳам бўлмаса, лоф урмасун бегона ҳайф.

Сан вужудинг куйдуруб парвонадек, хокистар эт,
Бил, чароғи бешиёга ёнгани парвона ҳайф.

Зоҳиди худбинлар ҳам ишқдин бебаҳрадур,
Кўнглида йўқтур муҳаббат, тасбиҳи саддона ҳайф.

Габру тарсолар канисога тоқар зуннорни,
Баъзи мўъмин бандаларга масжиду бутхона ҳайф.

Мисли Мажнундек фироқи Лайли бирлан ўлмаса,
Лофи ошиқликни қўйсун, эл аро афсона ҳайф.

Жонидин кечмай, Ҳазиний, ёрга етмоқ муҳол,
Ғамга чўм, ғаввосларга баҳрдин дурдона ҳайф.

Жаҳонни англасам, ҳеч кимсага ҳаргиз вафоси йўқ,
Ажал келса, олур жонинг анингким, ошноси йўқ.

Агар дунё вафо қилса, набийларга қилур эрди,
Олур жонингни қўймасдин, бўлак бир муддаоси йўқ.

Кишиким пир этогин тутмайин, бетавба кетсанглар,
Қиёмат кун қаён бормоқларига раҳнамоси йўқ.

Худога бандалик қилгон саҳарлар, ухламас тунлар,
Дилида хавфи йўқларнинг, билинг, зикру саноси йўқ.

Етимлар кўнглини овланг, аларга бермангиз озор,
Ямон сўз бирла оғритманг, Худойимнинг ризоси йўқ.

Кимиким кирса шайтон йўлига, иймони йўқ бешак,
Алар иблис қавмидур, бўлак бир пешвоси йўқ.

Ҳамиша йиғлагин, эй толибо, кўздин тўкуб қонлар,
Худонинг шавқида тўккин кўзингдин ёш риёси йўқ.

Фақирларни ики оламда Пайғамбар суёр эрмиш,
Ғарибларнинг дилида ушбу дунёнинг ҳавоси йўқ.

Бу олам халқига ҳар ким насиҳат қилса, ёқмайдур,
Неча бемаънилар айтур: «Ҳазинийнинг мазоси йўқ».

* * *

Жаҳонга ким келибдур, ўлмайин ҳаргиз иложи йўқ,
Ажалнинг шарбатини тотмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Работи кўҳнадур олам, ҳама қўнса, мусофирдур,
Хатарлик ушбу йўлдин ўтмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Муаккилдур савобу маъсиятга икки ҳамроҳинг,
Қироман котибайнлар битмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Тутарким навбат ила барчамизга марг жомини,
Шароби талхасидин ютмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Қиёмат кун тонг отқунча бўлуб хок ила оғишта,
Қаро ер қўйнида эл ётмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Улум бозорига киргон киши жонидин айрилгай,
Баҳосига ҳаётин сотмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Келибмиз ломакондин, боз қайтиб, йўлга тушгаймиз,
Ушал манзилга охир етмайин ҳаргиз иложи йўқ.

Ҳазиний, барчага ибрат эрур, моҳ ила хуршиднинг,
Туруб олам юзинда, ботмайин ҳаргиз иложи йўқ.

* * *

Ишқ аҳли таънайи зоҳидлара парвоси йўқ,
Мажнун эрмасдур, ўшал ошиқни ҳам Лайлоси йўқ.

Қўҳканлик даъвийсини урсангиз, жондин кечинг,
Сиз хаёл этманг Ширин дастидин бир сар оҳи йўқ.

Ҳар киши остона ёстонгон илан Вомиқ эмас,
То анинг кўйидаким ёстонгани Узроси йўқ.

Шайхи Санъонликнинг даъвосини қилмоқлик хато,
Бўйнига зуннор осарга дўхтари тарсоси йўқ.

Ҳар нечук олимни кўрсангиз, ани Жомий деманг,
Мирзо Ҳамдамдек ажаб маъшуқ ҳам барноси йўқ.

Ким мажозий ўтига қўймайди, ул ошиқ эмас,
То, Ҳазиний, ҳар кишида ёрнинг савдоси йўқ.

Кўйди ҳам кўксим аро юз минг жафоларни фироқ,
Ажратиб биздин яна кўп ошноларни фироқ.

Во дариго, ҳасрато, кетти ҳама аҳбоблар,
Ҳам жудо этти яна хеш-ақраболарни фироқ.

Лоф уруб: «Олам маним мулкум!» деган шаҳлар қани?!
Қўймагай охир, биллинг, шоҳу гадоларни фироқ.

Дардиға топмай даво, кетти Фалотундек ҳаким,
Олди ер қўйниға кўп ақли расоларни фироқ.

Аҳмади мухтор кеттилар жаҳондин, дўстлар,
Юз йигирма тўрт минг ҳам анбиёларни фироқ.

Шоҳ бўл, хоҳи гадо, дунё вафо қилмас санго,
Барчамизни қўймагай ҳам раҳнамоларни фироқ.

Эй ёронлар, билсангиз, дунё эрур кўҳна работ,
Хотун-эркак, қўймагай ҳам ёш бололарни фироқ.

Хонақода ўлтуруб зикр айлагон шайхлар қани?!
Жонини олди, биллинг, кўп авлиёларни фироқ.

Нақди умрунгни дилиннга олгуча тоатда бўл,
Эй Ҳазиний, айтасан зикру саноларни, фироқ.

* * *

Тун қаронғу кечаларда моҳи тобонинг керак,
Рўзни равшан этгали хуршиди рахшонинг керак.

Тишларинг васфини этсамким, Адан шаҳридадур,
Ким баҳосига етар, лаъли Бадахшонинг керак?!

Икки рухсоринг дилимнинг қалъасин қилди хароб,
Боз таъмир этмака сўзи дурафшонинг керак.

«Шўх, наргис кўзларинг жону дилимни ўртади»,
Ул тағофулпеша айди: «Ранги сомонинг керак».

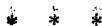
Муғбача васлини топмоққа ҳаёни ташлангиз,
Риштасин зебо этарга Шайхи Санъонинг керак.

Ишқ дарсини ўқурға бир муаллим топмадим,
Қимга айтсам, айтадур: «Кўфада Нуъмонинг керак».

Дилраболар базмида ҳар кимда бордур муддао,
Бизга матлуб шул эдики, ёри хўбонинг керак.

Қим. Зулайҳодек неча Юсуф фироқида куюб,
Сийнасини чок этиб, ул ҳар гаҳе қонинг керак.

То мажозий ўтиға куймай, ҳақиқий топмағай,
Эй Ҳазиний, кўз ёшингни айла тўфонинг, керак.

Қамарталъат юзингга мунча зебо чашми ҳумморинг?
Кўнгулнинг оламини тобиши хуршиди рухсоринг.

Вужудим шаҳрининг Искандарисан, бандадур ақлим,
Раъийят — ҳушу идроким, хаёлим — посси бедоринг.

Лабингнинг васфи шулдур, рашиқ этар лаъли Масиҳога,
Улукка жон ато қилгаймукин, эй ёр, гуфторинг?

Далолат айлагай, эй мурбача, чашминг канисога,
Раво бўлгаймукин тоқса мукулмон аҳли зунноринг?

Аё ҳозиқ табибим, бир илож эт дил яросина,
Умид айлаб келибдур дарғаҳингга хаста беморинг.

Шикор этмоқ учун кўнглум қушига дом ёзмишсан,
Эгам берсун жазосини, санго жабр этса ағёринг.

Ирам товусларидек ҳар қаёнда сайри боғ этсанг,
Ҳижил ўлгай, сани кўрса агар товус рафторинг.

Ниҳоли қоматингнинг васфини кўргонда донишлар,
Ҳазинийга тасанно деб, қилурлар жон ийсоринг.

* * *

Келмагай, эй дилрабо, оламда монандинг санинг,
Бўлмагай албатта боз оламда монандинг санинг.

Сўзлари дурдонадур, ҳам тўтийи ширинмақол,
Содиқи аҳду вафо оламда монандинг санинг.

Юсуфи барно ўтуб, бир кўрмади дийдорини,
Ул экан рўйи жило оламда монандинг санинг.

Мулку ашёдин гирифтори кечургон ким эрур?
ан каби, эй маҳлиқо, оламда монандинг санинг.

Шайхи Санъонники, қилгон дўхтари тарсо эди,
Этти расво эл аро. оламда монандинг санинг.

Кимни ким этти. бу дунёда манингдек шармсор?
Уйлагил, эй ошно, оламда монандинг санинг.

Кимки ёрда сунди ул, сунди «қасамно»да манго,
Қилмагай мундоғ жафо, оламда монандинг санинг.

Вомиқу Мажнун фироқида, Ҳазиний, бу иков,
Қолди кўп кулфат аро, оламда монандинг санинг.

* * *

Қоматингни кўрсатиб, ёр этдингу раҳм этмадинг,
Ман ғарибга суҳбатинг бор этдингу раҳм этмадинг.

Ваъдалар айлаб дединг: «Доим санго айлай вафо!»
Аҳду паймон синдуруб, хор этдингу раҳм этмадинг.

Лозим эрмас, мунча сандин эрди сабр этмак манга,
Бағрими куйдурмака нор этдингу раҳм этмадинг.

Дилдаги ҳасратларимни айтмака ҳамдард йўқ,
Манга мунча жабр ила кор этдингу раҳм этмадинг.

Ибтидодий кўргонимда илтифот этмай яна,
Чулғамоққа анкабут тор этдингу раҳм этмадинг.

Неча муддат ошноликни бажо айлаб яна,
Эмдиликда. на сабаб зор этдингу раҳм этмадинг?!

Дор айлаб Мансури Ҳаллождек остурмақа,
Бу жудолик риштасин дор этдингу раҳм этмадинг.

Нуктадонлар токи билсун деб, Ҳазиний ҳасратин,
Аҳли дониш масканин тор этдингу раҳм этмадинг.

* * *

Аландар айладинг Лайли каби, Мажнунни маст этдинг,
Луҳаббат шарбатин нўш айлатиб, масти аласт этдинг.

Ужудим шаҳрина кўнглум қуши ҳар ёна тайр этти,
Мисоли андалибдек ром айлаб, чун қафас этдинг.

Патофатлик жамолингга ҳамиша интизор эрдим,
Фигону нола авжида садойи чун жарас этдинг.

Дилимда мақсадим кўпдур, жамолнинг манга кўрсотсанг,
Узинг инсоф қил, бу бахту иқболим шикаст этдинг.

Итингдек остонингда ётибман, зарра ор этмай,
Халойиқ ўртасида хор айлаб, турфа паст этдинг.

Шикоф ўлгон юрогим хоналарда мисли равзандек,
Дилимнинг қалъасини бузмоқа ҳар дамда қасд этдинг.

Хаёлимда лабнингнинг шаҳдидин манго насиб этдинг,
Кўнгул анқосини қандинг учун сан бир магас этдинг.

Надин ҳарф олмасун, хаста Ҳазиний бағри ўртанди,
Губори оташига куйдуруб, хор ила ҳас этдинг.

* * *

Халқ аро солди ажойиб шўришу ғавго кўзинг,
Кўп халойиқни ўзига айлади шайдо кўзинг.

Ҳар киши кўрса юзингни, оҳ уруб, дод айлағай,
Кўнглида ишқу муҳаббатни қилур пайдо кўзинг.

Бир нафас тоқат қилолмас, суҳбатингдин бўлса дур,
Кўкси ичра жо бўлур неча туман савдо кўзинг.

Найласун бечоралар, васлингга етмай йиғлашиб,
Кеча-кундуз ёд этиб доим санинг шаҳло кўзинг.

Лабларинг ёқути аҳмардур, тишинг дурри Адан,
Сувратингга хўб муносибдур яна зебо кўзинг.

Қош камони бирла отсанг мубталолар кўксига,
Мисли ханжардек жигар кесгай ажаб бурро кўзинг.

Билмадим, қилғон гуноҳим на турур, эй ҳурваш!
Бу Ҳазинийга жафоларни инор барно кўзинг.

* * *

Жонима жавру жафо кўрсатти фаттон кўзларинг,
Олди жоним фитна айлаб, офатихон кўзларинг.

Войким, юз минг балоға қилди охир мубтало,
Ул қаро қошинг била, ул икки мастон кўзларинг.

Ранги рухсоринг латофат шуъласи, эй нозанин,
Қўй баҳо ўлдур, табибим, моҳи тобон кўзларинг.

Ҳар замон қон йиғласам, айб этмаким, эй нозанин,
Ақлим олиб, қилди ул Мажнуни ҳайрон. кўзларинг.

Бўлмасун ҳеч кимса тийри чашмингаким рўбарў,
Айлади неча кишини хонавайрон кўзларинг.

Ёр, айлаб ҳар замон шайдо ики жодуларинг,
Олди жоним ғамза айлаб, қилди бежон кўзларинг.

Келмаса ҳар лаҳза оҳ уриб Ҳазиний нотавон,
Айлади ҳижрон аро бағрим тўла қон кўзларинг.

* * *

Мунтазирман йўлингизга, қомати зебо, келинг,
Орази шамсу қамардек, кўзлари шаҳло, келинг.

Ҳасрат ила қон югарман, тинмайин шому саҳар,
Ишқ ўтин бағримга солиб этгон, эй, шайдо, келинг.

Манга кўрсаттинг жамолинг, ул куни лол айладинг,
Токи раҳм этмай эл ичра айлаган расво, келинг.

Дод этиб борсам, висолинг ахториб ман Чорсуга,
Халқи олам этгусидир шўришу ғавғо, келинг.

Жону дил бирлан бўлубдурман йўлингга интизор,
Интизорини сўраб, чун тиллари бурро, келинг.

Эл аро қилдинг мани Мажнун каби афсоналар,
Ман ғарибга раҳм этиб, ҳолим сўраб, Лайло, келинг.

Номингизни ҳар ғазални бошига тож айладим,
Бул Ҳазиний кўнглига солган ажаб савдо, келинг.

* * *

Шабистонимни равшан айлагон ул моҳи тобонинг,
Зимистони дилим гарм этгучи хуршиди рахшонинг.

Ажаб Юсуфи вақт ўлдинг, Мисрнинг шоҳи сандурсан,
Каёлингдин чиқор эмди, гўзалмас шаҳри Канъонинг.

Жамолингни кўруб, эй муғбача, бизларда тоқат йўқ,
Қазорон шавқ ила бўлдум санинг ман Шайхи Санъонинг.

Скандар бирла Хисрав банда бўлғай эрди, бир кўрса,
Кечиб чун тахту бахтидин, юрор хизматда Хоқонинг.

Ҳамиша ошнолик ваъдасини бизга кўп айлаб,
Умидим шулмуди сандин, ушоттинг аҳду паймонинг.

Ҳазиний, ғам била олудаман, шодим қачон бўлғай?
Майшат бўлмагунча қайда бўлғай шоду хандонинг?!

* * *

Худонинг тоатига, эй биродар, бўлмағил қоҳил,
Ўзингни Ҳақ сариға банда бўлсанг айлагил мойил.

Ки «Кулли ман алайҳо фоний» — деб, санго хабар берди,
Бу оят маънисини ўйламаслар аксари жоҳил.

Лаҳад ичра ётурсан то қиёмат тонги отгунча,
Эгам фармони бирлан сурина тортгунча Исрофил.

Тириклик, тандурустликда ўлумни ёд қилмаслар,
Олур жонингни қўймасдин, бўлур шоҳу гадо қойил.

Забиҳуллоҳ атандилар қазога рози бўлмоқни,
Билинг, қурбон этарда қилди таълим давра Исмоил.

Нафасни зикри Ҳақ бирлан чиқор, беҳуда сарф этма,
Ҳамиша «фазкурун»нинг маънисидин бўлмағил ғофил.

Шаҳаншоҳи жаҳондурсан Масиҳою Скандардек,
Келар бир кун бу жонинг олмоқин қасдида Азроил.

Муаққилдур тамоми кулли жонга ризқ бермоқға,
Ҳазиний, Холиқинг лоҳиқ, қилур тақсимни Микоил!

* * *

Осийман, қаттиғ гуноҳим, сан кечургил, ё Жалил!
Манга раҳматдин назар қил, мунтазирман ою йил.

Афв этгувчи ўзинг биз бандалар исёнини,
Бу иборотимға «Сатторул-уюб» исминг далил.

Лутф этиб, Нуҳи набийни соқладинг тўфондин,
Ўтни гулзор айлаб эрдинг, куймади ҳарғиз Халил.

Подшоҳи ламязалсан, санки соҳиб ихтиёр,
Баъзини султон этибсан, баъзини хору залил.

Ул Азозил муддаий кулл банданинг иймониға,
Қозийи ҳар ду саросан, ҳам яна бизға кафил.

Кимки амрингни тутубдур, бандайи хосинг ўшал,
Икки дунёда ани шод этмоқа сансан вакил.

Раҳматингдин бу Ҳазиний доимо уммидвор,
Бу гуломинг журми кўп, аммо ибодатга қалил.

* * *

Ман каби олам аро кори гунога раҳм қил,
Тоату тақво унутгон пурхатога раҳм қил.

Амри наҳйи бирла доим умрини қилгон тамом,
Сидқ ила шуғл этмагон ҳамду санога раҳм қил.

Рӯзи маҳшарда ўзинг раҳм этмасанг, ҳолим хароб,
Халқ аро шармандаю ҳоли табога раҳм қил.

Маъсият тухмини сочтим, хирманим — фисқу фужу;
Амри пирни тутмагон қалби сиёга раҳм қил.

Исми зот ила тиловат қилмадим, тунлар туруб,
Хоби ғафлат бирла ман умри адога раҳм қил.

Бу йигитлик даврини айшу фароғатда мудом
Сарф этгон борини базми ғинога раҳм қил.

Бу жаҳон ичра ямонларнинг ямонидур Ҳазин,
Дастхолий борадур рӯзи жазога, раҳм қил.

* * *

Э шафиъ ал-музнибин, ман осийга кўрсот жамол,
Кеча-кундуз иштиёқингда эрур фикру хаёл.

Равзайи покингга еткурса мани қодир Эгам,
Го ҳаётим борича хизмат қилай мисли Билол.

«Ҳужрайи олий Саодат»га бориб қилсам тавоф,
Қалби даргоҳинг бўлуб ётсам, топарманму висол?

Ё расули раҳматан лил-оламин, қилғил назар
Ман ғарибу осий умматга, ҳабиби Зулжалол!

Гоҳ тақвою ибодатга қувонгонлар мудом,
Осийлар сандин умид айлар ҳамиша моҳу сол.

Қай куни бўлдинг паямбар, келди «Иқроъ!» ояти,
Бошқа мурсаллар диниким ул замон топти завол.

Икки дунёда Ҳазинийга ўзинг пушту паноҳ,
Қўллагайсан тонгла маҳшарда, Худо сўрса савол.

* * *

Фисқу исён этгали, эй банда, Аллоҳдин уёл!
Ҳарна корингдин санинг огоҳу бийнодин уёл!

Ул кироман котибайини санга ҳамроҳ айлади,
Неку бадни битгали ул икки ҳамподин уёл!

Рўзи маҳшарда йиғилгай аввалину охирин,
Бўлғали музтар халойиқ ичра фардодин уёл!

Ҳар кишидин Ҳақ сўрар маҳшар куни аъмолидин,
Топсанг шояд гуноҳингга бу ағфодин уёл!

Пайрави Аҳмадда бўлмай, лофи умматлик уруб,
«Қил шафоат!» дегали саййиди барнодин уёл!

Аҳли маҳшар олдида сирринг санинг фош ўлғуси,
Ҳазрати Одам била Исою Мусодин уёл!

Келса номанг сўл қўлингдин, ҳолингга вовайлато,
Бошга тушгон юз туман ҳасратли савдодин уёл!

Ул Абубакру Умар, Усмон, Алининг ёрисан,
Тухфасиз суд дегали ул Шери даргодин уёл!

Барча пайғамбар жаҳаннам оташидин покдур,
Эй Ҳазиний, йиғламай ўтмоққа Яҳёдин уёл!

* * *

Хаста ҳолимни сўраб, ул ёр келса, эҳтимол
Қим, ибодат вақтида дилдор келса, эҳтимол.

Мубталонинг ҳолини сўрмас париваш расмида,
Халқ аро номусдин ночор келса, эҳтимол.

Раҳм этиб, «Ҳолинг нечук?» деб кулбайи вайронима
Кўргали ногоҳ шакаргуфтор қелса, эҳтимол.

Ул фэросат маъдани табъи Фалотундин фузум,
Дилраболар хайлида ҳушёр келса, эҳтимол.

Узмагайманким умидим то ҳаётим борича,
Ваъдаи васли арода бор келса, эҳтимол.

Кеча-кундуз интизориман қудумига анинг,
Арзи ҳолим айласам изҳор, келса, эҳтимол.

Эй Ҳазиний, ул нигоринг ваъда айлаб келмаса,
Бевафо ўз аҳдига инкор келса, эҳтимол.

* * *

Мадҳ қилсанг ҳар қачон, эй дўстлар, муллони қил,
Салб этсанг, эй биродар, омийи расвони қил.

Лозиму лобиди шул: олимни ғийбат этмагил,
Мунъими ифлос, мумсик, фосиқу хунсони қил.

Эл аро машҳурдур, билгил, ҳадиси мустафо,
Ворисидур, роъяйи ул саййиди барнони қил.

Гоҳи савҳу қасд ила ҳар кимни этма ғийбатин,
Эй биродар, панд шул: андишайи уқбони қил.

Уйламай ҳар кимса сиррин, билмайин фоши хато,
Кору бори маъсият этгон иши бежони қил.

Шод этгил ҳар кишини бу тирикликда мудом,
Ташла дилозорликни, тоату тақвони қил.

Ёр бўлгил, олим ўлса, хоҳ кичик, бўлса калон,
Хор тутма, хор ўлурсан мунда-ю, фардони қил.

Машварат этти Ҳазиний санга аз рўйи китоб,
Ҳажв этма толиби илм, роъяйи имлони қил.

* * *

Товус каби, эй маҳваш, мастона хиромон қил,
Рафторинг аро жилва эт, барчани ҳайрон қил.

Васлингни умидида юрсун ҳама қон йиғлаб,
Ким ошиқ эрур санго, фурқат била гирён қил.

Тўфон каби кўз ёшим фарқ айласа оламни,
Сан анго қилиб ғамза, бир гўшайи мижгон қил.

Ёр, эмди чекай токай ғам захрини ҳажрингда,
Бир ваъда висолинг-ла бу кўнглуми хандон қил.

Хоб ила фароғат йўқ, ўйлаб, ўйима етмай,
Арзимни баён этсам, бу мушкилим осон қил.

Ул қадди ниҳол узра зебо ики норингдин,
Мен онинг талабгори, жоно, ани эҳсон қил.

Ноз ила тағофулни тарк эт бу Ҳазинийга,
Бир кеча висолингга, ҳо, бир, уко, меҳмон қил.

* * *

Фигони андалибни сан гулистондин тамошо қил,
Саҳар «ё ҳу» садосин қумри нолондин тамошо қил.

Ушал Яъқуб фироқи Юсуфида йиғлади қирқ йил
Ки, сан хуни жигарни пири Канъондин тамошо қил.

Ётиб остонайи Узрода, Вомиқ жон фидо қилди,
Нисори жон фидо кўйида этгондин тамошо қил.

Ушал Мажнуни беҳуд «Лайли!» деб оҳу наво қилди,
Фигон, вовайлатони жабҳа сомондин тамошо қил.

Зулайҳо жустужў бирлан муроди бўлмади ҳосил,
Шукуҳ гурбаткашида аҳли зиндондин тамошо қил.

Чаман сайрин таманноси сани кўп беқарор этса,
Сабоҳи субҳидамда бўйи райҳондин тамошо қил.

Ҳазиний, гусса чекмай бевафо дунё учун, бир дам
Очиб ибрат кўзин доим гўристондин тамошо қил.

* * *

Байтул-аҳзоним сари Юсуф каби зебоча кел,
Сабзаларни яшнатиб, гулзор аро раъноча кел.

Мисли Мажнундек биёбонларда юрсам оҳ уруб,
Ҳоли зоримни кўруб, лутф айлабон, Лайлоча кел.

Ҳамчунон Фарҳод каби тоғларни қозсам неча йил,
Мисли Ширин қўлида бир ханжари бурроча кел.

Остониғ ёстониб ётсам ўшал Вомиқ каби,
Чун тағофул айламай, ҳар ердасан, Узроча кел.

Қатлиға рози бўлуб, ҳажрида ул Тоҳир каби,
Сўйса жаллодинг агар, мурдам сари Зухроча кел.

Эҳтиёт айлаб ўзинг, эл кўзидин пинҳон қилиб,
Билмасун ул шум рақиблар, қилмайин шифоча кел.

Бул чаманда қумрилар айлар фиғону нолалар,
Андалибдекким, саҳарларда тили гўёча кел.

Бул Ҳазиний ҳастаниғ ҳолини ҳар дамда сўраб,
Улғонида марсия айтиб, яна дебоча кел.

* * *

Халилдек оташи Намрудға кирсам, ўлса гулзорим,
Ҳимоят айлағай Холиқ, ўзи бўлса харидорим.

Чиқибон кўҳи Турға, «Раббано!» деб ман садо қилсам
Нидойи «лантароний»ким манго еткурса Сатторим.

Бошимға арра қўйса, Зикриёнинг зикрини айтсам,
Худоға маъқул ўлғайму манинг бу феълу кирдорим:

Ўшал Яҳё каби чўллар аро оху наво қилсам,
Эгамнинг дарғаҳиға манзур ўлғайму манинг зорим?

Вужудимға тушиб қуртлар ўшал Айюби собирдек,
Қазосиға ризо бўлсам, манго раҳм этса Гаффорим.

Кечибон тахту бахтимдин ўшал Иброҳим Адҳамдек,
Чақирғайму гадоликка қиёмат кун талабгорим?

Фироқи Лайли бирлан йиғласам монанди Мажнундек,
Келиб ҳолимни сўргайму ўшал кун жодуваш ёрим?

Ҳамиша кўҳкандек доимо Ширинни ҳажрида,
Насиб ўлса агар васли, нисори жони тайёрим.

Илоҳо, Мустафонинг ҳурматидин кеч гуноҳимни,
Ҳазиний, осийман, афв эт, хатога кетса гуфторим.

* * *

Ажаб ошуфтадурман, айлайин изҳор деб келдим,
Юрокда қолмади тоқат, кўрай дийдор деб келдим.

Шабистони дилимнинг ман чароғин равшан этмакка
Умид айлаб, сани ёндурғали тайёр деб келдим.

Раво, гарданга ташлаб, маъсиятга тавбалар қилсам,
Гуноҳин афв этиб, ёзгон қулин йўқдор деб келдим.

Узр айтсам хатоларга, кечурсанг, афв этиб, шояд,
Кудуратдин чиқор эмди, сани ғамхор деб келдим.

Ёқиб кўксумга ишқинг ўтини, бағрим кабоб этсанг,
Иложин айла эмди, топмайин озор деб келдим.

Хароба бир дўкон ичра ётибман, шод келгай деб
Ки, бир йўл айтмадинг санким, манго хушдор, деб
келдим.

Эшитиб келгонимни, неча кун ётсам, хабар олмай,
Рақиблар таънасини айтмадинг ночор, деб келдим.

На деб тоқат қилиб турсун Ҳазиний ўз маконида
Ки, мунда келмишамким, маҳзи бир дийдор деб келдим.

* * *

Сияҳ чашмингни ман жаллоди бир хунхора ўхшаттим,
Асир аҳлини қонин тўкмоқа хуммора ўхшаттим.

Жамолинг сафҳасидин сабз ўлуб, бир мушки райҳонинг,
Тамошойи чаман ё боғ аро гулзора ўхшаттим.

Ҳижил ўлмини Хўтан оҳулари чашмингни рангидин,
Ҳамиша доғу ҳасрат, кўнглини озора ўхшаттим.

Лабингдин оби ҳайвон истамам, лаълингни шаҳидин
Ҳаёти жовидон топмоқ учун тайёра ўхшаттим.

Лабингдин «Қум б-изни» деб, чиқор вақти Масиҳосан,
Сани ман мурдаларга бир Масиҳуфтора ўхшаттим.

Ушал Мажнун била Вомиқ каби Фарҳод тенг келмас,
Ўзимни ман алардин дардлик якбора ўхшаттим.

Ҳазиний, ғусса бирлан бўлмади бир шоду хуррамлик,
Бу кулфат бирла доим юргали ночора ўхшаттим.

* * *

Мане Мажнун ҳамиша ёр учун хунобалар юттум,
Бўлуб оворалар, дилдор учун хунобалар юттум.

Фироқида ўтуб умрум, муяссар бўлмади асло,
Ҳама меҳнатларим бекор учун хунобалар юттум.

Бўлуб Мажнунга монанд, дашту саҳрода чекуб ғурбат.
Висоли Лайлига ман зор учун хунобалар юттум.

Қалам ёзгон экан рўзи азалда манга кулфатни.
Ки, тақдири азалда бор учун хунобалар юттум.

Машомига етушмас бўйи роҳат, турфа ҳайронман,
Иложин топмайин, ҳайрон учун хунобалар юттум.

Бу оламга келиб, бир лаҳза хуррам бўлмади кўнглум,
Фалакнинг кулфати бисёр учун хунобалар юттум.

Ғаму ҳасратларимни фош этай деб, эй биродарлар,
Ҳазиний, бир неча ашъор учун хунобалар юттум.

* * *

Қаронғу кечанинг равшанлиғидур моҳрухсорим,
Муҳаббат риштаси бўлди манинг бўйнымга тумморим.

Агар боди сабо вақти саҳар зулфунгни тебратса,
Димоғимға етар анбар била ҳам мушки тоторим.

Сани ёд айласам доим, азога зарра корим йўқ,
Ғамингнинг шарбати бирла қилурман доим ифторим.

Аё бераҳм золим, чўх жафокоре ситамгарсан,
Тағофул пешасан ҳам олам ичра баски хунхорим.

Сани деб эл аро безътибор ўлсам, на мушкилдур,
Пушаймон суд қилмас, кўздин оқса ашки ийсорим.

Ирода айласам илло бизи пиримнинг қабрига,
Фигону нола қилсам, мақбул ўлғайму манинг зорим?

Ҳазиний, осию шарманда қулни «Кел!» деса шояд,
Умидим икки оламда пирим бўлғай талабгорим.

* * *

Қадам ранжида қил кулбам сари, эй, моҳи тобоним,
Баҳор этгин зимистоним, келиб, хуршиди-рахшоним.

Вужудим кишварининг қалъаси, давлатли хонимсан,
Раъийят шодком ўлсун санинг даврингда, хоқоним!

Латофат авжида Юсуфи Мисрийдин кам эрмассан,
Тараҳҳум айлагил бул қуллара, эй, шўҳи Канъоним.

Даҳонингнинг суйиким оби кавсардин кам эрмасдур,
Ҳашр лабташнаеиман, сан ичургин, ҳуру филмоним.

Ушал дурри Аданнинг қадри кўпдур халқ аросинда,
Манго манзур эмастур ул, керак лаъли Бадахшоним.

Шаҳаншоҳлар ғулом ўлмиш эди, даврингда бир кўрса,
Алар божу хирожини берурди санга, султоним.

Хабар олмай машингдек мустааманднинг ҳолидин бир йўл,
Йўлингда кўз тутуб, бўлмиш манинг зевар каби қоним.

Ики оҳу кўзингни на сабабдин фитнажў эттинг?
Халойиқ кўнглига ғавғо солибсан, ёри жононим.

Неча турлук аламларни қўюб кўкси Ҳазинийга,
Тағофуллик билан доим юрарсан шоду хандоним.

* * *

Худовандо, насиб этгин суқоҳимнинг шаробидин,
Аларнинг хамрини нўш этмагонларнинг кабобидин.

Ки минг йилдин тажовуз айлагон Мажнун вафотига
Димоғига етар гарди анинг дардлик туробидин.

Ки Ширин ишқида Фарҳод неча йил тоғни қозди,
Гиёҳлар унган эрдиким анинг чашми пуробидин.

Муҳаббат ўтига куйгон киши халқ ичра турмайдур,
Аларни истагонлар, бил, топар кунже харобидин.

Ўзи суйгон қулига Ҳақ жамолидин насиб этгай
Ки, ишқ ўтига куйгонларни сўрмайдур савобидин.

Тағофул айлагай аҳли муҳаббатга ситамгарлар,
Хабардор ўлмага онларнинг бағрининг шикофидин.

Харобот аҳлини кўрсанг, Ҳазиний, жон фидо айла,
Дилиннга заррае келтирмагин онлар кабобидин.

* * *

Қиёмат кун, Худовандо, шафоатдин насиб этгин,
Баҳаққи Одаму Ҳавво шафоатдин насиб этгин.

Узингга банда айлаб, Мустафонинг уммати қилдинг,
Туфайли ул Расулulloҳ шафоатдин насиб этгин.

Ҳама «Воҳасрато!» деб, ташналаб бўлгонда раҳм айлаб,
Ушал рўзеки «Омино» шафоатдин насиб этгин.

Ки «Сатторул-уюбим», бандапарвар, такагоҳимсан,
Муродим, Қодири якто, шафоатдин насиб этгин.

Ушал рўзи жазода халқ аро термултуруб қўйма,
Аё Саттори беҳамто, шафоатдин насиб этгин.

Ҳазиний тоати йўқ, маъсиятдур тухфаси, ё раб,
Агарчи осию расво, шафоатдин насиб этгин.

* * *

Худонинг тоати, зикру саносидин адашганман,
Сулуки раҳбари ул раҳнамосидин адашганман.

Ибодат ўрнига ҳоло бўлубдур маъсият корим,
Саҳарларда Худога илтижосидин адашганман.

Қани тасбиҳу таҳлилу таҳажжуд, зикри иллаллоҳ?!
Озиб йўлдин, бу дам маҳзи зиёсидин адашганман.

Халойиқдин уёлмай, фосиқу фожирга ман улфат
Ки, ору номусу шарму ҳаёсидин адашганман.

Латойифларни жорий этмайин ман зикри Аллоҳга,
Равиши таълими ул пешвосидин адашганман.

Пиримнинг амрини тутмайки ман йўлдин озиб ҳоло
Ки, Мажзубхонлигу рақсу самоъсидин адашганман.

Қотиб бошим, аро йўлларда қолдим, ҳеч иложим йўқ,
Қўнгулда ўйла юргон муддаосидин адашганман.

Ҳидоят айлагон ҳодийларимдин айрилиб ҳоло,
Ҳамиша тарбиятгар муттакосидин адашганман.

Давомат қору борим фисқу исён, «Шайх» исмим бор,
Ҳазиний, ўйласам, дилнинг сафосидин адашганман.

* * *

Аё одам, қило кўр тавба бу умринг тугонмасдин,
Жон олғувчи қошингга қасд этиб жонингга келмасдин.

Умр кўрсанг бу дунё борича, бор охири ўлмак,
Иложи йўқ, қолурму ҳоли бу паймона тўлмасдин.

Тириклик бир баҳоредур, очилғай ранг-баранг гуллар,
Етиб келгай хазони, айланиб бир вақт бўлмасдин.

Сирот отлиғ гузаргоҳда хатар кўп, бандайи ғофил!
Агар сан оқил эрсанг, йиғлагил бир зарра кулмасдин.

Неча йиллар тараддуд бирла кўп жамъ айладинг дунё,
Ғарибу бекасу бечорага бир нон бермасдин.

Ҳазиний, сан ўзингга айлагил аввал насихатни,
На этибким юурсан, бир Худо амрини тутмасдин.

* * *

Нечук бераҳм, золимсан, гирифторингни сўрмассан,
Лабингнинг гунчасига булбули зорингни сўрмассан.

Малоҳат авжида Юсуф каби шаҳри Миср ичра
Калоба иф билан бўлгон харидорингни сўрмассан.

Ҳазорон шайхи Санъоний юзинг кўрса, бўлур ҳайрон,
Хаёлинг риштаси бўйнымга зуннорингни сўрмассан.

Кўзунг лашкарлари саф-саф бўлуб жонимга қасд этмиш,
Йўлингда жон берарга ман талабгорингни сўрмассан.

Жамолинг шуъласига ўртаниб мисли самандардек,
Дилу жонини афгор айлагон ёрингни сўрмассан.

Хаёлинг риштаси, эй муғбача, лаълинг шаробидур,
Бу махмур аҳлидин сан дафъи хумморингни сўрмассан.

Вафо ўрнига, эй сангдил, манго юз минг жафо айлаб,
Манинг ҳаққимда жабр айлаб, ситамкорингни сўрмассан.

«Анал-Ҳақ» риштаси бўйнига тушгонда Ҳазинийнинг,
Мани Мансур каби ўлдургали дорингни сўрмассан.

* * *

Ернинг кўйида ман девона бўлсам, хўбмукин?
Жустужўйи васл этиб, жўёна бўлсам, хўбмукин?

То маломат бўлмайин васлига етмоқдур муҳол,
Ору номус қилмайин, афсона бўлсам, хўбмукин?

Мулку ашё, зийнати дунёга парво қилмайин,
Чуғз янглиғ сокини вайрона бўлсам, хўбмукин?

Фаҳму идроку фаросат, ақлу ҳушимдин кечиб,
Барчасидин бир йўли афсона бўлсам, хўбмукин?

Хирқа, сажжода, амомани узун айлаб, калон,
Эл кўзига муршиди Фарғона бўлсам, хўбмукин?!

Е муҳаббат шамъиға куйсаммукин парвонадек,
Ман, Ҳазиний, лаҳзада сўзона бўлсам хўбмукин?

* * *

Қадримга етмас бир неча нодон,
Айлар жафолар бизларга чандон.

Вола бўлубман гулдек юзунгга
Мисоли булбул қилурман афғон.

Лозим эмасму бизларга шафқат,
Арзимни айтай ёримни кўргон.

Додимга етсун ул шўхи золим,
Бошига тушсун, гар бўлса осон.

Оҳим тутуни оламни тутгай,
Гар келса раҳминг чиқмай туриб жон.

Шод айлагайму суйган қулини?!
Бўлгай рақиблар ер бирла яксон.

Хам бўлди қаддим ҳасрат юкидин,
Бир йўқламайдур кулфатга солгон.

Эл ичра бўлдум Мажнуни беҳуд,
Куйдургай оҳим дашту биёбон.

Нодонлигимдин домига туштум,
Борму Ҳазиний янглиғ адошгон.

* * *

Худонинг ёди бирла йиғлагил шому саҳарларда,
Яқонгни чок этиб, сан йиғлагил шому саҳарларда.

Фиғон айлаб, гуноҳинг ваҳмидин қўрқуб, надомат қил,
Алам ўтиға бағринг доғлагил шому саҳарларда.

Аё толиб, ўзунгни ташлагил Ҳақнинг ризосиға,
Риёзат пўтасини боғлагил шому саҳарларда.

Аё, эй беҳабар одам, ўлумни ёд қилмассан,
Кетиб хешу таборинг, ўйлагил шому саҳарларда.

Сирот ул-мустақим номлиғ йўлунгда бир хатар бордур,
Ўтарни, эй биродар, ўйлагил шому саҳарларда.

Жаҳаннамнинг азобидин ўзунгни қутқорай десанг,
Тилингни маъсиятдин соқлагил шому саҳарларда.

Ики олам муродига етай деб орзу қилсанг,
Ҳазиний, роҳи Бағдод айлагил шому саҳарларда.

* * *

Тилар ўз нафсини кулли набий рўзи қиёматда,
Ҳашрнинг шиддатидин ваҳм этиб, оҳу надоматда.

Ҳама «Во ҳасрато!» деб, бир-бирига ён бермаслар
Ки, шундоғ турфа савдо бошга тушгайму аломатда?

Муҳаммад Мустафо «Во уммато!» деб, бош кўтаргайлар.
Жаҳаннам оташидин осийлар бўлсун саломатда.

Ҳама гисуларин ёзиб аросатда турар Ҳазрат,
Худоға зор йиғлаб турғучи мақсад шафоатда.

Нидо келгай Илоҳидин: «Гуноҳи осийни кечтим!»
Кўтар бошингни, дўстум, кўз ёшинг тўкма бу соатда.

Кўтармас бошларини саждадин то кечмаса Холиқ,
Бўлубон шод-хуррам, бош кўтаргайлар ижобатда.

Худо қози бўлуб, Аҳмад шафоат тахтига мингай,
Сўрар ҳар банданинг аъмолини тахти адолатда.

Тарозуга солиб ҳар банданинг хайр ила шаррини,
Гунаҳнинг ваҳмидин ёшу қари — барча хижолатда.

Сиротдин ўтқариб, «Умматларим жаннатга кирсун» деб,
«Ҳазиний!» деб чақиргайму ўшал вақти ҳидоятда?!

* * *

Гуноҳим ваҳмидин қўрқуб, ётарман кўп хижолатда.
Герак яфроғидек титраб, ётарман кўп хижолатда.

Дами охирда бу бошим нечук кечгайки, билмасман,
Ганим ерга қўюб, бир кун ётарман кўп хижолатда.

Санинг амринг қилиб итмом, қилолмасдин санго қуллик,
Кечургайсан гуноҳимни, ётарман кўп хижолатда.

Худоё, мағфират қилғил ҳама қилгон гуноҳимни,
Бу арзимни санго, ё раб, қилурман кўп хижолатда.

Ҳама ишлар санго осон, вале бизларга мушкилдур,
Тугаб умрум, агар ўлсам, кетарман кўп хижолатда.

Тилимда бандаман, аммо дилимда зарра ҳиммат йўқ,
Ҳамиша ман бўлуб маъюс, куярман кўп хижолатда.

Ғариб банданг Ҳазинийга, Худоё, бер ўзинг тавфиқ!
Яна маҳшарда дафтарни очарман кўп хижолатда.

* * *

Мусофирдур азиз жон неча йиллар жисми тан ичра,
Қарор айлаб, қазо етгунча тургай бул бадан ичра.

Кўрунгим, гунча то фасли баҳор ўлмай очилмайдур,
Мисолеким, билур гулчеҳра пинҳондур ватан ичра.

Жаҳонда неча турлук сабзалар кўп, фарқ этиб бўлмас,
Тафовут этса бўлгай бўйи гулларни чаман ичра.

Эгам «меҳри гиёҳ»ни эл кўзидин айлади пинҳон,
Чунончи, маъшуқи Вайсий валийни ул Қаран ичра...

Навойи савти булбул, мусиқори бирла қумридек
Ки, Яъқуб «Юсуфим!» деб йиғлади байтул-ҳазан ичра.

Ҳазиний табъи ноқис, ақли кўтаҳ, эй биродарлар,
Тутунг маъзур, гар бўлса хатоси бу суҳан ичра.

* * *

Эй банда, тоат қилғил Худоға,
Рўзу шабона ул Раббаноға.

Шуглингни қилғил доим ибодат,
Қўймайди онлар минг илтижоға.

Бергил қўлингни бир муршидаки,
Топшур ўзингни ул раҳнамоға.

Йўқдин жаҳонға келтурди Холиқ,
Боис на эмди мотамсароға?!

Солма ўзингни беҳуда ғамға,
Шукр айла Раззоқ берган ғизоға.

То зиндадурсан, йиғла давомат
Ташла дилингни хавфу рижоға.

Бўлма такаббур ул бад шақийға,
Уммат эрурсан ул анбиёға.

Ётма, саҳарда зикр айла доим,
Шарманда бўлма рўзи жазоға.

Кам тут, Ҳазиний, элдин ўзингни,
Холиқни лутфи ул зери поға.

* * *

Ҳижрон ўтиға бағрим сўзона тонг отқунча,
Уртаб юрагим, чашмим гирёна тонг отқунча.

Мен Вомиқу сен Узро васлингга етолмасдин,
Ҳар кеча қароргоҳим остона тонг отқунча.

Раҳм айла бу ҳолимга, эй кўзлари хумморим,
Ҳажрингда бу кўнгуллар вайрона тонг отқунча.

Эй шўхи жафопеша, бераҳм ситамгарсан,
Мандин хабар олмайсан пинҳона тонг отқунча.

Ҳеч кимга деёлмасдин, бу сирри пинҳонимни,
Бағрим хунига тўлди паймона тонг отқунча.

Хилватда агар кўрсам, арзимни баён айлай,
Сан бирлан агар бўлсам ҳамхона тонг отқунча.

Оқшомда жамолингни шамъини мунаввар қил,
Жонимни этай санго парвона тонг отқунча.

Найлайки, иложим йўқ, ҳар гўшада йиғларман,
Тор ўлди Ҳазинийга Фарғона тонг отқунча.

* * *

Нозу истиғно манго, эй, дилбаро, токайғача?
Гаҳ тағофулпешалик бирла жафо токайғача?

Эл аро маъюдурман таънайи ағёрдин,
Этмагайсан бу маломатни жудо токайғача?!

Зойиъ ўткардим йигитликни, паривашларни деб,
Ушбу иллат бўлмагай мандин раҳо токайғача?!

Рўзу шаб васлинг умиди бор кўнгулда мудом,
Собит ўлмас, эй пари, бул муддао токайғача?

Хўблик Фарғона мулкида мусалламдур санго,
Бу малоҳат орази қилғай вафо токайғача?

Интизор эттинг висолингга мани, эй ҳурваш,
Ўт солурсан жонима қилмай ҳаё токайғача?

Нақди жонимни санго сарф айласам, етгаймукин?
Ўзни кўрмассан Ҳазинийга раво токайғача?

* * *

Кўнгулдадур ҳамиша, ё Мустафо, Мадина,
Етгай қачон талабга бу уммати камина?

Мақсад дилимда ҳижрат, қистаб келиб, етарман,
Будур хаёлу фикрим шому саҳар қарина.

Ё раб, қулингни еткур ул ҳужрайи набийга,
Туфайли барча мурсал ётти бути сакина.

Ё Аҳмадо, гадоман, йўқтур, нетай, иложим,
Сарф айласам йўлунгга ҳар қанча минг хазина.

Ул «Жаннатул-Бақия» хокида ман, Ҳазиний,
Етса қазо Худодин, бўлғуммукин дафина?!

* * *

Олам аро шарафлиғ, қилсам баён, Мадина,
Қилди Худо мукаррам они, аён Мадина.

Ҳижрат қилиб, муҳаббат Ҳақ амри бирла бормоқ
Дўсти Худо-Расулга нозил бўлгон Мадина.

Ҳар ким Расулга уммат, бордур дилида роҳат,
Кулл бандаи Худога ороми жон Мадина.

Бу «Ҳужрайи Саодат» шамсу қамардин ортуқ,
То инқироzi қойим бўлмас ниҳон Мадина.

Хоки пойин кўзимга суртмоқлиқ тўтиёдур,
Шавқи билан бу ердин боргум равон Мадина.

Ишқу муҳаббатини солди Худо дилимга,
Чун иштиёқи этти бағримни қон Мадина.

Келгил, Ҳазиний, эмди қилма таваққуф асло,
Олмай қарор эмди, боргин равон Мадина.

* * *

Сиз ани одам деманг, кўнглида ҳиммат бўлмаса,
Балки иймони хатарлик, анда ғайрат бўлмаса.

Кимки қоҳил бўлса, ул ҳар ду сарода хордур,
Муъминни содиқ эмас, то анда журъат бўлмаса.

Қониъ бўлса қатра найсонга, садаф дурр бўлғуси,
Бадниҳоде қолғуси, анда қаноат бўлмаса.

Ҳолами Тай кофир эрди, куймади дўзахда, бил,
Куйдурур эрди Эгам, анда саховат бўлмаса.

Фоний дунёдин лаҳадга дастхолий бормагин,
Найласун Холиқ сани, тухфанг ибодат бўлмаса.

Жон берар вақтида шайтондин ўзинг қил эҳтиёт,
Бандалик номинг ғалат, иймон саломат бўлмаса.

Нафс раъйи бирла неча шайхлик лофин урар,
Олмасун толиб қўлин, пирдин ижозат бўлмаса.

Қолига така қилиб, бир нечалар ҳоли хароб,
Раҳнамолик айлай олмасдур, риёзат бўлмаса.

Шарти муршидлик будур, ҳирсу ҳавони ташлабон,
Қору бори рўзу шаб, тун-кеча тоат бўлмаса.

Ишқ бирла ким тариқ этса, ҳақиқатга етар,
Маърифат ҳосил этолмасдур, муҳаббат бўлмаса.

«Халқ аро расво бўлубман!» деб, Ҳазиний, йиғлама,
Етмагай ҳар ким саломатга, маломат бўлмаса.

* * *

Қошинг райҳони жаннат раста-раста,
Тамошо айламоқга ман ҳавасда.

Вужудим булбули боғ ичра, зебо,
Фигон айлар гулистонда қафасда.

Лаби ёрим Масиҳо лаълидиндур,
Улукка жон ато қилгай нафасда.

Дамодам дод этарман ҳасратида,
Фигону нолишим йўқтур жарасда.

Азалда мубталоларга ситамни
Қалам ёзгонмукин рўзи аластда.

Шикор айлаб вужудимнинг ҳумосин,
Анго сўнгок бериб, қанди мағасда.

Хумориман ҳамиша суҳбатига,
Ётиб остонасида мисли хаста.

Узулмас риштаси андин муҳаббат,
Кетиб шармим, борурман аста-аста.

Нигорига макон Қумбосди бўлса,
На қилсун бул Ҳазиний Кенағасда!

* * *

Эй банда, Худо йўлида тоатни унутма,
Рўзў шабу ҳар лаҳза ибодатни унутма.

Жон борича излаб туну кун Ҳақни ризосин,
Албатта, биродар, бу насиҳатни унутма.

Бу фоний жаҳон айшига мағрур бўлиб сен,
Дийдори Худо бирла ул жаннатни унутма.

Минг йил яшасанг охир бир кун ўладурсан,
Охир бўласан, хоки мазаллатни унутма.

Ҳеч кимга вафо қилмади, дунёни билурсан,
Санго келадургон у кун навбатни унутма.

Эй одамийзод, аслингу наслинг сани туйроқ;
Ялғуз ёгаринг бирла қиёматни унутма.

Шукр айла, Ҳазиний, сани оламга кетурди,
Инъоми Худо — ризқ ила неъматни унутма.

* * *

Ибодат қил Худога, юрмагил бекор, беҳуда,
Амалсиз бандаликни этмагил бекор, беҳуда.

Нафасни ёди Ҳақ бирла чиқор, уммиди раҳматсан
Ки, моляъний доим сўзлама бекор, беҳуда.

Эгам фармонидин, то зиндадурсан, бўлмагил ғофил
Бу пандимга, биродар, бўлмасанг бадкор, беҳуда.

Ҳамиша хоби ғафлат бирла умрингни адо қилма,
Саҳарлар уйқудин сан бўлмасанг бедор, беҳуда.

Расулуллоҳ наздида Ҳаққа «Хулқи хуш авло»,
Халойиқнинг дилига бермагил озор беҳуда.

Тилингда тасбиҳу таҳлил ҳам зикру сано бўлсун,
Абас ўткорма умрингни басад зинҳор беҳуда.

Мабодо, эй Ҳазиний, ул касе мушрик бўлуб улфат,
Ўзингни этмагил сан дохили финнор беҳуда.

* * *

Умидим шул — қиёматда шафоат осий умматга,
Ушал рўзи аломатда шафоат осий умматга.

Лаҳаддин бош кўтаргай аввалину охирин ул кун,
Турур барча надоматда, шафоат осий умматга.

Ҳама гўр бошида йиғлаб, кафан бўйнида ўлтургай,
Ошиб ваҳми ниҳоятда, шафоат осий умматга.

Малойик Одам ўғлини сурар саҳройи маҳшарга,
Турарлар анда ҳасратда, шафоат осий умматга.

Тарозуга солиб аъмолимизни анда кўрсатгай,
Қолиб ваҳму хижолатда, шафоат осий умматга.

Худо қози бўлиб, сўрсаки, биздин неку бадликни,
Туриб тахти адолатда, шафоат осий умматга.

Ҳазиний, шукр қилса, ҳар киши, Аҳмадга умматдур,
Жаҳим аҳли шақоватда, шафоат осий умматга.

* * *

Жаҳонда ман каби, дўстлар, залилу хор бўлғайму?
Бу ғам гирдобиди мандек дили афғор бўлғайму?

Давом ҳасрат аро қолғон, яна ҳар кечаю кундуз,
Бу олам ичра мендек кўзлари хунбор бўлғайму?

Ман эмди қайси дардимни бу элга айлаин изҳор,
Туганмас дардга қолғон бир манингдек зор бўлғайму?

Чунон ғамбодадурман, бир дам орому қарорим йўқ,
Бу кўнгил овлағудек бир дили хушёр бўлғайму?

Фалак бошимга солди. юз туман жабру жафоларни,
Қани, ул вақтларда соҳиби асрор бўлғайму?

Дилим бўлди хароб ҳар лаҳза ғам ҳам изтироблардин,
Юрогим ғилу ғашдин йўқ қилурга ёр бўлғайму?

Агар ёдимга тушсаки, бўлурман мисли Мажнундек
Ки, бир Лайли ғамида ман каби бир хор бўлғайму?

Қилурман тун-саҳарлар тўти янглиғ оҳу афғонлар,
Юзум чун заъфарон янглиғ ҳамиша зор бўлғайму?

Худовандо, Ҳазинийнинг гуноҳин мағфират айлаб
Ки, дохил «жаннати мин таҳтиҳ ал анҳор» бўлғайму?

* * *

Ул Қодирим қудрат билан бизни азиз жон айлади,
Алхамдулиллаҳ, жон бериб, жон бирла иймон айлади.

Улки, аввал Ҳақ яратти, барча оламдин бурун,
Мустафонинг нурини хуршиди тобон айлади.

Аршу курсини яратти, қилди нурини аён,
Зоҳир айлаб қудратини, чархи кайвон айлади.

Ҳақ Таоло амр қилди: «Сажда қил Одамға!»—деб,
«Барчадин Одам шариф!»—деб, Тангри фармон айлади.

Улки, бўюн сунмади Ҳақ Тангрининг фармониға,
Солди тавқи лаънатини, они шайтон айлади.

Қатра-қатра нуридин жумла малоиклар қилиб,
Бир азиз Одам яротиб, барчаға Хон айлади.

Турлук алвон қилди Холиқ маҳлуқин қудрат билан,
Бирга берди ақлу ҳушу, бирни ҳайвон айлади.

Бирни қилди шайху олим, сувратин қилди у кун,
Шукри беҳад ўзга қилмай, бизни инсон айлади.

«Тухрижул-ҳай» оятини, эй мусулмонлар, ўқунг,
Сурати бежон ичинда бир тирик жон айлади.

Ҳеч яна бундин ажойиб бўлмағай....¹
Қудратидин тошни ҳам бас лаъли маржон айлади.

Бу Ҳазиний ўртанибон ҳажрида бўлди асир,
Хонумонин сарф этиб, ўзини сарсон айлади.

¹ Ушбу мисра қўлёзма матнида шундай берилган.

* * *

Сиза жон фидо, ё ҳаёт ан-набий,
Қилай ман гадо, ё ҳаёт ан-набий.

Отингиз Муҳаммад, Расули Худо
Ки, сиз Мустафо, ё ҳаёт ан-набий.

Қиёмат кунда шафоат умид
Ки, биз пурхато, ё ҳаёт ан-набий.

Ки Хайрул башар, саййидул мурсалин,
Рисолатпано, ё ҳаёт ан-набий.

Мани осийни еткуруп равзага
Қачон ул Худо, ё ҳаёт ан-набий?

Тавоф айласам хонаи Каъбани,
Будур муддао, ё ҳаёт ан-набий.

Қолай «Жаннатул бақийа» хокида ман
Ки, етса қазо, ё ҳаёт ан-набий.

Ҳама умматингиз умид айлашур
Ки, рӯзи жазо, ё ҳаёт ан-набий.

Ҳазиний дуоси бўлурму қабул,
Бу ғарқи гуно, ё ҳаёт ан-набий.

* * *

Қиёмат ваҳмидин Ҳаққа ибодат айласанглар-чи!
Бу қилгон журму исёнга надомат айласанглар-чи!

Кириб нафсинг йўлига, ончунон фисқу фужур эттинг,
Бу йўлдин қайтибон, тарки шарорат айласанглар-чи!

Риё бирлан ибодат айламоқлик санга на ҳожат!
Худонинг йўлида холис ибодат айласанглар-чи!

Агар қодир эурсан, Маккатуллога қилиб ҳижрат,
Қатори ҳожилар бориб, зиёрат айласанглар-чи!

Тутуб амри Худонн икки кунлик умр учун, дўстлар,
Кириб маҳшар куни жаннатда роҳат айласанглар-чи!

Югурдинг дарбадарлик бирла, умрингни қилиб зойиъ,
Аё, эй яхшилар, тарки жаҳолат айласанглар-чи!

Ҳазиний, бу йигитлик вақти ўтмасдин, қилиб тоат,
Қарилғи вақти етмасдин ибодат айласанглар-чи!

* * *

Мисли Мажнун-Лайлидек девона бўлсам кошки,
Ер учун олам аро афсона бўлсам кошки.

Дайр аро пири мугон ман телбага сунса шароб,
Боданўши сокини майхона бўлсам кошки.

Жоми ваҳдатда муҳаббат шарбатидин нўш этуб,
Маст ўлуб, идрокдин бегона бўлсам кошки.

Шиблийдек рақс айласам, ҳар кўчаю бозор аро,
Ишқ ўтиға ўртаниб, бирёна бўлсам кошки.

Мулку ашёдин кечиб кетсам, ёронлар, бенишон,
Эл кўзидин бир йўли пинҳона бўлсам кошки.

Заррача қилса тажаллий, Тангри дийдорин кўруб
Тоқат этмай Турдек сўзона бўлсам кошки.

Кимки дарёи муҳаббатга чўмар, ғаввосдур,
Ман, Ҳазиний, толиби дурдона бўлсам кошки.

* * *

Ул шўхи ситамгарлар ҳажрида адо қилди,
Ҳасрат юкни орти, қаддимни дуто қилди.

Муғбача шаробидин бир коса тўла ичтим,
Аввалда қилиб беҳуд, ақлимни кўто қилди.

Шиблийни кўринг, дўстлар, нўш этти шаробидин,
Боши қизишиб ул дам рақс ила самоъ қилди.

Май ичсалар ошиқлар, зоҳид қиладур таъна,
Мансур каби орифга юз жавру жафо қилди.

Ишқ лашкари қасд этса, ҳолингни хароб айлар,
Адҳам каби шаҳларни охирда гадо қилди.

Ут айла вужудингни ишқида самандардек,
Шамъ мавжига парвона жонини фидо қилди.

Раҳм этмади Юсуфга, Қанъонда набий эрди,
Байт ул-ҳазан этмоқга Юсуфни жудо қилди.

Илмингга ҳаво қилма, тоатга бино қўйма,
Кўрдингму такаббурни, шайтонни сиво қилди.

Бир боқиш ила маҳваш қалбимга назар солди,
Сайқал берибон дилни, кўнглумни сафо қилди.

Ботинда ўлуб эрдим, зоҳирда тирик аммо,
Исо келибон: «Қум!»—деб, ҳаққимга дуо қилди.

Дилхаста Ҳазинийсан, ҳар дамда фиғон этма,
Бошингга бу савдони албатта Худо қилди.

* * *

Ҳар қаён берсам, негай, гап бўлса йўлдошим мани,
Айласам ҳар кор-ишга бирга кенгошим мани.

Қабзият—ҳамсуҳбатим, андуҳу ҳасрат—улфатим,
Қайғу меҳват—ҳамнишиним, ғусса—сирдошим мани.

Шод бўлмай, доимо кулфат била маҳзун кўнгул,
Дил-фараҳликка етишмай, қотти бу бошим мани.

На сабабдин дўстлар, бир лаҳза хуррам бўлмайин,
Тўхтамас бир соате, найлай, бу кўз ёшим мани.

Доимо жабру жафо бирлан ўтуб, бу дамгача,
Сабру тоқат этмоқа йўқ эмди бардошим мани.

Наҳс бахтим шумлиғидин халқ аро афсонаман,
Шармсёр элдин мурид ила қариндошим мани.

Оли Аббосий Ҳазиний саййиду содотдур,
Ким дегай ҳолим кўруб, насли бани Ҳошим мани?!

* * *

Улум охир, дариго, барчани хок ичра жо қилгай,
Билинг, шоҳу гадони охирида зери по қилгай.

Қолур бир кунки сандин боғу роғу мулку ашёлар,
Сани ер қўйнига элтиб, барисидин жудо қилгай.

Иморатлар қилибсан орзу бирлан, қолур охир,
Кетарсан ҳасрато бирлан, тамомидин жудо қилгай.

Уғул, қиз, ёру дўстинг топшуруб хоки мазаллатга,
Сани ялғуз қўюб, мору магасларга ғизо қилгай.

Кириб Мункар -Накир қабринг аросидин, савол этгай,
Сиёсат бирла ваҳшат кулфатига ошно қилгай.

Бошинга ҳарна келса, сан билурсан, Холиқим билгай
Ки, боринг сарф этиб, ворисларинг нашъу намо қилгай.

Санинг ўлгонинга кўнглида шод-у, элга номусдин
Қаро кийгон бўлуб, бир-икки кун расми азо қилгай.

Хаёлидин чиқоргай ҳафта ўтмасдин сани, билгил!
Қачон арвоҳинга бир ою йил ичра дуо қилгай?!

Билинг, бир нечаларнинг фикру ёди мол йиғмоқдур,
Қиёмат хотирига келмайин умрин адо қилгай.

Кўрунг, бир неча ҳорис пул топай деб юз машаққатда,
Хаёлида ўлум йўқдур, намозини қазо қилгай.

Ҳазиний, кимки оқил, хотирида рўзи маҳшардур,
Ибодат бирла умрин ўтқориб, қаддин дуто қилгай.

* * *

Эй сабо, билдингму аҳволини, жононим қалай?
Дилраболар хайлида хуршиди рахшоним қалай?

Билмадим, ҳоли нечук кечти ўшал дилдорнинг,
Ул мусофирликда, билмам, Юсуфи сонийим қалай?

Фурқату ҳижрони этти дам-бадам бағримни қон
Ким, фироқида манинг оҳ ила афғоним қалай?

Сухбати бўлмай муяссар, йиғладим шому саҳар,
Дийдадин ашк ўрнига оқгон манинг қоним қалай?

Бир нафас сансиз қарорим йўқидин ман телбанинг
Сабру тоқатдин бўлак йўқ зарра имконим, қалай?

Бўлмишам Мажнун каби Лайлининг кўйида асир,
Гоҳ турмоқга Регистону биёбоним қалай?

Подшоҳ ҳукми ранӣят сори албатта равон,
Салтанатмаснад, шукуҳи шоҳи давроним қалай?

Лутфидин гар сарфароз этса мани девонани,
Дилфараҳ, эҳсон ўлонда шоду хандоним қалай?

Табъи ноқис, ақли кўтаҳдур Ҳазиний дунтабъ,
Буйла идроку фаросат бирла девоним қалай?

МУРАББАЪЛАР

* * *

Ё Раб, мени тонгла расво қилмағил,
Шармандайн рўзи жазо қилмағил,
Нома сияҳ, воҳасрато қилмағил,
Тонгла сафи қавми тарсо қилмағил.

Мустафони бизга қилдинг паямбар,
Шафқатлари биз осийга баробар,
Умнатларга пушту паноҳи маҳшар,
Расулингни биздин жудо қилмағил.

Олам аро ёздинг анинг шуҳратин,
Санга яқин кимки тутса миллатин,
Сан суярсан бешак анинг умматин,
Раҳматингдин бизни раҳо қилмағил.

Абу Бакру Умар, Усмон, Алини
Соқий эттинг кавсаринга алини.
Раҳбар этдинг бизга шундоқ набийни,
Хурматидин бизга жазо қилмағил.

Ҳасан-Ҳусайн, Хайруннисо ҳурмати,
«Бандам» дегил, кулл анбиё ҳурмати,
Авлиёйи аҳли ризо ҳурмати,
Ҳазинийга фардо жазо қилмағил.

* * *

Турфа меҳри дилға тушти саёҳат,
Сайр айласам, берсанг манго ижозат,
Савдо қўзуб бу дилда бениҳоят,
Тоғлар аро мазор этсам зиёрат.

Висолингга еткурмасанг, жононим,
Кўксум аро кетар доғу армоним,
Саннинг бирлаи ушбу аҳду паймоним,
Васнинг этгил эмди манго каромат.

Талъатингдин ойнанинг рашки бор,
Шармавдадур, юзга олур ул ғубор,
Тақлидидур юзинг, охир ул синор,
Тоқат этмас ҳуру пари назокат.

Ёқутмукин, лабинг лаъли Бадахшон?
Тишинг дурри Адан эрур бегумон,
Зулмат ичра агар бўлсанг намоён,
Кўрса, бўлур қамар сандин хижолат.

Хўтан оҳуларин чашми сиёси,
Нетай, манго манзур эмас шаҳлоси,
Сан эурсан дил дардининг давоси,
Сухбатингни топсам, бўлур кифоят.

Улфатимдур доим манинг дарду ғам,
Ҳамсуҳбатим қайғу бирла ғам-алам,
Эй пуржафо, манга солма кўп ситам,
Раҳм айлагил, жабр этмайин давомат.

Нечук этай, дил дардимни билмасанг,
Раҳм айлабон, бир тараҳҳум қилмасанг,
Ҳазинийни бир йўхлабон келмасанг,
Дод этарман сандин рўзи қиёмат.

* * *

Танда жоним агар бўлса саломат,
Холиқимдан тилай сани давомат,
Бермас бўлса, тириклигим на ҳожат,
Улгоним хўб юргонимдан хижолат.

Вужудимда ишқинг ўти фаввора,
Гар оҳ урсам, кўкка чиққай шарора,
Инонмасанг, ҳолимга қил наззора,
Ранги зардим бул сўзимга далолат.

Табибимсан, дардимга қил давое,
Марҳамингдин ман ҳам топай шифое,
Иложин эт бу дардга мубталое,
Инсоф этгил, шунча қилдим қаноат.

Эй ситамгар, кўнгли қаттиғ, пуржафо,
Бошларимга солиб ажаб можаро,
Ғамга қўйди охир мани бу жудо,
Шод айласанг, еткур эмди башорат.

Неча муддат ағёр ила ҳар охшам
Сухбат этиб анинг бирлан дам-бадам,
Ҳазинийга қилгон эди кўп алам,
Дилда эрди ҳасрат бирлан надомат.

* * *

Товус рафторингдин бўлур хижолат,
Сабза ичра юруб, топмай ҳаловат,
Андалибда йўқтур сандек фасоҳат,
Жаннатда йўқ ҳоло сандек малоҳат.

Васлинг манго насиб бўлса, нигорим,
Кўнгулда шул, эй, кўзлари хуморим,
Бағрим куюб, ҳеч қолмади мадорим,
Шод айласанг, еткур эмди башорат.

Тўфон қаби оқар манинг кўз ёшим,
Ҳажр ўтида ҳеч қолмади бардошим,
Изҳор этиб, дилда қилиб кенгошим,
Дардинг этти сийнамни кўп жароҳат.

Йўқтур олам аро сандек ситамгар,
Солдинг манинг жонимга кўп аламлар,
Барбод этиб, бошим узра бу ғамлар,
Йўқму бир дам эмди манго фароғат?!

Ниҳоятдин ўтти жонга кулфатинг,
Басдур эмди шунча қилгон гурбатинг,
Кўрсот бир йўл Ҳазинийга роҳатинг,
Ҳар иккимиз элга бўлмай маломат.

* * *

Шайдо қилур учрагонни, аё дилбар,
Товус каби чаманларда рафторингиз,
Димогимни айлар ҳар дам чун муаттар,
Сабо келиб тебратгонда гулзорингиз.

Ишқ ўтига куюб, бўлдим чун самандар,
Аъзоларим ёниб, бўлди бир хокистар,
Ҳажрингиздан адо бўлгон хуни жигар,
Шифо тилар эмди сиздин беморингиз.

Мажнун каби зор айласам биёбонда,
Йиглаб юрсам «Лайли!» дебон «Регистон»да,
Яқо йиртиб, дод айласам ҳар замонда,
Васлингизга етмай, бўлуб ночорингиз.

Фарҳод каби Ширин учун тоғлар қозай,
Сани дебон, ўзгалардин кўнгул узай,
Насиб бўлса васлинг манго, дардим ёзай,
Фидо айлаб жоним, қилай нисорингиз.

Шамъ ўтига куюб ҳар дам, парвонаман,
Вужудларим ёниб, бўлдим сўзонаман,
Мансур каби ман сокини майхонаман,
Май ичмоқга Ҳазинийдур хумморингиз.

* * *

Ирам боғи ичра сарви қоматинг,
Ёсумандин чеҳра санинг сувратинг,
Фаргонани тутти ҳоло шуҳратинг,
Мундин фузун этсун Худо ҳурматинг.

Боғ ичинда гул юзингдин хижолат,
Лола кўкси ҳасратингдин қат-бақат,
Бу оламда йўқтур сандек хўбсурат,
Шукри Худо, ато қилсун суҳбатинг.

Роҳатим йўқ жонда, бир дам кўрмасам,
Тоқатим йўқ жонда, бир дам кўрмасам,
Қимки таклиф этса, бирга бормасам,
Сан келгунча ўлдургуси фуқратинг.

Эттинг мани Мажнун каби девона,
Санинг учун элга бўлдим афсона,
Телба янглиғ донишимдин бегона,
Дилда кўпдур, кимга қилай ҳасратинг?

Ҳижронингда неча муддат қон юттум,
Висолингга шому сабо кўз туттум,
Санинг бирла бу меҳнатни туготтим,
Бул ҳам бўлса, санинг эмди давлатинг.

Мани қилдинг халқ-ичинда маломат,
Эй, Юсуфи давронимсан малоҳат,
Хўб билурсан сан маъзурни фаросат,
Шайдо қилди мани санинг ҳимматинг.

Хулқу хўйинг этти, ёрим, гирифтор,
Ҳарна қилсанг, манда йўқтур ихтиёр,
Сарф айласам, камдур санго бошумор,
Фидо қилсам ҳарна борим, иззатинг.

Эй, дилбари олам аро ягона,
Сан шамъдурсан, ман мисоли парвона,

Ҳоло ўзинг бир Юсуфи Фарғона,
Ниқоб очсанг, элга юзинг—шафқатинг.

Нуктадонлар ҳарф олсалар ҳар қачон,
Ибтидодин номинг чиқор бегумон,
Ғусса чекиб Ҳазинийнинг бағри қон,
Манга шафқат доим бўлсун одатинг.

* * *

Раҳм айлагил, эй, Юсуфи замоним,
Яъқубингга мунча жафо қилурсан?!
Қанъонийдин Мисра етмас фиғоним,
На сабабдин ўздин жудо қилурсан?

Аввал на деб шайдо қилдинг ўзингга,
Раҳм айламай, эй маҳлиқо, юзингга,
Ман телбани илинтириб сўзингга,
Бу аҳдингга қачон вафо қилурсан?

Мажнун каби оҳ урарман саҳрода,
Бағрим ўртаб, куяр ишқи Лайлода,
Ақлим озиб, бошим турфа савдода,
Бу дардимга қачон даво қилурсан?

Дилраболар хайлин қадди ниҳоли,
Лаъли лабинг эрур оби зулоли.
Ушбу айтгон сўзим келмас малоли,
Мани ўздин қачон ризо қилурсан?

Эмди жафо жонга солма, ситамгар,
Фироқингда куюб, ўртаб еамандар,
Ҳазинийни қилди ишқинг қаландар,
Мубталони не деб гадо қилурсан?

* * *

Эшит арзимни, айтай, ёри жонон,
Парирулар аросида хўбонисан,
Ҳеч қолмади хаёлимда зарра, инон,
Қил тараҳҳум, биз — райият, султони — сан.

Юсуф каби малоҳатнинг яғонаси,
Ҳар ким кўрса, айтур: «Бўлғай девонаси»,
Зулайҳодек халқ ичинда афсонаси,
Аслин сўрсанг, ўзинг шўхнинг гадосисан.

Хуру пари юзинг кўрса, шайдо бўлғай,
Аҳли маҳшар яқо йиртиб, дод айлағай,
Дўзах ичра уқубатдин ҳеч қолмағай,
Шайдоларинг айтур: «Жаннат райҳонисан».

Товус каби чаманларда хиром этсанг,
Қумрилардек сайри боғи Ирам этсанг,
Учрагонни ғамзанг бирла ғулом этсанг,
Нола қилсанг, андалиблар хушхонисан.

Тағофулдин ҳеч қолмади сан қилмагон,
Жамолингнинг шуъласига йўқ тўймагон,
Дардинг тортиб, фироқингда адо бўлгон,
Шифо бергил, аҳли дарднинг дармонисан.

Кўздин оқгон ёшиммудур ёки Фирот,
Жоним ўртаб, яқин етти вақти мамот,
Хизр янглиғ еткур эмди оби ҳаёт,
Марҳамат қил, Ҳазинийнинг суйгонисан.

* * *

Умид бирла келибдурмиз остонаға,
Назар солинг багри куйган девонаға,
Хонумону молу жондин бегонаға,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Фарғонанинг тарбияти Сиздин эрмиш,
Ҳар ҳожатманд муродини тилаб келмиш,
Зиёратга келиб, мунда йиғлаб турмиш,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Шафқат қилинг ҳар талабда келганларга,
Келолмайин бемор бўлиб ётганларга,
Назар солинг бир йўл келиб кетганларга,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Ҳар ким келса, ихлос бирлан, навмид кетмас,
Умидим кўп, шул бандаға гуноҳ битмас,
Иншооллоҳ, икки дунё хор айламас,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Келганларнинг кўнглида бир мақсади бор,
Дилидаги муддаосин Сиздин тилар,
Зиёратга келиб, мунда йиғлаб турар,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Уз исмингиз халқ ичинда Шоҳи Жалил,
Олиб келган сабза барги бизга қалил,
Ёзиб келган рисолингиз бизга далил,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

Бобонгиздир Мадинада ҳақ Мустафо,
Муттаконгиз Усмон каби кони ҳаё,
Ҳазинийдур ғуломингиз, ожиз гадо,
Шоҳи Жарир, Подшоҳ пирим, мадад қилинг.

* * *

Мустафога дунё вафо қилмади,
Зикриёга дунё вафо қилмади,
Анбиёга дунё вафо қилмади,
Авлиёга дунё вафо қилмади.

Абубакру Умар, Усмон, Алини,
Зухро илан Ҳасан, Ҳусайн валийни,
Олди ажал барча мурсал набийни,
Муртазога дунё вафо қилмади.

Қаён кетти ўттуз уч минг саҳоба?!
Кетти алар ҳасрат, дили хуноба,
Дунё эрур бир кўҳнайи хароба,
Раҳнамога дунё вафо қилмади.

Ғавсул-Аъзам авлиёлар сардори,
Алҳамдуллаҳ, умматининг ғамхори,
Масиҳодек жонбахш эрди гуфтори,
Муттакога дунё вафо қилмади.

Мажнун ўтти, куюб ишқи Лайлода,
Фарҳод-Ширин, Вомиқ кўнгли Узрода,
Муҳаббати Санъон қизи тарсода,
Жонфидога дунё вафо қилмади.

Тоҳирни кўр, Зухрога дил боғлади,
Ишқ ўтига юрок-бағрин доғлади,
Тийғ остида ўлмоқлиқни чоғлади,
Бовафога дунё вафо қилмади.

Ул Мавлавий Жомий деди «Ҳамдамим»,
Мирзо Ҳусайн дер эрдилар «Маҳрамин»,
Ҳазинийман, Иброҳимдур суйганим,
Пурхатога дунё вафо қилмади.

* * *

Арзим эшит, эй, золиму ситамгар,
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади,
Муҳаббатинг мани қилди қаландар,
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Ман мубтало, ҳолим сўрсанг, на бўлгай?
Ишқинг ўти юрок-бағрим доғлағай,
Бу дардимга даво қилсанг, на бўлгай?
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Кеча-кундуз тинмай доим йиғларман,
Ором олмай шому саҳар бўзларман,
Бошим олиб кеторимни кўзларман,
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Лайли каби Мажнунингни сўрмадинг,
Ширин каби Фарҳодингни кўрмадинг,
Зухро каби Тоҳирингни суймадинг,
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Вомиқ каби кўйингда кўп йиғлатма,
Узро каби юрок-бағрим доғлатма,
Висолингга еткур эмди, излатма,
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Адҳам каби тахту бахтим ташласам,
Насимийдек ман ўларни хушласам,
Гўшту пўстум жудо қилиб сўзласам,
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади.

Гувоҳимдур маннинг ранги сомоним,
Кўз ёшимдур селоб этиб тўфоним,
Бир йўл десанг Ҳазинийни суйгоним,
Ҳажр ўтига зарра тоқат қолмади.

МУХАММАСЛАР

* * *

Тмагил, ё Раб, мани охирда иймондин жудо,
Магфират қилгил, жасад бўлгонда бу жондин жудо,
Ўр ичинда раҳматингни этма бу тандин жудо,
Ўзи маҳшарда бўлай ул норн сўзондин жудо,
Ўр ичинда шафқатинг ҳам бўлмасун мандин жудо.

Биз ғарибларнинг ўзингдин ўзга бир дармони йўқ,
Бандаларнинг сандин ўзга, бошқа бир армони йўқ,
Сан ўзинг «бандам» десанг, биз, осийнинг армони йўқ,
Карна қилсанг, сан қилурсан, ўзганинг фармони йўқ,
Осий-жофий бўлмасун жаннату ризвондин жудо.

Охират ваҳми билан доим манинг кўксумда ғам,
Ул қиёмат ваҳмидин кўнглумда минг дарду алам,
Маъсиятнинг роҳига шавқим билан қўйдум қадам,
Дисқу исён бирла юрдум, айладим тоатни кам,
Дан гадо, сан подшоҳ, ҳеч қилма эҳсондин жудо!

Аввалу охир йиғилгай рўзи маҳшарда ҳама,
Сан ўзинг ман хастани: «Дўзах аро жойинг!»—дема,
Марҳамат айлаб манго, ул кун десанг: «Кўп ғам ема!»
Пурхатоман» — деб, бу дам, эй, осий бандам, ғам ема!
Бўлмагил сан эмди ҳаргиз айшу фархандин жудо!

«Умматим» деб йўхласа пайғамбарни охир замон,
«Ул жаҳаннам оташидин,—десалар,—тептинг амон!»
Ҳам Абубакру Умар, Усмон, Али соҳибқирон,
«Эй Ҳазиний, оби кавсар ичгали келгил бу ён!»
Ташналикда бўлмайин ул Шоҳимардондин жудо.

* * *

Икки оламда эрусиз осийларга раҳнамо,
«Раҳматан лил оламин» деб кўз тутар рўзи жазо,
Қабрингизда жўш уродур раҳмати нури Худо,
Ҳар киши қилса зиёрат, дардига тонгай даво,
Равзаи покингга келдим, ё расули Мустафо!

Бир назар қилгил манго Одам Сафийни ҳурмати,
Ҳам Ҳалили босафо, Нуҳи набийни ҳурмати,
Ҳам Абу Бакру Умар, Усмон, Алини ҳурмати,
Юз йнгирма тўрт минг ўтган набийни ҳурмати,
Равзаи покингга келдим, ё расули Мустафо!

Танда-жисмимда имон, шойнста қилгил тавбага,
Ул умид бирла бориб бошимни урсам равзага,
Ҳазрати Одам дуоси бўлди мақбул Каъбага,
Улмасидин бул Ҳазинийким борибдур Бақяга,
Равзаи покингга келдим, ё расули Мустафо!

* * *

Ушбу дунёга келиб, гурбатга ёр ўлгон ғариб,
Шодликни ташлабон, ғамга дучор ўлгон ғариб,
Сорғориб рухсораси, гарди губер ўлгон ғариб,
Еру дўсту ақраболар ичра хор ўлгон ғариб,
Ағниёларга сўзи безътибор ўлгон ғариб.

Бўлдилар бечораликдин Ҳақ таолога ҳабиб,
Барча пайғамбар ичинда қилди Ҳақ ўзга қариб,
Айлади қаллошга жабру жафоларни насиб,
.....¹

Тонгла Тангри қошида кори барор ўлгон ғариб.

Хотири доим мушаввашдур, билинг, шому сабо,
Доимо роҳатнинг ўрнига кўрар жабру жафо,
Қўймайин қувлар ани, кирса халойиқлар аро,
Ағниё иззатда, ҳар ерда топар мискин изо,
Эгни чиркин, сирри элга ошкор ўлгон ғариб.

Аксари умри муссофирликда ўтгай дарбадар,
Боши ёстиқга тегиб ётса, киши олмас хабар,
Қўлда моли бўлмаса, ҳеч ким келиб солмас назар,
Гар қазоси етса, ўлса, кўмгони қилгай ҳазар,
Мурдаси, хоки кужо, ялғуз мазор ўлгон ғариб.

Бebизоатлар, билинг, бор умрича меҳнатдадур,
Қўрмагай ҳаргиз ҳаловат, хотири гурбатдадур,
Зарра шод ўлмай жаҳондаким, алар кулфатдадур,
Танда жони то ҳаёти борица заҳматдадур,
Бил, Ҳазиний, ғуссадин жондин гузор ўлгон ғариб.

¹ Кўп нуқта ўрнидаги мисра қўлёзма манба матнида йўқ.

* * *

Вой, хор ўлди шариат, динимиз бўлди ғариб,
Бу нечук турфа аломат, динимиз бўлди ғариб,
Ё яқиндурму қиёмат, динимиз бўлди ғариб,
Қўп ривож олди шарорат, динимиз бўлди ғариб,
Барчадин кетти адолат, динимиз бўлди ғариб.

Тавба денглар, эй биродарлар, туриб шому сабо,
Айлашиб зору тазаррулар, тиланг ҳақдин пано,
Доимо тоат-ибодатда бўлиб, айланг дуо,
Шояд этса раҳм, раббим—подшоҳ, бизлар — гадо,
Журм этиб, қилмай надомат, динимиз бўлди ғариб.

Хонақоҳда зикри Ҳақ монеъ, шарорат ошкор,
Барча нокаслар ҳукуматда сайиддур, хожа — хор,
Қимда дунё бўлса, ҳоло халқ ичра эътибор,
Олиму шайхи замон хилватда йиғлар зор-зор,
Жорий бўлмасдан тариқат, динимиз бўлди ғариб.

Бу замонларда зино бирлан ғино тонти ривож,
Яхшиларга сабр қилмакдин бўлак йўқдур илож,
Бу на мушқилдур: мусулмонлар берур мушрикка бож,
Турмайин Фаргона ичра эмди Байтуллоҳга қоч,
Журм этиб, қилмай надомат, динимиз бўлди ғариб.

Ҳар қаёнда бўлса доноларни ҳоло бағри қон,
Бу фалак рафтори каж дастидин айларлар фиғон,
Қўл яқода, тавба деб айланг яна пиру жавон,
Беҳабар турма, Ҳазиний, анқариб охир замон,
Во дариғо, бу на ҳикмат, динимиз бўлди ғариб.

* * *

Мубталолар ноласини тун-саҳар, ёрим, эшит,
Кечалар ҳажринг биланким айлаган зорим эшит,
Ман нисор айлай йўлингда йўқ ила борим, эшит,
Мисли Санъон боғлагон бўйнымда зуннорим, эшит,
Ҳасратингда йиғларам доим, шаби торим, эшит.

Еш тўкарман кўзларимдин Нуҳни тўфонидек,
Мисли Яҳёдек, биёбонда Шуайб чўпонидек,
Юсуфим деб йиғласам чун Яъқуби Канъонийдек,
Аввалида қул бўлиб, охир Миср султонидек,
Бир калоба иф билан бўлгон харидорим, эшит.

Зикриёдек Ҳақ қазосиға ризо бўлсаммикин?
Миели Мусодек Худойимға наво қилсаммукин?
Балки Жиржисдек адувлар дастида ўлсаммикин?
Неча ўлтиргон била ўлмай, тирик турсаммикин?
Шаҳри Мавсул шоҳидин тортган озорим, эшит.

Чилла ўлтурсам наҳангни батнида Юнусдек,
Ўлмайин жаннатга кирсам ман ўшал Идрисдек,
Шоҳ бўлсам олама Искандару Қовусдек,
Интизор этсам Сулаймонға яна Билқисдек,
Осаф ибни Бурқӣ келгунча ҳумморим, эшит.

Ул Сафиюллоҳдек «ё раббано» деб йиғласам,
Ҳазрати Айюбдек Ҳақни ризосин кўзласам,
Ё Халилуллоҳдек ўғлумни қурбон айласам,
Мустафодек Маккадин чиқсам, Мадина кўзласам,
Бу Ҳазиний турмоқа бу ерда ночорим, эшит.

* * *

Баҳаққи Одаму Ҳавво, Худоё, динга қувват бер,
Аё Саттори беҳамто, Худоё, динга қувват бер,
Туфайли Идрису Мусо, Худоё, динга қувват бер,
Эрурсан Қодири якто, Худоё, динга қувват бер.
Ки, барча сирридин ого(ҳ), Худоё, динга қувват бер.

Мусаллат айладинг Нуҳи набийни қавмига тўфон,
Нигин бердинг Сулаймонга, жаҳонда айладинг султон,
Ғазаб қилдингки, бўлди Лут қавми лаҳзада яксон,
Ки, ҳар не айламоқлик қудратинг олдидадур осон,
Узингсан холиқи ашё, Худоё, динга қувват бер.

Баҳаққи Юсуфу Яъқуби нобийно туфайлидин,
Ушал Айюби додно, Зикриё, Яҳё туфайлидин,
Дуони мустажоб этгил расулиллоҳ туфайлидин,
Қазога розилик берган Забиҳуллоҳ туфайлидин
Ки, ё Раб, Ҳурмати Исо, Худоё, динга қувват бер.

Қарам айлаб, наҳангни батнида Юнусга жо бердинг,
Ки, қирқ кун қудратинг бирлан қаноатдин ғизо бердинг,
Халилни душманига пашшаедин кўп жазо бердинг,
Ғазабни шуъласи жўш урди, қавмига бало бердинг,
Муродим шулки, маъбудо, Худоё, динга қувват бер.

Шафеъ қилдим тамоми руҳи поки анбиёларни,
Жаҳонда аввалу охирда ўтган авлиёларни,
Ҳабибинг умматимиз, ҳурматидин кеч гуно(ҳ)ларни,
Ки, раҳмат этгучи Раҳмон, қабул қилгил дуоларни,
Ҳазиний арзи шул санго, Худоё, динга қувват бер.

* * *

Амри Ҳақни тутмаса кимки, қазодин беҳабар,
Охират кўнглида йўқ, рўзи жазодин беҳабар,
Сиз ани мўъмин гумон этманг, Худодин беҳабар,
Жоҳили мутлақ ўшалдур, Мустафодин беҳабар,
Сиддиқу Уммар, чу Усмон, Муртазодин беҳабар.

Қатрайи оби мазаллат билса ҳар ким аслини,
Азбаройи бандалик ҳалқ этти Одам наслини,
Охири қилғай ато бизларга туфроқ васлини,
Мард ўшал, тоатга сарф этса йигитлик фаслини,
Қилмаса фармонини, бўлгон бинодин беҳабар.

Баъзилар тоатга шуғл этмай, иши доим гуноҳ,
Қору бори маъсият, тонгла ўшал номасиёҳ,
На жавоб айтур, сўрар бўлса ҳақиқий подшоҳ?
Йўқ эрур, билгил, қиёмат даштида қочмоқга роҳ,
Ул ҳашр саҳросида «воҳасрато»дин беҳабар.

«Фазкурун» дебким хабар берди биза Ҳаййу қадим,
Ул Азозил тутмайин фармонини бўлди ражим,
Шул сабабдин айлади жойини дўзахда муқим,
Бул учун авлоди Одамга лаъин доим хасим,
То тириксан, бўлмагил ҳамду санодин беҳабар.

Ешликда ушласа пир доманини ҳар киши,
Икки дунёда ани, бил, неқдур, поклик иши,
«Йўлдин озмай кетса бандам» деб Худонинг хоҳиши,
Хуш келар Тангримга қулларнинг саҳарлар нолиши,
Бўлмагил доим, Ҳазиний, илтижодин беҳабар.

Алвидоъ, эй дўстлар, вақти сафар бўлди, дариг!
 Халқи олам жумла кун-кундин батар бўлди, дариг!
 Яхши-хосон бандалар хуни жигар бўлди, дариг!
 Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
 Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Бевафо дунё иши қилди юрак-бағрим кабоб,
 Ҳар сафар нола қилибман, наргиси чашмим пуроб,
 Тўлди паймонам букун, ман найлайин, ҳолим хароб,
 Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
 Қолгеч ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Эй Худо, ҳеч банданинг кўзини гирён айлама,
 Ман каби зор йиғлатиб, бағрини бирён айлама,
 Кўп бало бошга солиб, гирёну нолон айлама,
 Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
 Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Хожа, мулло, тўралар—барча гадо бўлди шу вақт,
 Маслаҳатдони замон аҳли зино бўлди шу вақт,
 Саййиду аҳли расолаз зери по бўлди шу вақт,
 Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
 Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди дариг!

Е Илоҳо қўйма ғафлатда мани, ҳушёр қил,
 Зоҳиримни айла расво, ботиним бедор қил,
 Бул-ҳавасни, эй Худоё, лойиқи дийдор қил,
 Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
 Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Дод дастингдин, фалак, соҳибсуханлар кеттилар,
 Ҳаққа тоат қилғучи ул муттаколар кеттилар,
 Мисли ман расвою нодону ямонлар кеттилар,
 Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
 Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

Оҳ, найлай, дарду ғамга мубтало қилди фалак,
 Ёру дўсту ақраболардин жудо қилди фалак,
 Бошими ёри азизимдин жудо қилди фалак,
 Етти сайёди ажал, бир-бир кетар бўлди, дариг!
 Қолгон ул фарзанду занлар дарбадар бўлди, дариг!

* * *

Ул шариат мазҳари рўйи ғубор ўлди, дариг,
Кетти ҳоло равнақи ислом, хор ўлди, дариг,
Қозилар ҳукми, ажаб, беътибор ўлди, дариг,
Зикри Ҳақ монеъ, шарорат ошкор ўлди, дариг,
Яхшиларга тургали Фаргона тор ўлди, дариг.

Қимни имони қавий ўлса, ўшал ҳижрат қилур,
Ул Мадина шаҳрига борсам, дебон ният қилур,
Равзаи пайғамбаримни олдида хизмат қилур,
Зиндаликда ўлмайин ул жойни жаннат қилур,
Баъзига бормас баҳона равза, хор ўлди, дариг.

Марду зан, ёшу қарида қолмади шарму ҳаё,
Бу сабаблик бошимизга ёғилур турлук бало.
Қим эрур соҳибҳукумат, шевадур анга ғизо,
Бебизоат хордур, иззатда ҳоло ағниё,
Баъзилар дунё учун диндин гузор ўлди, дариг.

Динимиз ўлди ғариб, бу халқ ҳоло беҳабар,
«Қўп аломатлар бўлиб ўтгай»,—деди хайр ул-башар,
Қим, ҳадиси Мустафо чун «Кулли явмин»дур батар.
Деб эди: «Умматларим дунё учун динин сотар»,
Пул учун мушрикларга мўмин қарор ўлди, дариг.

Тавба денглар, эй биродарлар, туриб шому саҳар,
Қўл очиб қилсанг дуо, бергай Худо динга зафар,
На аломат, на қиёмат, неча йўл куйди қамар,
Турма бу ерда, Ҳазиний, равзага қилгил сафар,
Анқариб Дажжол хар узра сувор ўлди, дариг.

* * *

Тийра дилимнинг равшанисиз, рўшно келинг,
Афтодаларни сўргали бир ошно, келинг,
Ҳоли табоҳнинг қошига мушқилкушо, келинг,
Гурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти иёдатим сўраб кулбам кушо, келинг.

Ман ташнаман висолинга, эй ёр, қайдасан?
Кўнгулдаги ғамингни сен ағёрга айтасан,
Утлуғ шаробини бериб, куйдурса, қайтасан?
Гурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти иёдатим сўраб, кулбам кушо, келинг.

Сабру қарорим қолмади, йўлингда кўз тутуб,
Умрим ичинда доимо ишқинг билан ўтуб,
Тийғи ситамларинг санинг жонимга қасд этуб,
Гурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти иёдатим сўраб кулбам кушо, келинг.

Ғам чоҳига қўюб мани ағёрим олдида,
Ҳар доимо суҳбат тутуб аларнинг олдида,
Дод айласам, тинглармукин ман ёрим олдида,
Гурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти иёдатим сўраб кулбам кушо келинг.

Зарра тараҳҳум этмадинг, эй, шўхи пурситам,
Рўзи азалда ёзилмиш чун котиби қалам,
Бир йўқламай Ҳазинийни, юз дарду минг алам,
Гурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти иёдатим сўраб кулбам кушо, келинг.

* * *

Гаҳ қилай десанг тамошо, бирла суйгонинг керак,
Чун қизил гул гунчасидек лаъли хандонинг керак,
Чун Хўтаң охуларидек чашми мастонинг керак,
Рўзни равшан этгали хуршиди тобонинг керак,
Тун—қаронғу кечаларда моҳи тобонинг керак.

Ман сўрай сандин, нигоро, оймусан ё офтоб?
Қаҳр қилдинг, муҳтасиб аҳлини қилдинг иҳтисоб,
Қўрқушимдин келмади ҳаргиз забонимга жавоб,
Икки рухсоринг дилимнинг қалъасин қилди хароб,
Боз таъмиримга ул сўзи дурафшонинг керак.

То манинг кўксумда дардинг бор, ҳеч ким билмади,
Бохабар эрдингки, аммо бизга раҳминг келмади,
Манга сан этгон жафони ҳеч золим қилмади,
Шўх наргис кўзларинг жону дилимни ўртади,
Ул тағофулпеша айди: «Ранги сомонинг керак».

Истасанг Зухрони Тоҳирдек ўлумни хушлангиз,
Муғбача васлини топмоқга ҳаёни ташлангиз,
Лайли деб Мажнун каби саҳро сари йўл бошлангиз,
Матлабинг гар бўлса Ширин, Кўҳкандек ишлангиз,
Риштасин зебо этарга Шайхи Санъонинг керак.

* * *

Оч йўлум, ё Раб, Мадина сори қўймоққа қадам,
Равзаи дўстинг тавофини манга қилғил карам,
Хужраи Аҳмадни умматга қилибсан муҳтарам,
Орзу айлаб, ҳамиша йиғласам ман дам-бадам,
Қўрмайин ўлсамки, кўксим ичра минг-минг дарду гам.

Аввало қилсам ирода сидқу ихлосим тузуб,
Айшу ишратлар билан ҳою ҳаваслардин безиб,
Бу жаҳон нашъу намосидин тақи кўнглум узуб,
Ул ҳабибинг ишқида дашту биёбонлар кезиб,
Мисли ўлганлар каби айлай вужудимни адам.

Хорлик тортсам биёбонлар аро Адҳам каби
Қим, мададкорим бўлуб йўл бошласа руҳи набий,
Ул Абубакру Умар, Ўсмон, мадад қилса Али,
«Рўсияҳ, шарманда уммат кел!»—деса ҳазрат мани,
Жумла армоним кетиб, кўксумда қолмасдур алам.

Аввало йўлга қадам қўйғонда эҳром боғлайин,
Тавбалар айлаб гуноҳимга, пушаймон айлайин,
Ҳаж қилиб, Мийно бориб турганда чандон йиғлайин,
Муздалифдин тош отиб, иблисни бағрин доғлайин,
«Ҳажар-ул асвад» зиёратин қилиб, кирсам Ҳарам.

Улмайн етсам Мадинаға бориб, анда қолай,
То ҳаётим борича йиглаб юриб хизмат қилай,
Ҳар куни марқадларини гирдидин минг ўргулай,
Гар қазо етса, Ҳазиний, остонингда ўлай,
«Жаннат ул-Бақия» заминидин насиб этса Эгам.

* * *

Дўстлар, девонаман дўсти Худонинг ҳажрида,
Муршиди комил, мукаммал раҳнамонинг ҳажрида,
Зоҳиру ботинда ҳодий авлиёнинг ҳажрида,
Икки дунёда суёнгон муттақонинг ҳажрида,
Йиғласам, айб айламанглар пешвонинг ҳажрида.

Бизни ташлаб кеттилар, қон йиғлатиб Ғавси замон,
Айласам камдур ҳаётим борича оҳу Фигон,
Фурқати, ҳижрони этти, найлайин, бағримни қон,
Фош этолмас, кулл мурид ҳасратлари дилда ниҳон,
Элда кўп андуҳу ғам соҳиб дуонинг ҳажрида.

Кимга дод айлай, жаҳондин кеттилар олийжаноб,
Дийдадин доим тўкарман, эй биродарлар, хуноб,
Бул фироқ ўти билан бўлди куюб бағрим кабоб,
Доғи дардини агар айтсам, бўлур ялғуз китоб,
Кору бори рўзу шаб зикру санонинг ҳажрида.

Ғавсул Аъзамдин буён мундоғ валий келгон эмас,
Ҳеч киши пир хизматин пирим каби қилгон эмас,
Муршидимдек ҳеч ким олиймақом бўлгон эмас,
«Муту қабла ан тамуту», раҳбарим ўлгон эмас,
Уҳ урарман рўзу шаб топгон бақонинг ҳажрида.

Тўймайин дийдорига, ҳасратда қолдим, водариг!
Сухбатига қонмайин ғурбатда қолдим, водариг!
Лутфидин маҳрум ўлуб, ҳайратда қолдим, водариг!

Шафқати толиблара ҳар ду саронинг ҳажрида.

Неча йил пир хизматини айлагон очу наҳор,
Побараҳна, эгни луч, босгон зимстонларда қор,
Пир ризосин истагон, арқога ташлаб шарму ор,
Дарғаҳи Мажзубда хизматларидур ошкор,
Йиғларам уч йил пиримга қабри фоний ҳажрида.

¹ Кўп нуқта ўрнидаги мисра қўлёзма манба матнида тушиб қолган.

Бесавод, омий эдим, анфосидин топтим ладун,
Хонақоҳда ул кун суҳбат эди, жазби жунун,
Соли ҳамдуна, даҳа моҳи шариф, якшанба кун,
Раҳбарим иршоду салла, бердилар бир малла тун,
Жон берай мандин у кун бўлгон ризонинг ҳажрида.

Кейнидин кетти укойи айни ҳожию валий,
Бир кам ўттуз йил риёзат чекти Балхда муттақий,
Бердилар Фарғонага келгони руҳсатни Али,
Ўтилар тажрид жаҳондин Тангрининг суйгон қули,
Еш тўкарман эрта-кеч ул мосивонинг ҳажрида.

Эрди тарих бир мингу уч юзу ўн тўртда муқим,
Ушбу давлатни манго қилди ато Ҳайиу қадим,
Мен ризойи пир топгонимда ўттузда эдим,
Мен, Ҳазинийга ижозат бердилар шайхи Ҳаким,
Йиғласам кам муршидеки, муқтадонинг ҳажрида.

* * *

Назар сол осий умматга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Ҳамиша кори гафлатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Мани бошланг ҳидоятга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Ушал маҳшарда жаннатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!
Солинг дарёи раҳматга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Йиғилса аввалу охир ўшал саҳрой маҳшарга,
Халойиқ эргашурлар барчаси Ҳодию раҳбарга,
Тараҳҳум қил, ўшал соат бизингдек осий, музтарга,
Борурмиз барча ташна, сув тилаб соқийи Кавсарга,
Берар аҳли саодатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Худо қози бўлиб, тонгла гуноҳимни ҳисоб этгай,
«Ҳама бандам мани қошимга келсун!»—деб, хитоб этгай,
Муҳаммадга кимиким уммат эрмастур, азоб этгай,
Ушал кунни кишиким ўйласа, доим савоб этгай,
Етар уммат шафоатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Лаҳаддин бош кўтарганда ҳама: «Воҳасрато!»—дерлар,
Қиёмат шиддатидинким ҳама: «Вовайлато!»—дерлар,
Ҳама умматларинг йиғлаб, яна: «Ё Мустафо!»—дерлар,
Муҳаммад саждага бошин қўйиб: «Во умматто!»—дерлар,
Қолур уммат хижолатга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

Тарозуга солур аъмол элини ул қиёматда,
Гуноҳидин савоби кўч эса, албатта роҳатда,
Беҳишт ичра кирар ҳуру ҳусур бирлан фароғатда,
Ҳазиний — осий уммат, сақлагил ҳифзу ҳимоятда,
Қилай жонимни ҳазратга, тасаддуқ, ё Расулуллоҳ!

* * *

Кулли ашёни Эгам қудрат билан бор айлади,
Бандаларга бир неча сунъини изҳор айлади,
Баъзини гумроҳ этиб, баъзини ҳушёр айлади,
Неча мурсаллар этиб, мушрикни инкор айлади,
Кимниким иймони йўқтур, дожили нор айлади.

Одам ўглин ёр юзига нечасин султон этиб,
Даври даврон сурдириб, кўнгулларин хандон этиб,
Бу ўлумдин беҳабар юрди, алар жавлон этиб,
Тахту бахтини ажал бир кун анинг вайрон этиб,
Барчасин хоки мазаллатга гирифтор айлади.

Баъзисин қилди ғаний, бир нечани қилди ғариб,
Дасти кўтаҳлик билан доим алар ғамга қариб,
Бул жаҳондин ўттилар, жавру жафоларни кўриб,
Мунда йиғлаб ўтгучи роҳат кўрар анда бориб,
Бул жаҳонда яхшиларнинг барисин хор айлади.

Ким ғариб бўлса агар, кўнглида кўп андуҳу ғам,
Доимо элдин етар онларға ҳам жавру ситам,
Ким жароҳатдур юроги бариси, кўрса олам,
Бу фалақдин бошига кулфат етодур дам-бадам,
Котиби қудрат ани ғурбат билан ёр айлади.

Аксари одамга фарзанд бермади ҳаргиз Худо,
Баъзиға бергонини қўймай яна олди қазо,
Она бирлан отасин қон йиғлатиб, қилди жудо,
Ушбу иллатга кишини қилмасун ҳеч мубтало,
Эй Ҳазиний, баъзини фарзанд учун зор айлади.

* * *

Имом ул дам туруб йиғлаб: «Илоҳим раббано»—дейди,
Муни «Наҳну қасамно»да манго ёзган Худо, — дейди.
«Эшитинглар, билинглар бу сўзумни, эй ағо!»—дейди,
Бу ерни отини сўрсам: «Бу —Дашти Қарбало»—дейди,
Ҳусайн айди: «Азиз жоним бўлур мунда жудо!»—дейди.

Бу сўзни эшитиб йиғлашти анда барча ёрони,
Эшитти элу авлоди, улуғ—кичик ҳам ўғлони,
Бу ер эрмиш, экандур одамни тўкилур қони,
Тонг отқунча йиғи бирлан дедилар: «Вой, эсиз жони!
Худоё, чорамиз йўқтур, бу дарда не даво!»—дейди.

Кўрушуб, йиғладилар дам-бадам бир-бирлари бирлан,
Ризолик тилашиб ҳар бирлари кўнгуллари бирлан,
Қачон парвойи бор аҳлу аёл, ўғуллари бирлан,
Қиёмат шўриши бўлди ҳама ўз-ўзлари бирлан,
Гумон йўқтур, аё дўстлар, ҳама кори Худо—дейди.

«Ватандин айрилиб, эмди ғариблик йўлида қолдим,
Ишимиз ўнг келодур деб, валекин сўлида қолдим,
Имом учун, билинглар, Қарбалони чўлида қолдим,
Азалда бу экан қисмат, Язидни қўлида қолдим,
Йиғи қилмоқ керак, дўстлар, ҳама кори Худо »—дейди.

Тонг отқунча аларни ишлари анда йиғи бўлди,
Йиғи бирла тонг оттурди, Ҳазиний, юзлари сўлди,
Ватандин айрилиб, барча юраклар ғуссага тўлди,
Қазога рози бўлдилар, атодин илгари ўлди,
Ҳама ёронлари йиғлаб Ҳусайн учун Худо дейди.

* * *

Бу жаҳон ичра ўлум Одам Атони қўймади,
Шису Идрис, Нуҳдек соҳибазони қўймади,
Ул Халилуллоҳдек дўсти Худони қўймади,
Ўзни қурбон қилгон ул Забиҳуллони қўймади,
Марг охир ул тамоми анбиёни қўймади.

Англағил, Исҳоқни Яъқубга қилди ото,
Холиқим Юсуф каби фарзандидин қилди жудо,
Байтул-аҳзан ичра қирқ йил айлади вовайлато,
У Суман бозорида Миср ичра тофти ул баҳо,
Дийда нобийно, ўшал қадди дутони қўймади.

Довуд ўғли ул Сулаймонға Худо берди нигин,
Пашшадин анқогача, ҳукмида қилди инсу жин,
Бас, қаён кетти шаҳоншоҳи набий рўйи замин,
Бу жаҳон—фонийдин ўттилар тамоми мурсалин,
Маргни фикр эт бу дам, шоҳу гадони қўймади.

Жисмини қуртлар егон ул Айюби доно қани?!
Кетти Дониёлу Луту Хут, Мажо, Мусо қани?!
Кетти Солиҳ бирла Юнус, Маряму Исо қани?!
Хизру Илёс бирла Жиржис, ҳам набийулло қани?!
Икки оламнинг чароғи Мустафони қўймади.

Ул Абубакру Умар, Усмон, Алиюл Муртазо,
Икки шаҳзода қаён кетти, яна Хайруннисо,
Шунча асҳоби Муҳаммад, кетти барча авлиё,
Эй Ҳазиний, эмди навбат санга етти, ҳасрато!
Ҳар куни фикр эт, ўлум шоҳу гадони қўймади.

* * *

Пирга қил, эй одамий, байъат ўлумдин илгари,
Даргаҳида айлагил хизмат ўлумдин илгари,
Рўзу шаб Тангрига қил тоат ўлумдин илгари,
Журму исёнингга эт ҳасрат ўлумдин илгари,
Манзилнингни айлагил жаннат ўлумдин илгари.

Жон амонатдур жасадда, бил, ғанимат зиндалик,
Ҳақ Таолога тирикликда қилинлар бандалик,
Тангрининг фармони—гиря, бўлмагин кўп хандалик,
Уйла, маҳшарда машаққат, халқ аро шармандалик,
Дийдага йўл бермагин ғафлат ўлумдин илгари.

Бу ўлум Ҳақ барчамизга, ўйлагил, эй ошно,
Бил, қаён кетти, назар қилғил, тамоми анбиё,
Бир нафас қўймас жаҳон ичра, агар етса қазо,
Ҳасрато бирла кетарсан, мулку ашё бевафо,
Ол гўристондин бориб ибрат ўлумдин илгари.

Эй биродар, ҳар киши вақти саҳар бедордур,
Ҳақ Таоло, бил, ўшандоғ бандаларга ёрдур,
Тоатимиз муздига жаннат билан дийдордур,
Ҳақ Таолонинг ризоси санга кўп даркордур,
Ҳақ сани бандам деса, давлат, ўлумдин илгари.

Пирга қўл бер, чек риёзат, кетмайин остонадин,
Пир мисоли шамъдур, сен ибрат ол парвонадин,
Еди Ҳақ бирла бўлуб, сахла тилинг афсонадин,
Кет, Ҳазиний, равзайи Ҳазратга сен Фарғонадин,
Дам ғанимат, айлагил ҳижрат ўлумдин илгари.

* * *

Хокдин халқ айлагон Одам Сафиюллоҳ қани?!
Шис пайғамбар била Нуҳи набийуллоҳ қани?!
Ҳам яна Идрису Хуту ул Халилуллоҳ қани?!
Бил, ўшал Исмоилу Исҳоқ ила Юшъо қани?!
Ҳазрати Яъқуб бирла Юсуфи барно қани?!

Чун ўшал Солиҳ чиқорди ноқасин бир тошдин,
Кирм балосидин қутулди Айюб ул бардошдин,
Бўлди nobийно кўзи тинмай Шуъайб йиғлошдин,
Ютти Мусо аждаҳоси бир неча авбошдин,
Ядди байзо дастида Хорун била Мусо қани?!

Шунча мурсаллар ўтубдур, Хизр ила Илёс ҳаёт,
Довуду, билгил, Сулаймони набий топти вафот,
Зикриё кетти ажалнинг дастидин топмай нажот,
Дониёлу Хутга марг бермади хатти барот,
Тинмайин йиғлаб Худога, ҳазрати Яҳё қани?!

Ютти Юнусни наҳанг, қорнида жо берди Худо,
Чилла ўлтурди, ибодатлар қилиб, зикру сано,
Неча боре ўлтуруб Жиржисни тиргузди яно,
Ҳазрати Исони элтиб, жойини этти само,
Ул Азиз ила Скандар, Жамшиду Доро қани?!

Ул Муҳаммад Мустафони барчадин аъло қилиб,
Жумла асҳоби била ёронларин ҳамро қилиб,
Бир мақомин «Қоба қавсайно»ю «ав адно» қилиб,
Рўзи маҳшарда шафоатга ани якто қилиб,
Эй Ҳазиний, ўйлагил, шундай Расулulloҳ қани?!

* * *

Ақраболар фурқатинда танда жоним ўртади,
Балки бу жонимдин ортиқ устихоним ўртади,
Бу жигар-бағрим куюб, рагларда қоним ўртади,
Чун фироқу ҳажрида руҳи равоним ўртади,
Сабр этиб, ман оҳ уруб эрдим, забоним ўртади.

Бу жаҳони фонийдан ўтти ёронлар, водариф,
Жондин ортуқ бир неча пиру жавонлар, водариф,
Еру дўсту ҳамнишин, хурду калонлар, водариф,
Кетти қавм ила қариндош ҳам эранлар, водариф,
Анбиёлар ҳажрида оҳу фиғоним ўртади.

Ман алардин айрилиб, эй дўстлар, девонаман,
Ақлу ҳушу фаҳм ила идрокдин бегонаман,
Нолаю фарёд қилиб ман, найлайн, афсонаман,
Бир ўзумдек аҳли дардни топмайин ҳайроғаман,
Ғиёласам, айб айламанглар, хонумоним ўртади.

Бу фалакни кору бори, ўйласам, жавру жафо,
Кулли жонликларга, фикр эт, қилмади ҳаргиз вафо,
Мисли йўл остига қолган кимсага мотамсаро,
Бу работи кўҳнага дил боғламоқ айни хато,
Бузди умрумни фалак, андак замоним ўртади.

Еру дўсту ақраболардин жудо қилган фироқ,
Жондин ортуқ ошнолардин жудо қилган фироқ,
Ошно, бегоналардин ҳам жудо қилган фироқ,
Ажратиб ҳешу таборлардин жудо қилган фироқ,
Найлайн, ҳажрида ман, руҳи равоним ўртади.

Бу фалакни жабридин ҳеч ерга етмас ҳасратим,
Шод бўлмаб бир нафас, кундин фузун қабзиятим,
Дарду меҳнат ҳамнишиндур, ҳам жаҳолат улфатим,
Кўҳи ғам, дард ичра, найлайким, букулди қоматим,
Эй Ҳазиний қайғулик, найлай, жаҳоним ўртади.

* * *

То етим бўлмай киши, билмас атони қадрини,
Жону дилда тарбият қилгон атони қадрини,
Билмагай ҳеч ким ако бирла укони қадрини,
Бир неча хешу табору ақрабони қадрини,
Ажрагай-билгай ако бирла укони қадрини.

Тандурустлик лаззатин бемор бўлганлар билур,
Кўп ётиб, фарзандлариға хор бўлганлар билур,
Боши ёстиқда ётиб, абгор бўлганлар билур,
Парчае нон қадрини кўп зор бўлганлар билур,
Кимки ман-манлиқда, билмайдур ғизони қадрини.

Дўсту душман, ҳар киши, бегона, хоҳи ошно,
Қочгуси бошингга мушкил тушса, сандин бевафо,
Сан учун ул бевафо улфат қилурму жон фидо,
Дўст қадрин билмагай бошига тушмасдин бало,
Қарию аъмо бўлиб, билгай асони қадрини.

Қўлда молинг борида бегоналардин ёр кўп,
Давлатинг кетса агар дилдордин агёр кўп,
Ҳам қадимий ҳамнишинлардин санго озор кўп,
Сухбатингдин ихтироз айлаб яна безор кўп,
Мардуми Фарғона билгай ағниёни қадрини.

Бул жаҳонда баъзиларни айлади тирноққа зор,
Баъзиларга Холиқим фарзанд берди бешумор,
Баъзини қилди азиз, бир нечаларни қилди хор,
Ҳарна қилса Холиқим, шукр айлагил лайлу наҳор,
Бил, Ҳазиний, сидқ ила шукри Худони қадрини.

* * *

Эй ёронлар, ғам билан ман хору зор ўлдум, нетай,
Бўлмайин хуррам, жаҳонда дилфигор ўлдум, нетай,
Хаста, маҳзунликда қолдим, ошкор ўлдум, нетай,
Дард тортмоқлиққа, дўстлар, беқарор ўлдум, нетай,
Дилрабони кўрмақа бўлдим хумор, ўлдум, нетай!

Мисли Мажнундек фироқи Лайлида овораман,
Кўҳкан янглиғ Ширинни ҳажрида дилпораман,
Остониғ ёстониб, Вомиқ каби бечораман,
Ҳамчу Тоҳирким, қазони дастида овораман,
Ёрни васлига етмоққа ўлор бўлдум, нетай!

Ғамни зиндонда қолдим, бормикин манго нажот,
Шояд ул битгаймукин раҳм айлабон хатти барот,
Чиқмайин ўлсам, фано чоҳида чун топсан вафот,
Шоҳ Ҳусайндек ташна бўлсам, ичмайин оби Фирот,
Шамр-малъун дастида қоним тўкор ўлдум, нетай!

Бормукин дунёда ҳеч ким ман каби ғамга қарийб,
Таҳ-батаҳ қондур юрогим, бир киши кўрса ёриб,
Хаста ҳолимни кўруб раҳм этмади ҳозиқ табиб,
Дил яросини иложин қилмади марҳам қўйиб,
Ғусса бирла оҳ уруб, жондин гузор ўлдум, нетай!

Мисли Адҳам тахту бахтим ташлабон кетсаммукин,
Тоғу чўлларни кезиб, байт ул-ҳарам борсаммукин,
Мустафони равзасини ҳаж қилиб келсаммукин,
Остониғ ёстониб, гафлат қилиб ётсаммукин?
Халқ аро расво, Ҳазиний, шармисор ўлдум, нетай!

МУСАДДАСЛАР

* * *

Кетти бу жаҳондин дурри яктои шафоат,
Олам юзидин фонийга дарёи шафоат,
Кўнглида эди хоҳ шабу бегои шафоат,
Ул рўзи жазода ҳама шайдои шафоат,
Тонгла тушадур бошига савдои шафоат,
Осийлар учун ул куни ғавғои шафоат.

Биз осийни деб, кўрмади бир лаҳза фароғат,
Қайғу била умри ўтибон, кўрмади роҳат,
Ҳеч бермадилар бизлар учун жонга ҳаловат,
Боғлаб белига ҳиммат илан санги қаноат,
Тонгла тушадур бошига савдои шафоат,
Осийлар учун ул куни ғавғои шафоат.

Ҳақ амри била бўлгуси маҳлуқ ҳама пайдо,
Тўлғай ўша кун кофиру мўъминга у сахро,
Ўзини тилар ул куни Одам ила Ҳавво,
Тушгай ҳаманинг бошига бу найзада савдо,
Тонгла тушадур бошига савдои шафоат,
Осийлар учун ул куни ғавғои шафоат.

Дунёга келиб, кетгунча умматни дедилар,
Бизларни ғамимизники ҳар лаҳза едилар,
Меърож тунида ота-онани демадилар,
Осийлар гуноҳиники аввал тиладилар,
Тонгла тушадур бошига савдои шафоат,
Осийлар учун ул куни ғавғои шафоат.

Саҳрои қиёматда ўшал ҳожаи «Тоҳо»,
Йиғлаб юрадурлар, қилибон кўз ёши дарё,
Кавсар суйидин ташнага бергай Асадулло (ҳ),
Бубакр, Умар, Усмон, ики шаҳзода, Заҳро,
Тонгла тушадур бошига савдои шафоат,
Осийлар учун ул куни ғавғои шафоат.

Бозори қиёматни кезар дийдаси гирён,
Истаб ҳама фосиқ била фожирни ўшал он,

Ғису ёзиб, Арш остида турғай дили сўзон,
Аҳмад юзидин афв этадур қодири Субҳон,
Тонгла тушадур бошига савдойи шафоат,
Осийлар учун ул кунни ғавғойи шафоат.

Ул шоҳи паямбарнинг эрур матлаби уммат,
Ким дилларида бўлсаки, жойи ани жаннат,
Ким тобиъ эмас, қилғуси дўзахда иқомат,
Этгилки, Ҳазинийки, сан ул равзага ҳижрат,
Тонгла тушадур бошига савдойи шафоат,
Осийлар учун ул кунни ғавғойи шафоат.

Муҳаммад умматига раҳмати Ҳақдин башорат бор,
 Бизи раҳмат қилурга рўзи маҳшар, неча оят бор,
 Қиёмат кун Эгамдин осий-жофийга ҳидоят бор
 Ки, ҳавзи кавсару ҳам ваъдаи дийдору жаннат бор,
 Туфайли Мустафо пайғамбарим Ҳақдин иноят бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор...

Худо Аҳмадга қавм этти, кўнгулларга хижолат йўқ,
 Ўзин яктолигин билдурди, боз узри надомат йўқ,
 Расулнинг ёнига боргаймиз, эмди ҳеч ҳасрат йўқ,
 Шу давлатни ато қилди Эгам, ваҳми қиёмат йўқ.
 Ки, тавҳид жоми исломдин нўш этдук, шарофат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Эгам фармони бирла сурини гар тортса Исрофил,
 Тирилгай аввалу охир ўшал кун муъмину кофир,
 Замину осмону ушбу олам бўлгуси зойил,
 Ҳашрга неча оят Ҳақ таоло айлади нозил,
 Ўшал кун ғайридинларга азоб ила уқубат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Ки, эллик минг йил ўлтургай ҳама гўр бошида фардо,
 Муҳаммадин бўлак кулли набийлар дерки: «Во нафсо!»
 Набийлар деса шундоғ, ҳоли умматларга Вовайло,
 Ҳашр чарх уриб, «Во уммато!» — деб Саййиди барно,
 Худога шукр айланг, бизлара шундоғ иҳонат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Нидо келгай Эгамдин: «Эй ҳабибим, мунча қайғурманг,
 Шафоат айланг умматни, нуфусин заррача қўйманг
 Ки, бошланг суйи жаннат умматингиз, ҳашр аро турманг
 Ки, дўстум, эмди мандин бошқа мурсал қавмини
 сўрманг,
 Сиза тобиъларадурким, жавоҳирдин иморат бор».
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

Абулқосимки, меърож охшамида чиқтилар боло,
 Мақоми бўлди ул кун «Қоба қавсайно»ю «ав адно»,
 Ҳабибин пойига сизларни бахшиш этти бул доно,
 Ҳазиний, шоҳиди меърожи «Субҳоналлази асро»,
 Биза хатти баротин бергонига чўх ишорат бор,
 Тамоми осий-жофий, пурхатоларга шафоат бор.

* * *

На ғам бизларга, шундоғ Мустафо пайғамбарим бордур,
Шафоат қилғучи тонгла шафиъи раҳбарим бордур,
Мадад қилмоқға ул кун чорёр сардафтарим бордур,
Ҳасан бирла Ҳусайни соқийи ул кавсарим бордур,
Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

Қиёмат офтобидин алар жўшга кириб турса,
Худонинг қаҳридин қўрқуб, юроклар сув бўлуб турса,
Гуноҳи ул тарозуда яна оғир келиб турса,
Иложин топмайин ул дам ҳама ҳайрон бўлуб турса,
Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

Дили бирён, кўнгул ҳайрон, ўшал кун барча саргардон,
Сирот узра олиб борса, нечук этгай мусулмонон?!
Жигарлар қон бўлуб, жисм ила жони ҳам бўлуб ларзон,
Баякбора ўшал дам барча одам қилғуси афғон,
Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

Киши бўлмас эди шундоғ азизе пурхислатга,
Ва ё мухлис бўлуб, ихлос қилмас анда Ҳазратга,
Етушмасми Ҳазин маҳшар куни анда шафоатга,
Шафоат аҳли умматга, тутар тахти адолатга,
Мадад айларга ул кун дастгире раҳбарим бордур,
Жаноби Ғавсул-Аъзам, қутбул-ақтоб сарварим бордур.

Дини ислом хор бўлди, беҳабар уммат ҳануз,
Бил, кўторилгон йўқ эрди ваҳшийдин ғафлат ҳануз,
Айлагоним йўқ эди бу сирни ман шуҳрат ҳануз,
Бош олиб кетмоқға қилмайдур ҳама ғайрат ҳануз,
Эй мусулмонлар, кетарга бормукин фурсат ҳануз?
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

Бу на мушкилки, насоро бўлса бизга подшоҳ,
Бу сабабдин барча мўъминнинг, билинг, қалби сиёҳ,
Қил тараддуд кетмоқа, банд ўлмайин ҳижратга роҳ,
Равзага тургил бориб, эгнингда жор, бошда қулоҳ,
Бор ижозат кетмоқа, бизларга бу давлат ҳануз,
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

Қимки дунёдор эрур, халқ ичра топти эътибор,
Ҳар қаёнда бўлса нокас халқи, соҳиб ихтиёр,
Хоҳ мулло, сайиду содотлар эл ичра хор,
Хонақоҳда зикри Ҳақ монӣ, шарорат ошкор,
Ўтти кўп неча аломат, олмасак ибрат ҳануз,
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

Қиз ано, ўғул атосидин, билинг, қилмай ҳаё,
Сўзлагай бир неча алфози қабиҳ, этмай ибо,
Пири муршид, шогирду устод аросинда низоъ,
Бу сабабдин Ҳақ юборгай бизга минг турлук бало,
Бил, ирода ила роҳ этмас ҳама ҳиммат ҳануз,
Бу на умматлики, бизлар қилмасак ҳижрат ҳануз!

* * *

Худойим амрини тутмай, кўнгул дунёга бергаймиз,
Ибодатдин қочиб доим, шароратга югургаймиз,
Кириб шайтон сўзига, Ҳақ йўлидин юз ўгургаймиз,
Юруб ғафлат билан, ўлсак, лаҳад ичра на қилгаймиз?
Худоё, қўрқаман, маҳшар куни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулуллога боргаймиз.

Тирикликда, биродар, юрма ғофил, тавба қилмасдин,
Йигитликда ибодат қил, қариб, қаддинг эгилмасдин,
Ғаниматдур ҳаётинг, Тангрига тоат қил ўлмасдин,
Машаққатдур Эгам наздига бормоқ тухфа олмасдин,
Худоё, қўрқаман, маҳшар куни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулуллога боргаймиз.

Бу дунёда Худодин ўзга махлуқ барчамиз меҳмон,
Кетармиз ушбу дунёдин, ҳама бир-бир қилиб армон,
Сирот отлиғ гузаргоҳда ўтарни айлагин осон,
Ҳабибинг ҳурмати, ё раб, Илоҳо, қилма саргардон,
Худоё, қўрқаман, маҳшар куни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулуллога боргаймиз.

Агар сан оқил эрсанг, бўлмагил ғофил ибодатдин,
Ўзингни рўзи маҳшар қутқорай десанг хижолатдин,
Юрурлар кўп халойиқ беҳабар хавфи қиёматдин,
Қатори осийлар, ё раб, насиб айла шафоатдин,
Худоё, қўрқаман, маҳшар куни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулуллога боргаймиз.

Вафо қилмас, биродар, билсангиз, ҳеч кимга бу дунё,
Бериб дунёга кўнгул, ёди Ҳақдин бўлма бепарво,
Иложи йўқ анодин ким туғулса, ўлмайин асло,
Ҳавас бирла қолур қилгон иморат, мулк ила ашё,
Худоё, қўрқаман, маҳшар куни шарманда бўлгаймиз,
На юз бирлан шафоат деб, Расулуллога боргаймиз.

* * *

Раҳгузардур бу жаҳон, бир-бир ўтарни ўйласун,
Юрмасун ялғуз киши, роҳи хатарни ўйласун,
Вақти етгонда амонатни тутарни ўйласун,
Бул қаро ер барчани бир-бир ютарни ўйласун,
Ҳасрато, вовайлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Молу дунёни йиғиштургон билан бир кун қолур,
Жон амонатдур кишига, билсангиз, охир олур,
Кўп халойиқ мол учун ўзини кулфатга солур,
Ҳар киши дунёга келса, охири бир кун ўлур,
Ҳасрато, вовайлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Анбиёю авлиёлар ўлмаини қолғони йўқ,
«Кулли нафсин зоиқатул мавт»нинг ялғони йўқ,
Барча кетгонлар тақи бу дуняга келғони йўқ,
Қайси соат жон берарни ҳеч киши билғони йўқ,
Ҳасрато, вовайлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Бандалик қилғил тирикликда, ганиматдур нафас,
Кеча-кундуз йиғламоқликни, биродар, қилма бас,
Ушбу дунё ишлари беҳудайи ҳою ҳавас,
Жон мисоли андалибдур, бу жасад мисли қафас,
Ҳасрато, вовайлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

Ушбу дунёдин гузар қилди ўшал Одам Ато,
Шис пайғамбар билан Нуҳи набий, воҳасрато,
Ҳам яна Иброҳиму Исмоилу кулл анбиё,
Мустафо кетти, Ҳазиний, йиғладилар «Уммато!»
Ҳасрато, вовайлато, бир-бир кетарни ўйласун,
Ҳар киши ер остида ялғуз ётарни ўйласун.

* * *

Гунӯҳимни, худоё, рӯзи маҳшарда ҳисоб этма,
Санга мушрику кофирлар қаторида азоб этма,
Жаҳаннам оташига куйдуруб жисмим кабоб этма,
Санго қилдим тазарруъ, ноумид айлаб итоб этма,
Узинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туроб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб
этма.

Туфайли ҳазрати Шоҳи Жарир—авлоди пайғамбар,
Абу Бакру Умар, Усмон, баҳаққи еоқийи Кавсар,
Шафё қилдим ики шаҳзодани, қаҳр этмагил яксар,
Ғазаб қилгаймукин бизларни ҳам чун барчамиз музтар,
Узинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туроб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб
этма.

Ки сандин қўрқмайин бир неча одам ҳаддидин ошти,
Зироат ўрнига эл маъсиятлар тухмини сочти,
Гунаҳ дарёси мавж урди, жаҳон ичра тўлиб-тошди,
Бало бошига келгунча халойиқ турфа кўп шошти,
Узинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туроб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб
этма.

Хатоси ҳаддин оштики, Лут қавмини ёр ютти,
Ушал Нуҳи набийни уммати тўфон била кетти.
Муҳаммад умматиға бу балолар феълидин етти,
Гуноҳи кўплигинин Холиқим бу ерни тебратти,
Узинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туроб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб
этма.

Кўруб мундоғ аломатни ғанийларда саховат йўқ,
Фақирларни дилида заррача сабру қаноат йўқ,
Замона шайхларида холисанлиллаҳ ибодат йўқ,
Риё тоат қилур халқ ичра, хилватда риёзат йўқ,
Узинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туроб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиғ хароб
этма.

Яраттинг кулли ашени ўзинг бир «коф» у «нун» бирлан
Ки, ҳарна айламоқлиг қудратингни олдида осон,
Ғазаб қилсанг, қилурсан барчасини ер билан яксон
Ки, «саттор ул-уюб» исминг, шафеъ эттим бугун, Раҳмон,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туроб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиг хароб
этма.

Ҳабибинг ҳурматидин умматин кечгил гуносини,
Ўзинг афв этмасанг, мушқил эрур қилгон хатосини,
Талаб қилгон гадога дарғаҳингдин муддаосини,
Худовандо, қабул этгил Ҳазиний илтижосини,
Ўзинг раҳм айлагил, Фарғонани зери туроб этма,
Бу дор ул-мулкни Тошканд, Андижон янглиг хароб
этма.

* * *

Қудрат била Халлоқ ўзи дунёни яратти,
Дунё демангизким, кулли ашёни яратти,
Лавҳ ила қалам, арз ила болони яратти,
Ҳам Арш ила курси била маъвони яратти,
Арз узра Азозилга бу саҳрони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти...

Қўк узра малоикнинг иши тоати Субҳон,
Тангри ғазабидин барининг диллари тарсон,
Аввал бу жаҳон ичра бино қавми нубулжон,
Онларни Худо қаҳри била айлади яксон,
Онлар сўнгидин Одаму Ҳаввони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Иблисни жаҳаннам ўтидин айлади пайдо,
Доим анинг кори эди тоат била тақво,
Устод этиб берди малакут аҳлига Аллоҳ,
«Қил сажда бу Одамга!»—деди Қодирин доно.
Иблис деди: «Гилдин нега аълони яратти?!»
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Бил, сажда қилиб, кулли малак топти шарофат,
Иблис унамай саждага, ул мужиби лаънат,
Мушрик деди: «Холиқ, санга ман қилдим ибодат!
Ман нур эдим, гилга нечук қилғум итоат?!»
Халлоқ ўзи кўнглига бу даъвони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Мардуд этибон, ер юзига қувлади они,
Аввалда азиз этти-ю, хор айлади соний,
Нор эрди тани, асли жаҳаннамда макони,
Одам кўзидин айлади они чу ниҳоний,
Иларрига паноҳ тоату тақвони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Гандум учун ул Ҳазрати Ҳавво била Одам,
Ер узра тушуб иккилари, дийдаси пурнам,
Бил, тавбалари бўлди қабул, этти мукаррам,

Ҳам жумла фаришта элидин қилди муқаддам,
Суйди, анга бу давлати уқбони яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Авлоди Сафий аксари мафҳузи рисолат,
Баъзилариға берди тафовутда нубувват,
Умнатларин этгуси қиёматда шафоат,
Кўрса, биладур ҳар киши, Қуръонда бу оят,
Айтмоққа, Ҳазиний, тили гўёни яратти,
Осийлар учун Саййиди барнони яратти.

Кеч гуноҳимиз, Каримсан, Мустафонинг ҳурмати,
Чаҳорёри босафо, кулл анбиёнинг ҳурмати,
Аввалин, охирда ўтгон авлиёнинг ҳурмати,
Аршу курси ҳам замину, ҳам самонинг ҳурмати,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиғ хароб этма дуонинг ҳурмати.

«Раҳматам лил-оламин» деб, они ёд эттинг суюб,
Боши уара сан анинг тожини «ли умрик» қўюб,
Бул жаҳондин ўттилар жон борича «уммат» деюб,
Мини бир исмингнинг бириси эрди «Сатторул-уюб»,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиғ хароб этма дуонинг ҳурмати.

Зилзила бирла хароб бўлди бу муфсид Андижон,
Турфатул-айнида яксон айладинг қаҳринг билон,
Қудратингни билдилар гафлатчилар хурду калон,
Барча ташвишда эди, бўлғайму деб охир замон?
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиғ хароб этма дуонинг ҳурмати.

Айюби собирнинг дардиға ўзинг бердинг нажот,
Ҳазрати Биржисни ўлдурдинг, тақи қилдинг ҳаёт,
«Қоба қавсайно»да бердинг бизлара хатти барот,
Подшоҳлар подшоҳи ваъдадин қилмас уёт,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиғ хароб этма дуонинг ҳурмати.

Бошқа мурсалларнинг қавмини қилур эрдинг ғазаб,
Гар хатоси ҳаддин ошиб, онлар ўлса беадаб,
Бул Муҳаммад умматини сан суяр эрдинг ажаб,
Бандаларга қудратингни билдируб қўйдинг синаб,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиғ хароб этма дуонинг ҳурмати.

Эрта-кеч, шому сабо айланг, биродарлар, дуо,
Бошимизга гойибидин Ҳақ юбормасдин бало,
Тавба айлаб, эй биродарлар, тиланг Ҳақдин пано,
Кеча-кундуз ухламай йиғлар Ҳазиний, дер: «Худо»,
Соҳлагил Фарғонани бул илтижонинг ҳурмати,
Андижон янглиғ хароб этма дуонинг ҳурмати».

ҲАЗИНИЙ ТУРА МЕРОСИГА БИР НАЗАР

Турон замин уч хонликка бўлинган XVII аср бошларидан XIX аср иккинчи ярмигача ўтган даврда хонликларнинг ҳар бирида алоҳида-алоҳида адабий мактаблар яратилиб, уларда ўнларча, юзларча қалам аҳллари ижод қилганлар. Ҳар бир хонликдаги мактабнинг гуллаб-яшнаган даври ҳам, мамлакат ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаётидаги нохуш воқеалар туфайли инқирозга учраган давлари ҳам бўлган. Шўролар даврида Қўқон ва Хива хонликларидаги адабий муҳит ўзбек тадқиқотчилари томонидан, Бухоро адабий-маданий муҳити эса кўпроқ тожик олимлари томонидан тадқиқ этилгани сир эмас.

Бироқ шу нарса ҳам аёнки, ҳар учала хонликдаги адабий-маданий муҳит шўро мафқураси талабларига кўра, кўп ҳолларда шу мафқура тазйиқи остида ўрганилди. Бунда ўша даврлар адабиётидан коммунистик мафқура талабларига хизмат қилдириш мумкин бўлган ижодкорлар ва асарларгина танлаб олиниб, қолган жуда катта қисми, айтиш мумкинки, асосий қисми атайлаб четлаб ўтилди ёки онда-сонда ёдга олинган пайтларда ҳам уларга «меҳнаткаш халқ манфаатларига зид, реакцион адабиёт» деган тавқи лаънат осилди.

Масалан, мутахассислар томонидан «Қўқон адабий муҳити» номи остида илмий истифодага киритилган ва алоҳида қудрат касб этган ижодий мактабда Писандий, Тамкин, Қорий, Нисбатий, Муҳаййир, Ёрий, Завқий, Муҳсиний, Мавлавий Йўлдош, Нусрат, Найирий, Шайдоий, Умидий — Ҳавоий, Роиқ, Синандий сингари ўнларча улкан истеъдод соҳиблари ижод қилганлари ҳолда бу кенг кўламли гуруҳдан асосан Муқимий, Фурқат, Завқийгина ғаразли мақсадларни кўзлаб ажратилиб олиниб, улар яратган асарларнинг кичик бир қисмини дастак қилиб, «ўзбек демократик-маърифатпарварлик адабиётининг намояндалари» сифатида халққа танитганлар, ўша бир қисм асарлардангина иборат китоблар қайта-қайта чоп этилиб, мактаб ва олий ўқув юртлари адабиёт дастурлари, қўлланма ва дарсликларига киритилган эди. Улар асарларининг қолган

қисми эса атайлаб ўқувчилар назаридан хуфия сақлаб келинган. Дилоҳ ато этган истеъдоди ва адабиёт олдидagi хизматлари билан номлари юқорида қайд этилган ижодкорлардан асло кам бўлмаган Муҳйи, Ҳазиний каби удкан ижодкорларнинг биринчиси, ҳақиқатга бутунлай зид равишда, «хукмдорлар, пулдорларнинг хушомадгўйи» сифатида, иккинчиси эса марксизм-ленинизм мафкураси томонидан «халқ учун афюн» деб ёмонотлиқ қилинган диний адабиётнинг тарғиботчиси сифатида мунтазам равишда ёмонотлиқ қилиб келинган.

Аслида эса улар халқнинг энг эъзозли, покдомон шоирлари бўлганликларини кўрсатувчи ўнларча тарихий манбалар сақланиб қолган. Масалан, Муҳйининг энг истеъдодли шогирдларидан бири бўлмиш, кейинчалик ўлкада жадид матбуотига асос солиб, истиқлол гояларини кенг тарғиб этганлиги туфайли шўро даврида биринчилар қатори қатли ом қилинган Фансуруллобек Хисрав ўз устозига баҳо берар экан:

Ба тарзи маснавий монанди Фирдавсийн Тусий,
Фазал бобида гўё Саъдийн ушбу замон Муҳйин, —

дея кенг халқ оммасининг энг сеvimли шоирларидан бири хусусидаги фикрни тарих учун муҳрлаб қолдирган эди.

Қўқон адабий муҳитининг энг азамат намояндаларидан бўлмиш Зиёвуддин Каттахўжа ўғли Ҳазиний тўрага (1867—1923) ўқувчиларнинг ихлос-эътиқоди қанчалар зўр бўлганини исботлаш учун биргина мисол билан кифояланмоқчимиз. Ўзбек матбаачилигининг кашшофи Фулом Ҳасан Орифжон ўғлининг саъй-ҳаракатлари билан «Баёзи Ҳазиний» 1910—1913 йиллар оралиғида Тошкентнинг ўзида пайдар-пай етти марта чоп этилганлиги, миллий адабиётимиз тарихида бетакрор ҳодисадир. Шуниси ҳам борки, ўқувчилар талабини ҳисобга олиб, ҳар бир нашрга муаллифнинг янги-янги абётлари қўшила бориши натижасида шоирнинг ихлосмандлари Фулом Ҳасан Орифжон ўғлининг Сақичмон кўчасидаги нашриёти эшигининг турмини бузаёзганлар ва баёзнинг бир нашрини сотиб олган китобхонлар унинг янги нашрларини ҳам хомталаш қилиб юборганлар.

Келинг, муҳтарам ўқувчи, Ҳазиний тўра шахсияти ва шеърятининг сири асрори хусусида бир оз мулоҳаза юритиб кўрайлик. Аввало қўлимиздаги Ҳазиний «Де-

вон»и хусусида. Аслида Ҳазиний тўра ўз асарларининг ўқувчиларга қанчалар зарур эканини англагани сабабли узоқ муддат кўз нурини тўкиб, барча асарларини бир жойга жамлаб, алоҳида девон тартиб берган ва уни келгуси авлодлар учун бебаҳо мерос сифатида қолдирган. Буни шоирнинг бизгача етиб келган айрим шеърларидан ҳам билиш мумкин. Масалан:

Табъи ноқис, ақли кўтаҳдур Ҳазиний дун табъ,
Буйла идроку фаросат бирла девоним қалай?

деб ёзади шоир ўз ғазалларидан бирида.

Аммо ўтмишдаги барча маънавий бойликларимизни қора чақага ҳам арзимади деб ҳисобловчи қизил империя даврида бу ноёб санъат дурдонаси ҳам кераксиз бир нарсасидек аллақаяқларга улоқтириб юборилди: ўттизинчи йилларнинг машъум қатағонлари даврида шоирнинг катта ўғли Амакихон қўлида бўлган «Девони Ҳазиний» ҳам бегуноҳ фарзанднинг қамоққа олиниши вақтида бошқа буюмлар қатори мусодара этилиб, гум қилиб юборилади. Шу ўринда бахти қаро Амакихон Зиёвуддинхон ўғли худди отасининг шўролар кўзига тиканак... бўлиб қадаладиган ноёб девонини кўз қорасидек сақлагани учун балога қолмадими экан деб ўйлаб қоласан киши.

Ҳозир нашр этилаётган девон ўша машҳур «Баёзи Ҳазиний», қўқонлик таниқли адабиётшунос, маънавийатимиз фидойиси Аҳмаджон Мадаминов томонидан мустақилликдан сўнг чоп этилган «Тасаддуқ, ё Расулуллоҳ» китобчаси, инқилобдан илгариги баёзлар ва кейинги йилларда шеърят ихлосмандларидан топилган ўнларча асарларидан фойдаланиб тузилган ва имкон даражасида девон ҳолига келтирилган.

Маълумки, Ҳазиний XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср биринчи чорагида, ўлкамизда мураккаб тарихий вазият ҳукм сурган бир даврда яшаб ижод этди. Бу даврда Қўқон, Хива ҳамда Бухоро адабий муҳитларида янгича маърифатпарварлик йўналишида асарлар яратган Аҳмад Дониш, Сатторхон, Фурқат, Ибрат, Қомил тахлитигади ижодкорлар мероси адабиётимизда янги бир босқични бошлаб берди, кейинчалик улар ижоди Бехбудий, Авлоний, Фитрат, Ҳамза, Мунавварқори, Тавалло ва бошқалар томонидан давом эттирилиб, юқорироқ поғонага кўтарилди.

Аммо гап шундаки, Ҳазиний уларнинг аксар қисми билан бир даврда яшаб, биргаликда ижод қилган бўл-

са ҳам, унинг меросида янгича маърифатпарварлик ва жадидлик йўналишидаги асарлар деярли учрамайди. Шоирнинг ҳозирги китобхонларга тавсия этилаётган девони уни аввало йирик мутасаввуф шоир, диний мавзулардаги шеърятнинг энг азамат вакилларида бири сифатида гавдалантиради. Иккинчи томондан эса, шоир дунёвий мавзуларни, ишқи мажозийни акс эттиришда ҳам улкан истеъдод эгаси эканини баралла намойиш этади.

Ҳазиний ишқи илоҳий тасвирида ўзига хос мактаб ярата олган нодир ижодкор сифатида айниқса характерлидир. Бу соҳада ижод қилган кўплаб йирик қалам соҳибларидан фарқли равишда Ҳазиний ишқи ҳақиқий, яъни ишқи илоҳийга ноил бўлиш учун дастлаб ишқи мажозий босқичини ўтиш шартдир, деган ғояни ўз асарлари тағмотига сингдирибгина қолмай, уни баралла, очиқ-ойдин ифодалаган ҳоллар ҳам кўп бўлган. Масалан, «керак» радибли ғазалида у:

То мажозий ўтига куймай, ҳақиқат топмағай,
Эй, Ҳазиний, кўз ёшингни айла тўфонинг керак.

деб ёзса, бошқа бир ғазалида:

Қим мажозий ўтига куймайди, у ошиқ эмас,
То, Ҳазиний, ҳар кишида ёрнинг савдоси йўқ

мисраларини битганлиги маълум.

Шоирнинг бу кўнгил розига чуқурроқ назар солсак, унинг «ишқи мажоз» радибли махсус бир ғазал битганининг ҳам гувоҳи бўламиз.

Ҳазиний шеърятда ҳаётга, ҳаёт ҳодисаларига муносабат кўп ҳолларда ўта оригинал тарзда, унинг ўзигагина хос йўсинда ифодаланади. Чунончи у:

Рақсдин холи нимарса йўқ бу оламда, билинг,
Билмағай, зоҳидни дастада урар саддона чарх

дер экан, зоҳид қўлидаги тасбеҳнинг бир маромда айланиши рақсга ўхшатилишидан ҳайратга тушмай иложимиз йўқ.

Ёки бошқа бир ўта оригинал тимсолни олайлик:

Мунаввар айлағай оламни зулмат босса, тобонинг,
Жамолингни бошида ою кун бирла само муҳтож.

Мумтоз шоирлар одатда ўзларидан олдинги шеърят намояндалари асарларида анъана тусини олган тимсолларнинг бирор янги қиррасини очиш, уни ўз

шоирона фикр парвози билан юксалтириш йўлидан борадилар. Чунончи, маҳбубанинг гўзал чехрасини қуёшга, ойга ташбеҳ қилиш анъанаси мавжуд ва кўпгина шоирлар бу хусусда ўзларига хос тарзда фикрлаб муваффақиятларга эришганлар. Бироқ Ҳазиний тўра тасвиридаги оламни зулмат боссаю маҳбуба тўлин ой сифатида кўришиб, бутун оламжаҳонни бир лаҳзада мунаввар этиши, бу ҳам етмагандек ою қуёшу само унинг жамолини кўришга муҳтож эканликлари ҳақидаги мислсиз кашфиётни алоҳида таъкидлаш лозим бўлади.

Шунинг ўзигина эмас. Ою кун маҳбубани кўришга муҳтож экани Ҳазиний кашфиётига кўра масаланинг бир томони холос. Бошқа бир ғазалида шоир қатто:

Ою кун рашк айлабон, бўлғай хижил рухсоридин,
Наргиси оҳу, тиши лаълига маржон ўхшамас

дейишгача боради. Маҳбубанинг рухсorigа ою кун ҳам рашк айлаши, ҳам гўзалликда унга тенг кела олмаганидан хижолатга тушиши ҳақидаги фикр ҳам юқорида биз айтган кашфиётнинг давоми, балки янада юқори-роқ босқичидир.

Ҳазиний шеърятти фақат муҳаббат мавзун билангина чекланиб қолмай, унда кишиларни инсоф-иймонга, вафо-садоқатга, меҳр-оқибатга даъват этувчи насихатомуз асарлар ҳам анчагина учрайди. Бир байтида шоир:

Ҳазиний охиратга ҳар киши иймон билан кетса,
Ўшал ерда ани сен англагил, ўлган билан ўлмас.

деб ёзса, бошқа бир байтида:

Ҳар нечук одамни ҳам кўнглига бўлма дардваш,
Душманингни қилгусидур ўзингга ҳамхона лафз

дея кишиларни дўст-душмани ажратишга даъват этади, лақмалик қилиб айтиб юборилган сўз уларни душман билан ҳамхона бўлишдек кўнгилсизликка олиб келишидан огоҳлантиради.

Ҳазинийнинг она юртида энг зўр фожиа — ўрус босқини ниҳоясига етиб, Қўқон хонлиги тугатилиб, унинг ўрнида Туркистон генерал-губернаторлиги таркибида Фарғона вилояти тузилган йилда бўлажак шоир эндигина тўққиз ёшга қадам қўйган эди. У тез орада ўрус босқинининг машъум оқибатларини кўрди, шоир сифатида қалам олгач эса:

Бу на мушкулки, насоро булса бизга подшо,
Шул сабадан барча мўминнинг, билинг, қалби сиёҳ.

дея баралла **бонг** урди, ўзича золим зулмидан қутулиш
йўлларини излади. Лекин шуни ҳам айтиш керакки,
Ҳазиний золим зулмидан қутулиш учун ундан узоқ-
узоқларга, **ислом** оламининг муқаддас қадамжолари
бўлмиш **Маккаю Мукаррама** ҳамда **Мадинаи Мунав-**
варага бош олиб кетиш лозим деб ҳисоблади. Шу му-
носабат билан шоир:

Улмайин **етсам** Мадинага бориб, анда қолай,
То ҳаётим **борича** йиғлаб юриб хизмат қилай,
Ҳар куни **марқадларини** гардидан минг ўргулай,
Гар қазо **етса**, Ҳазиний, остонингда ўлай,
«**Жаннатул-Бақя**» заминидин насиб этса Эгам

деб ёзганлиги маълум. Бошқа бир шеърдаги:

Равзаи покингга келдим, ё расули Мустафо.

дейшига қараганда шоир чиндан ҳам Ҳаж зиёратида
бўлган деб ҳисоблаш мумкин.

Масаланинг бу жиҳати Ҳазиний ўз давридаги Қо-
дирия сулукининг йирик раҳнамоларидан бўлмиш Му-
ҳаммад Ҳаким халифага мурид тушиб, илми ладунда
юқори мартабага эришуви билан боғлиқки, у ҳақда ке-
йинроқ тўхталамиз.

Ҳазиний тўранинг ишқи мажозийни акс эттирувчи
ғазалларида навоийвор, муқимийвор намуналар кўплаб
учрайди. Чунончи:

Зоеъ ўткардим йигитликни паривашларни деб,
Ушбу иллат бўлмагай мандин раҳо токайгача.

байтини ўқиганда, ҳазрат Навоийнинг:

Йигитликда кўнгулни узмагайдим дилраболардин,
Қариганда нечун кўнгул узай мужгон асолардин

деганлари беихтиёр ёдга келса, бошқа бир ғазалдаги:

Ажаб ошuftадурман, айлаин изҳор деб келдим
Юракда қолмади тоқат, кўрай дийдор деб келдим.

байтини мутолаа қилганда мавлоно Муқимийнинг:

Кўп эрди ҳасратим, жоно, қилай изҳор деб келдим,
Муқимий кунжи гам эрди, сани гамхор деб келдим

матлаъли машҳур ашуласи ёдга тушмай иложи йўқ.

Ишқи мажозий тасвирида ўтмишдаги ва замондош
мумтоз шоирлар билан ҳамфикрликни намоиш этув-

чи бундай мисоллар Ҳазиний тўра меросида кўплаб учрайди. Биз улардан иккитагина намуна келтирдик холос.

Шоир девонида бу мавзуда кўплаб асарлар учраши муносабати билан бир масалага алоҳида тўхталиб ўтиш зарурати сезилади. Ҳазиний тўра яшаб, ижод этган давр адабиётида айниқса кенг ривож топган мувашшаҳлар ҳақида гап бормоқда. Шоир мансуб бўлган Қўқон адабий муҳитида ҳам, Хива хонлигидаги шоирлар ижодида (ҳатто, Муҳаммад Раҳимхон Ферузда) ҳам мувашшаҳлар кўплаб учрайди. Давр адабиётида кенг ўрин олган бу воқеа 1910-йилларнинг ўрталарига келиб «Ал-Ислоҳ» ойнамасида ва бошқа баъзи вақтли нашрларда кўп миш-мишларга сабаб бўлди. Муқимий, Фурқат сингари мумтоз шоирларни халқ орасида ёмонлиқ қилиш учун улар ёзган мувашшаҳлар дастак қилинди. Қўқон адабий муҳитининг бу вақтларда барҳаёт бўлган йирик намояндаларидан Убайдулло Солиҳ ўғли Завқийгина ўз замондошлари бўлмиш бу улкан шоирларнинг мувашшаҳларини матбуот саҳифаларида уларнинг душманларидан ҳимоя қилди.

1950 йиллар охирига келиб азамат шоир ва олим Мақсуд Шайхзода мувашшаҳга доир янги ва асосли фикрларини кенг ўқувчилар оммасига маълум қилди.

«Лирикада мувашшаҳ жанри... ўзбек адабиётида айниқса XIX асрнинг II ярмида кўп авж олиб кетиб, адабиёт аҳли ўртасида кенг расм бўлиб қолган эди... Ҳатто шу даражадаки, шоирлик ва назмчилик ҳунари мувашшаҳчиликдаги маҳорат билан ҳам ўлчанадиган бўлиб қолди», дея ўз фикрини бошлаган устоз Шайхзода: «Аниқлик учун шуни ҳам қайд қилиш керакки, мувашшаҳ кимнинг исмига боғланган бўлса, ўша ғазалда таъриф этилган образ ҳам айни мазкур кишининг ўзидир деб ўйлаш хатодур. Мувашшаҳдаги исм бу ғазалнинг кимга бағишланганига далолат қилади холос. Асарда тасвирланган ёр эса бус-бутун бошқа бир киши бўлиши ҳам мумкин», деган ўқувчи кўнглига ғулғула солувчи ва уни янги-янги изланишларга чорловчи бир хулосага келган эди.

Юқоридаги фикрлар устознинг «Фурқат ҳақида қайдлар»¹ номли мумтоз тадқиқотидан олинган. Бу фикрнинг қанчалар тўғри эканини исботлаш учун Шайх-

¹ Қаралсин: «Фурқат ва Муқимий ҳақида мақолалар». Тузувчи Ғулум Қаримов. Ўзадабийнашр, Тошкент, 1958 йил.

зода домла Фурқатнинг Мақсуджон исмли кишига (бу киши шоир Мираҳмад Мирийнинг жияни, Тошкентнинг Ўзганд маҳалласида яшаб ўтган, Фурқатдан бир неча ёш катта бўлган дўсти Мирмақсуд оқсоқол бўлганлиги кейинчалик биз томонимиздан аниқланган) бағишланган мувашшаҳидан бир байтни таҳлил этиш билан ишотлаган эди. Устоз Шайхзоданинг фикрларини мустаҳкамлаш мақсадида биз ҳам Фурқатнинг машҳур Тўйчи ҳофизга бағишланган «устида» радибли бир ғазалидан далил келтирмоқчимиз: Унда қуйидаги икки байт ҳам мавжуд:

Ўсмалик қошларму ё шамшир қондин занглиғ;
Ёки пистоқи тўкулмуш ранги аҳзар устида.
Юз уза кокулмудур ҳар сори печу тоб ила?
Ганжи ҳуснунгму ётур ё икки аждар устида?

Бу мисраларда тасвирланган ўсмалик қошларни, ҳар сори силкинувчи юздаги кокилларни Тўйчи ҳофизга нима алоқаси бор. Бинобарин, ўз-ўзидан маълум бўладикки, ғазалда бошқа бир ғўзал маҳбуба тасвирланиб, у Тўйчи ҳофизнинг исми билан безалган ва, чамаси, ашула сифатида ижро этиш учун унга тақдим қилинган. Мувашшаҳчилигимиз тарихида бундай қизиқарли намуналар кўплаб топилади. Устоз Шайхзода шу жиҳатларга асосланиб, яна бир ўта муҳим амалий аҳамиятга эга бўлган катта фикрни ўртага ташлайди: «Адабиёт тарихини ва шу жумладан Фурқатнинг ҳаёт ва ижодини ўрганишда мувашшаҳлар маълум бир ҳужжат сифатида хизмат қилишлари мумкин. Одатда мувашшаҳ фақат тирик дўстнинг исмига боғланган. Шунинг учун ҳам исмига мувашшаҳ боғланган кишиларни аниқлаш ва шу орқали шоирнинг ёру дўстлари, муҳити ва доираси ҳақида конкрет материал қўлга киритиш, шоирнинг илмий биографиясини яратиш учун муҳимдир».

Юқорида айтилганлар ҳисобга олинадиган бўлса, Ҳазиний тўра шеъриятида ҳам унинг замондошлари, кўнгил яқинлари, маҳбублари бўлмиш бир неча киши исmlарига дуч келамизки, бу мувашшаҳларнинг ҳар бирини алоҳида-алоҳида ўрганиш ишини фурсатни қўлдан бермай, кенг кўламда бошлаб юбориш адабиётимиз фахри бўлган бу азамат шоир муҳитини аниқлаш, у кимлар билан дўст, ҳаммаслак бўлганлиги хусусида янги, қизиқарли хулосаларга келиш имконини берган бўлур эди. Аввало шунини айтиш керакки, Фурқатнинг

Азимхон исмига мувашшаҳ боғланган бир мухаммасни истисно қилганда мувашшаҳларнинг деярли ҳаммаси ғазал жанрига мансуб дейиш мумкин. Ҳазиний тўра бу жанр доирасини кенгайтириб, Иброҳимхон ва Тўтихон исмига икки мураббаъ — мувашшаҳ бағишлайди.

Кези келганда шунини ҳам айтиш керакки, Муқимийнинг:

Ақлу хуш учти бошимдин, эй пари, девонаман,
Бир иложе қил, эл ичра бўлмайин афсонаман.

матлаъли ғазали Адолхоним исмига мувашшаҳ қилинганини ҳисобга олмаганда, мувашшаҳлар, деярли ҳаммиша эркак кишилар исмига боғланган. Мумтоз шеъриятимизда аёллар исмига мувашшаҳ боғлаш деярли мумкин бўлмаганлигининг ўша замонлар ҳаёт тарзи, ҳукмрон мафкура тақозоси билан ифодаланадиган бир мунча жиҳатлари борки, бу алоҳида бир мавзунинг иши. Лекин Ҳазинийнинг ишқи мажозийни, ҳатто ишқи ҳақиқийни акс эттирувчи асарларида кўпгина замондошларининг номи учрайди. Ишқи ҳақиқийга бағишланган ғазални ҳам мувашшаҳ тарзида яратилганига мен ўзим билган мумтоз шоирлар орасида фақат Ҳазиний тўра меросида дуч келганимни айтмоқчиман. Шоир мувашшаҳларида номи энг кўп учрайдиган Қўлдошхонга, чунончи «Фироқ» радифли ғазал ҳам бағишланган. Ишқи ҳақиқийни тараннум этувчи ғазалда бу дунёнинг омонат эканлиги, у юз йигирма тўрт минг анбиёни, Аҳмади Мухтор (Муҳаммад Мустафо с.а.в.) ни, Фалотунни, хонақоҳларда умри кечган не-не шайхларни қора ер бағрига жо қилганлиги хусусида ёниб қалам тебратган Ҳазиний тўра мақтаъни:

Нақди умрингни дилинга олгунча тоатда бўл,
Эй, Ҳазиний, айтасан зикру саноларни фироқ

дея тугаллайди. Ҳазиний ғазал ва мураббаларида Қўлдошхондан бўлак Иброҳимхон, Инъомжон, Мўминжон, Маҳмуджон сингари эркаклар зотидан ташқари Тўфахон, Ашуройхон, Ойшахон, Назирхон (кейингиси машҳур «Назирхон тановори» ижодкори бўлса ҳам ажаб эмас) сингари аёлларга боғланган мувашшаҳлар учрайди. Ҳатто, машҳур «Фарғона тонг отгунча» ғазалининг ўзи ҳам Ҳамраҳхонга мувашшаҳ қилинганки, бу шахсларнинг ҳар бирини шитоб билан аниқлаш, уларнинг шоир билан муносабатига оид катта-кичик жиҳат

ларини тиклаш келажак учун ғоят муҳимдир. Шитоб билан деярганимизнинг боиси шуки, Ҳазиний тўра вафотларидан буён атиги 76 йил ўтди. Бинобарин Ҳазиний тўрани кўрган, у киши билан суҳбатлашган, шунингдек, у зотнинг мувашшаҳларида исми тилга олинган кишилар билан шахсан таниш бўлган қариялар ҳали бор деб ўйлаймиз. Бу иш 10—15 йилга кечиктирилгудек бўлса, ўша имконият бой берилиши турган гап. Шахсан ўзимга келсак, 1910-йилларда Тошкентнинг Кўгалдош мадрасаси муллаваччаси бўлмиш Чуқур кўприк маҳаллалик Мулла Ғулом домла исмли зиёли билан етмишинчи йиллар ўрталарида бир неча бор суҳбатлашиш бахтига муяссар бўлганман. Мулла Ғулом домланинг ҳикояларидан Ҳазиний тўра чинакам валий одам сифатида тасавурида гавдаланган.

«Кўгалдош» мадрасасида таҳсил кўриб юрган кезларимизда бизга бошқа фанлар қатори «Қофия»дан ҳам дарс берувчи мударрисимиз ҳузурларига ўша даврнинг кўпчилик одамлари сингари уст-бошига эътибор бермайдиган бир одам онда-сонда келиб турарди. У кишининг ташқи кўриниши ва сўзлашув лаҳжаси Фарғона томоннинг фуқароси эканини сездириб турарди. Нимдош кийим-боши туфайли толиби илмларда жилла ҳам қизиқиш уйғотмайдиган ўша ўрта ёшлардаги киши мадраса эшигидан кириб келиши биланоқ мударрисимиз, ҳатто дарс ўтаётган бўлсалар ҳам, дарҳол меҳмон истиқболига чиқар, толиби илмлар билан машғулоти келган жойида тўхтатиб, шогирдлардан бирига рўмол ва пул бериб, шундоққина мадраса орқасида жойлашган гурунч каппонидан паловга лойиқ масаллиқ харид қилиб келишни буюрар эдилар.

Бир сафар шеърятни яхши ўргатадиган домламиз маърузасининг энг қизиган чоғида ўша фарғоналик меҳмон дарсхона эшигини қия очдилар. Маърузани шартта тугатиб, мударрис у киши истиқболига чиқдилар ва бу сафар ош масаллиғи сарфини менга топширдилар. «Қофия» дарси энг қизиган жойида синганидан аттанг қилдиму лекин асло сир бермай, бозор томон йўл олдим. Йўл-йўлакай: «Шу иркит чопон киши келиши билан мударрисимиз мунча ўқишни тўхтатавермаса, бир оз кутиб, дарслар тугагандан кейин шу ишни қилса бўлмасмикин?» дея ўйлаб кетдим. Домлани маҳтал қилмаслик учун шоша-пиша масаллиқни тайёрлаб келсам, меҳмон мударрисимизнинг хос ҳужрасида у киши билан суҳбат қилиб ўлтиришган экан. Тавозеъ

билан қайта салом бериб, масаллиқни домланинг олдиларига қўйиб, ҳужра эшиги томон тисарилиб чиқаётганимда меҳмон ним қилмайиш аралаш менга:

— Энди... ирkit чопон дейсизу, бир нимаси бўлмаса, домлангиз шундай қилмайди-да! — деб қолса бўладими? Балиқдек тилдан қолиб, ёнинг деёлмаганимни биламан холос. Ёлғизликда хаёлимдан кечган, мен бирор одамга айтиш имконига умуман эга бўлмаган «ирkit чопон» ибораси ул зоти шарифнинг оғизларидан чиққанида ранги рўйим не аҳволга тушганини билмайману лекин бошим гир айланиб, кўз олдим қоронғилашиб кетгани ёдимда. Қай алфозда ҳужрадан чиққаним, қовлимизга қандай етиб борганимни билмайман. Эшикдан кирибоқ бу синоатни отамга шоша-пиша айтган эдим, қиблагоҳим ўша «исқирт чопон киши» кароматли эшон, машҳур шоир Ҳазиний тўра эканини айтдилар.

— Шундай бўтам, Ҳазиний тўранинг валоятларининг шу тариқа гувоҳи бўлганман», дея Мулла Фулом домла мени дол қолдириб ўз ҳикоясини тугатган эди.

Ҳазиний тўранинг валийликлари, ниҳоятда покдомон эшон бўлганликлари ҳақида бошқа ривоятларни ҳам кўп эшитганман. Улардан атиги биттасини келтириш билан кифояландим.

Адабиётимиз фахри бўлмиш бу муборак зотнинг насл-насаблари ҳам ота, ҳам она томондан Расулulloҳга бориб уланишини кўрсатувчи тарихий манбалар — вақт-вақти билан қозилар томонидан терига битилган кўп асрлик васиқалар мавжудлиги таниқли адабиётшунос А.Мадаминов томонидан тартиб берилган «Ҳазиний девони»нинг кириш сўзида кўрсатиб ўтилган.

Нашрга тайёрловчилар: «Мавлоно Ҳазиний 1897 йил, яъни 30 ёшларида Муҳаммад Ҳаким халифага байъат қилиб, мурид бўлганликлари англашилади. Зиёвуддин тез орада илму ирфон ҳосил қилиб, тариқат аҳкомларини бажо этиб, иршодга эришадилар. Бир муддатдан сўнгра Фарғона водийсида Қодирия сулукининг етук намояндаси бўлиб етишадиларки, энди бутун Туркистонга илми ладун, яъни илоҳий илм соҳиби, валий зот сифатида танилиш шарафига муяссар бўладилар» — деб ёзади ва ўз фикрларининг далили сифатида шоирнинг ўз пири вафотига бағишланган «Ҳажрида» радифли мухаммас-марсиясини келтиради. Мухаммас-марсия тайёрланган янги девондан жой олган бўлиб, унда мурид ўз марҳум муршидининг ўта ибратли фаолиятига ғоят юқори баҳо беради, ҳатто:

Ғавсул Аъзамдин бери бундай валий келган эмас,
Ҳеч киши пир хизматин пирим каби қилган эмас,
Муршидимдек ҳеч ким олиймақом бўлган эмас

сингари мисраларни битадики, бир муриднинг мурши-
дига ихлоси бундан зиёд бўлмаса керак деб ўйлаб қо-
ласан киши. Айни вақтда Ҳазиний мурид тушган вақт
билан унинг пири вафот топган вақт оралиғини аниқ-
лаб олиш зарурати туғилади. Сўзбоши муаллифлари
«Ҳажрида» радифли марсия-мухаммаснинг яратилган
йилини аниқ 1897 йил сифатида кўрсатади. Марсия-му-
хаммасда айтилган 1314 ҳижрий йили синхрон жад-
валга кўра 1896 йил 12 июндан то 1897 йил 1 июнгача
давом этган. Қолаверса, «Ҳазиний 1897 йили, яъни 30
ёшларида Муҳаммад Ҳаким халифага байъат қилиб,
мурид бўлган» деган маълумот бир оз шубҳа туғдира-
ди. Чунки мухаммаснинг олдинги бандларидан бири-
да:

Бесавод, омий эдим, анфосидин топтим ладун,
Хонақаҳда ул куну суҳбат эди, жазби жунун,
Соли ҳамдуна, даҳа моҳи шариф, якшанба кун.

Раҳбарим иршоду салла бердилар, бир малла тўн
деб ҳам ёзилган. Синхрон жадвалга кўра ҳамдуна
(яъни маймун) йили 1896 йил 21 мартдан бошланади.
Ҳамдуна йили рамазон ойининг ўнинчи куну эса, шу
ҳисобга қараганда, 1897 йил 12 февралга тўғри ке-
лади. Айни вақтда:

Эрди таърих бир мингу уч юзу ўн тўртта муқим,
Ушбу давлатни манго қилди ато Хаййу қадим,
Мен ризои пир топгонимда ўттузда эдим,
Мен Ҳазинийга ижозат бердилар шайхи Ҳаким.

деб ёзилишига қараганда, асарда кўрсатилган 1314
ҳижрий йил мурид — шоирнинг ўз муршидидан малла
тўн билан салла ҳадя олиб, мустақил фаолиятга рух-
сат этилган вақти бўлиб чиқади. Ҳазиний тўра мур-
шидларининг вафоти санаси хусусидаги текширувларни
давом эттириш зарурати ҳам йўқ эмас. Чунки сана
кўрсатилган ҳар икки ўринда ҳам муршиднинг иршоди
хусусида сўз бормоқда холос. Ул зотнинг вафотлари
1314 ҳижрийдан кейинроқ рўй берган бўлиши ҳам эҳ-
тимолдан узоқ эмас.

Ҳазиний тўра пирлари вафотидан сўнг тез орада
валий эшон ва мутасаввуф шоир сифатида бутун Ту-

рон заминда кенг шуҳрат топганлиги маълум. Энг эътиборга лойиқ жиҳатлардан бири шундаки, тадқиқотчиларнинг ишончли далилларига кўра донғи узоқ-узоқларга кетган бу улкан эшон ҳеч қачон қора меҳнатдан ўзларини олиб қочмай, уни сабаби тирикчиликнинг бош асоси, эл-юртга манфаат келтиришининг асл воситаси деб билганлар. Бағдод туманининг Чопдор қишлоғида қирқ таноб чамаси қумлоқ-чўл ерда боғ-роғлар барпо этиш, ҳовуз қаздириш, тегирмон қурдириш, ҳатто беморларга текин хизмат кўрсатадиган шифо маскани вужудга келтириш, Қоровултепа қишлоғида эса масжиди жомеъни қад кўтаришига эришганлиги Ҳазиний тўра ҳам ҳазрат Навоий сингари умр бўйи халқ гами билан яшаб ўтганликларини кўрсатади.

Ҳазиний тўра ўз даврида асосан мутасаввуф шоир сифатида шуҳрат қозонган. Қодирия сулукининг йирик вакили бўлган ва мурид-шоир томонидан Ғавсул Аъзамдан кейинги энг йирик валий деб аталган Муҳаммад Ҳаким халифа ишининг давомчиси Ҳазиний тўранинг тасаввуфий асарлари Қуръони карим оятлари ва Расулulloҳ ҳадисларига асосланганлиги яққол сезилиб туради. Юқорида зикр этилган муқаддас икки манбанинг жуда кўп жиҳатлари уларда намоён бўлади. Уларда маҳшар кундаги азоб-уқубат ва жазолардан қаттиқ ваҳимага тушиш ҳам, Ҳақ таоло ўз мўмин бандаларига ато этган чексиз иноятлар ҳам баён этилган.

Чунончи:

Ки эллик минг йил ўлтургай, ҳама гўр бошида фардо,
Муҳаммадин бўлак кулли набийлар дерки: «Во нафсо!»
Набийлар деса шундоғ, ҳоли умматларга вовайло!

тарзидаги мисралар кўплаб учрайди. Айни вақтда Ҳақ таолонинг рўзи маҳшарда ўз бандаларига инояти ниҳоятда кўплигини, кабираю сагира гуноҳларга йўл қўйган муслим бандаларнинг барчаси Яратганнинг марҳаматига эришуви муқаррарлиги акс этган ўринлар оз эмас. Ҳазиний тўра:

Худо Аҳмадга қавм этти, кўнгулларда хижолат йўқ,
Ўзин яктолигин билдурди, боз узри надомат йўқ,
Расулнинг ёнига боргаймиз эмди ҳеч ҳасрат йўқ,
Шу давлатни ато қилди Эгам, ваҳми қиёмат йўқ
Ки, тавҳид жоми Исломдин нўш эттук, шарофат бор,
Тамоми осий-жофий пурхатоларга шафоат бор.

деб ёзар экан, уни ўқиган осийлар кўнгли таскин топади, аини чоқда улар инсоф-тавфиқли, адолатли, рост-гўй, нймон-эътиқод эгаси бўлиш зарурлигини англаб етадилар.

Ҳазиний тўра номи Фарғона водийсидан узоқ-узоқларга ҳам кенг ёйилган покдомон, валий шайх, ишқи мажозий ва ишқи ҳақиқийни тараннум этувчи шоҳ асарлар муаллифи эканликларига қарамай, ул табаррук зотнинг ўз шахслари хусусида битган абётлари ҳайратомуз даражада камтар табиатларидан далолат беради.

Давомат қору борим фисқу исён, «шайх» номим бор,
Ҳазиний, ўйласам, дилни сафосидин адашганман

ёки:

Бу жаҳон ичра ямонларнинг ямонидур Ҳазин,
Дастхолий борадур рўзи жазоға, раҳм қил.

сингари мисралар ул зотга замондош бўлган, ҳам мутасаввуф, ҳам маърифатпарвар улкан шоир Рожий Марғинович байтларига ҳамоҳанглиги билан таҳсинга лойиқдир:

Нечук жонман, паришонман, саропо айби нуқсонман,
Ёмонман, йўлдан озгонман, на инсонман, на ҳайвонман.

Ҳазиний тўра ҳақиқий инсон қандай бўлиши кераклиги тўғрисида айтган ажойиб фикрлар ҳеч қачон ўз қимматини йўқотмайди, деб ўйлаймиз. Мана улардан бири:

Худоға бандалик шулдур, ризо бўлса қазосиға,
Буюрса ҳар нечук кулфатни, сабр этса балосиға,
Билинг, дўсти худолар жаннату кавсар талаб қилмас,
Кўрунг шукр айлагай онлар Яратганинг ризосиға
Қиши мўъмин дилига заррача озор еткурса,
Қиёмат кун қолур бешак жаҳаннамнинг жазосиға.

Бошқя бир мураббада Ҳазиний тўра Аллоҳнинг Расули ва умматлари ҳақида ёзганида Ҳақ таолога мурожаат қиларкан:

Санга яқин кимки тутса миллатин.

мисрасини ҳам битадикки, бунда улкан мутасаввуф шоир инсоннинг ўз миллатини севиши унинг Худога яқинлигидан далолат эканини айтиб ўқувчи маънавий оламини бойитишга хизмат қиладиган башоратли фикр айтади.

Ҳазиний тўра меросида тадқиқотчини ўйлатадиган, баъзан қийин аҳволга солиб қўядиган айрим жиҳатлар ҳам йўқ эмас. Аслида-ку бу табаррук зот Қодирия сулукининг энг йирик намояндаси ҳузурида катта мактабни ўтиб, унда иршод олган ва бутун ҳаёт тарзини Шайх Баҳоуддин Нақшбандийнинг «Дил ба ёр, даст ба кор» таълимотига асосланиб қурганлиги сир эмас. Чунончи, бу улкан мутасаввуф шоир оламнинг барча гўзалликлари мафтуни, ишқи мажозий шайдоси, Аллоҳ яратган олам гўзалликларига янада гўзаллик қўшиш йўлида фидокорлик кўрсатган буюк ақл эгаси экани ҳақида илгарироқ баъзи мисоллар орқали фикр юритган эдик. Айни вақтда унинг меросида таркидунёчилик майллари, у дунёни деб бу дунёдан кечишга даъват ҳам учраб қолади. Масалан:

Бу беш кунлик умрга жойи манзил ҳам керакмасдур,
Улумни ўйлаган одам бу дунёга назар солмас

ёки:

Жаҳаннам оташини, гўр азобин ўйлаган одам,
Сиротул мустақимдин ўтмагунча йиғлагай, кулмас

сингари байтларни ўқиганда, ҳаётсеварликда ўз замондошларига ибрат бўлган улкан мутасаввуф шоир ижодига улар онда-сонда бир рўй берадиган нохуш кайфиятлар, ғам-андуҳлар маҳсули сифатида кириб қолган деб ўйлайсан киши. Худди шундай тасодифий байтлар шўро тузуми вақтида улуг шоирни ёмонотлиқ қилиш учун унинг душманлари қўлида қурол вазифасини бажарган эди.

Баъзи асарларнинг турли манбаларда турлича вариантлари учраши ноширлик ва хаттотлик тажрибасида маълум воқеа. Шунинг учун ҳам улардан биттасини танлаб олиш зарурати туғилган чоғда, манбанинг ишончли эканидан ташқари, асарнинг бадий таъсир кучи қайси вариантда зўрроқ эканини ҳам ҳисобга олиш зарур деб ўйлаймиз. Шу жиҳатдан қараганда, девонга киритилган «келинг» радибли мухаммас Ҳазиний тўра асарлари орасида алоҳида ажойиб тақдирга эга. Чунончи, бу улкан шоир асарларини тарғиб этиш энг даҳшатли фалокатларга олиб келиши мумкин бўлган. 1927 йилда Ўзбек этнографик гуруҳининг Москвага гастроли вақтида забардаст хонада Жўрахон Султонов ўз ҳамнафаси Худойберган Махсумов билан биргаликда Москва Катта театрида уни «Еввойи чоргоҳ»да

айтиб, афсонавор шухрат қозонган эди. Энди Жўраҳон Султонов ижро этган «Ёввойи чоргоҳ» матни билан А. Мадаминов домла (албатта у киши ишончли манбадан олганига шубҳамиз йўқ) тайёрлаган матнда айрим жиддий тафовутлар учрайди. Чунончи, ашуладаги:

Мен ташнаман висолингга, эй ёр, қайдасан?
Кўнгулдаги гамингни сен ағерга айтасан,
Ўтлуғ шаробини бериб куйдурса, қайтасан?
Гурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти иёдатим сўраб кулбам кушо келинг

банди қанчалар таъсирчан экани ўз-ўзидан кўриниб турибди. Китоб учун тавсия қилинган банд эса бир мунча суст туюлди. Мана ўша банд:

Ман ташнаман висолингга, эй ёр, қайдасан?
Манга тараҳҳум этмайин, ағерга айтасан.
Ўтлуғ шарори бир сани куйдурса, қайтасан?
Гурбаткашида қуллара, эй дилкушо, келинг,
Вақти иёдатим сўраб кулбам кушо келинг.

Банднинг иккинчи ва учинчи мисралари, бизнингча, Ж. Султонов ашуласи матнида анча таъсирчан чиққан. Шунини ҳисобга олиб, Ж. Султонов вариантини китобга киритишга қарор қилдик.

Бундан ташқари «Фарғона тонг отгунча»нинг янги, мукамал варианты топилиб, ўқувчига тавсия этилгани жуда яхши бўлган. Ҳазалнинг илгари унча-мунча шубҳа туғдирадиган Ҳамраҳхонга мувашшаҳ экани энди узил-кесил ўз исботини топди. Бироқ бу ҳазал мақтаёидаги: «Найлайки, иложим йўқ, ҳар кўчада сарсонман» мисраси ҳам раҳматлик Мухторжон Муртазоев басталаган бетакрор ашулада: «Найлайки, иложим йўқ, ҳар гўшада йиғларман» тарзида ижро этилардики, ашула нусхаси шеърини тимсолнинг таъсирчанлиги жиҳатидан юқориқроқ эканини ҳисобга олиб, китобга киритилди.

Ҳазиний девони инсонларни юксак маънавий қадриятлар руҳида тарбиялаш, уларда олижаноб фазилатларни вояга етказишда алоҳида аҳамият касб этади, деб ўйлаймиз. Бу девон ҳам шоирнинг 1910—1913 йилларда қайта-қайта босилган баёзи сўнгари ўқувчиларнинг энг сеvimли китобларидан бўлиб қолса, ажаб эмас.

ЛУҒАТ

- Адам** — йўқлик
Адув — душман
Анфос — «нафас сўзининг кўплиги»
Андалиб — булбул
Анкабут — ўргимчак
Амома — салла
Ашки ийсор — кўз ёши сочмоқ
Аъмо — кўзи ожиз, кўр
Арниё — бойлар; *бирлиги:* ганий
Агфо — мудраш
Байтул-ҳазан — ғам-ҳасрат уйи
Барот — 1) йўлланган нома ёки пул; 2) шаъбон ойининг 15-кечаси
Бақя — давоми, қолгани
Безизоат — ҳеч нарсаюз, кам-бағал
Бетаъхир — тўхтамай
Беҳамто — ягона, якка, ўхшаши йўқ
Боло — 1) юқори; 2) қомат
Вовайлато — войдод, воҳас-рато
Габр — оташпараст, мажусий
Гису — ўрилган соя, кокил
Гузаргоҳ — ўтиш жойи, йўл
Дажжол — ҳақни ботил, ботилни ҳақ қилиб кўрсатувчи охирамонда пайдо бўлувчи фарибгар кофирнинг исми
Дайр — 1) бутхона; 2) майхона
Дастихолий — қуруқ қўл билан
Диловар — ботир, қаҳрамон
Дилфараҳ — кўнгилга хурсандлик берувчи
Дорул-мулк — мамлакатнинг марказий шаҳри, пойтахт
Дунтабъ — паст хулқли
Дуто — эгилган, букилган
Жазби жунун — жунунликка кетиш
Жабҳа — олд томон, пешона
Жаҳим — жаҳаннам, дўзах
Жарас — қўнғироқ
Жофий — жафо қилувчи, жафокор
Журм — гувоҳ
Жустужў — қидириш, ахтариш
Жўёна — истовчи, қидирувчи
Забихуллоҳ — Исмоил алай-ҳиссаломнинг лақаби
Залил — хор, тубан, паст
Зери туроб — тупроқнинг таги
Зевар — безак, зийнат
Зикри иллаллоҳ — Аллоҳ зикри
Зикру сано — мақтов билан тилга олиш (Аллоҳни)
Зиндалик — тириклик
Зул жалол — Аллоҳнинг сифатларидан бири, барча буюкликларнинг эгаси
Зуннор — насронийлар, зардуштийлар белига боғлаб юрадиган ип; гайри мусулмонлик белгиси
Иёдат — беморни кўргани бориш, касалдан ҳол сўраш
Итмом — тамомлаш, тугатиш

Иршод — йўлга солиш, раҳ-
намолик
Ифшо — ошкор қилиш, фош
этиш
Ифлос — қашшоқ
Ихрож — чиқармоқ, ҳайдамоқ
Иҳтисоб — 1) масъулият; 2)
ҳисобот олмақ
Иҳонат — ҳақорат қилиш,
ҳазар қилиш
Кавсар — жаннатдаги бир
ҳовуз ёки дарё
Канисо — черков, бутхона,
монастирь
Қоҳил — суест, танбал
Кулли бани — ҳамма қавм,
барча одамлар
Қунжо — бурчак
Қўтаҳ — қисқа, калта
Қўҳқан — Фарҳоднинг лақа-
би, тоғ тешар
Ладун — илми ладун — ғайб-
дан ҳосил бўлган илм
Лайлу наҳор — кечаю кундуз
Ларзон — қалтираган, титра-
ган
Лафз — 1) сўз, калима; 2)
лафз, берилган ваъда
Ломакон — маконсиз
Лоҳиқ — қўшилган, илова
қилинган
Луч — яланғоч
Мағас — пашша
Мазадлат — 1) ҳақорат; 2)
пастлик
Мазҳар — ошкор, намоён бў-
ладиган жой
Марқад — мозор, қабр
Марг — ўлим
Маснад — 1) суяниқ; 2)
ёстиқ; 3) тахт; 4) мартаба
Маҳфузи рисалат — ёдда сақ-
ланадиган, ҳимоя қилина-
диган пайғамбар
Машом — димоғ, бурун

Махмур — маст, маст бўлган
Маъсият — гуноҳкорлик
Маҳшар — қиёмат
Маҳзи зиё — зиё учун, ёруғ-
лик учун
Меърож — 1) кўтарилиш; 2)
Муҳаммад (С. А. В.)нинг
арши аълога чиқишлари
Минқор — қушнинг тумшуғи
Миръот — кўзгу
Мифтоҳ — калит
Муддаий — даъвогар, рақиб
Музтар — мажбур қилинган,
ночор, ноилж
Муаккил — вакил
Мунъим — неъмат берувчи
Мурсал — юборилган, пайгам-
бар
Мустаманд — ғамгин, аламли
бечора
Мусаллат — ғолиб бўлиш,
енгиш
Мустафо — 1) танланган; 2)
Муҳаммад (С. А. В.)нинг
исмларидан бири
Мустақим — тўғри
Мусаллам — таслим бўлган,
бўйсунган
Муסיқор — бастакор
Муҳтасиб — 1) ҳисоб олувчи,
шариатга хилоф ишларни
текширувчи; 2) бозордаги
тош-тарози ва нархларни
назорат қилувчи
Мутгако — суяниқ, мадакдор
Мушавваш — ташвишли
Мушкилкушо — мушкилларни
ечувчи
Мушрик — 1) Худонинг яго-
налигига ишонмайдиган
одам; 2) бутпараст
Муғбача — 1) майфурушлик
дўконининг хизматкори,
шоғирди; 2) соқий

Муҳол — қийин, мушкул,
ақлга сизмайдиған, имкон-
дан ташқари

Мосиво — бошқа, бўлак

Моляъний — маъносиз,
беҳуда

Мор — илон

Моний — тўсиқ

Моҳу сол — ою йил

Набийно — пайғамбаримиз
Муҳаммад (С.А.В.)

Найсон — сурёний ойнинг ет-
тинчиси. Ривоятларга кўра,
гўёки шу ойда ёққан ёмғир
қатраларидан садафдан мар-
варид йиғилади. Апрель

Наҳл — хурмо ниҳоли

Наҳс — бахтсизлик, омадсиз-
лик

Нигин — узук, муҳрли узук

Нобино — кўзи ожиз

Нуктадон — маъноли сўзлар
айтувчи

Нўш — 1) ичиш; 2) дори

Оби ҳайвон — тириклик суви

Пайрав — издош

Пашмина — 1) жундан тўқил-
ган мато; 2) чакмон

Пири Қанъон — Юсуф алай-
ҳиссаломнинг отаси Яъқуб
алайҳиссаломга ишора

Побараҳна — оёқ яланг

Пуроб — серсув

Пурхато — кўп хатоли

Пуштупаноҳ — суянчиқ, ҳо-
мий, мадакдор

Пўта (Фўта) — белбоғ

Расул — пайғамбар, элчи

Расулуллоҳ — Аллоҳнинг
элчиси

Райят — халқ, уммат,
фуқаро

Раҳзан — йўлтўсар, қароқчи

Раҳо — қутулиш

Раҳгузар — 1) йўловчи; 2)

ўғиш жойи

Риязат — машаққат билан

Ризвон — саккиз жаннатнинг
бири

Рикоб — узанги

Рисолатпаноҳ — элчилик, пай-
ғамбарликнинг паноҳи,
Муҳаммад (С.А.В.)нинг
сифатларидан бири

Регистон — 1) қумлоқ; 2)
Фарғона вилояти Бағдод
тумани Чопдор қишлоғи-
даги жой

Робиъи фасл — баҳор фасли

Робъий имло — имло қонуи-
қондаларига рияз қилмоқ

Рубъи фасл — тўрт фасл

Рўзи аласт — олам пайдо
бўлишининг биринчи кун

Рўзу шаб — куну ту

Рўшно — нур, ёруғлик

Савт — 1) садо, овоз; 2)
қамчи

Салб — 1) ўғирлаш; 2) ви-
кор қилиш

Сангдил — тошбағир

Саттор — 1) беркитувчи,
яшпрувчи; 2) *мажозий*: айб-
ни беркитувчи, Худонинг
сифатларидан бири

Сафдар — ботир, жасур

Саҳна — *кўнлик*: саканот;
1) бир жойда яшовчилар,
бир жойда ишлаб турувчи-
лар, ором олувчилар; 2)
ҳаракатсизлик, ҳарфнинг
сокинлиги

Саро — уй, сарой

Саҳтдил — қаттиқ дил

Саҳоба — соҳиблар, соҳиб
бўлганлар, Муҳаммад
(С.А.В.) ҳаётлигида мў-
мин бўлганлар ва унга
эргашганлар

Симов — 1) қўшиқ, хониш;

2) завқ-шавқ ҳолати
Сирпӯш — сирларни яширувчи
Сийман — кумуш танли
Ситамгар — эзувчи, азобловчи
Соҳибсаҳо — саховат эгаси
Сунъи — ясамоқ, қилмоқ
Сўнгок — суяк
Табоҳ — хароб, вайрон
Таваққуф — тўхташ
Тажалли — 1) жилва қилиш, ошкор бўлиш; 2) илоҳий нур
Тажрид — 1) айириш, ёлғизлаш; 2) мавҳумлик
Талъат — қиёфа, сиймо
Талх — аччиқ
Тарсо — христиан динига мансуб бўлган
Тарсон — қўрқувчи
Тараҳҳум — раҳм қилиш
Тариқат — 1) йўл, мазҳаб; 2) тасаввуф таълимоти бўйича Ҳаққа бетишиш йўлидаги иккинчи босқич
Тасаддуқ — 1) садақа қилиш, яхшилик қилиш; 2) кечириниш, гуноҳидан ўтиш
Тасхир — қўлга киритмоқ, забт этмоқ
Тағофул — 1) сезмасликка олиш; 2) гафлатда қолиш
Таҳажжуд — ярим кечаси уйғониб намоз ўқимоқ. Тунги намоз
Таҳлил — 1) парчалан; 2) ҳал қилиш; 3) мақтов (калима келтириш)
Тасбиҳи саддона — 100 доналик тасбеҳ
Турфатул айн — қизиқ ишларнинг ўзи
Тўша — озиқ-овқат, йўл озиғи

Уқбо — охират, нариги дунё
Фараҳ — хурсандлик, шодлик
Фожир — фитна қилувчи
Фуҷур — тўғри йўлдан озини
Фузун — ортиқ, кўп
Хайр — эзгулик, яхшилик
Хасим — душман, рақиб
Халофат — халифалик, подшолик
Хатти барот — озодлик хати
Хоки кужо? — хоки қаерда?
Хукбон — чўчкабоқар
Хуруш — қичқириниқ, бақириниқ
Хурду калон — каттаю кичик
Хуршиди рахшон — ялтироқ куюш
Хуштакаллаум — ширинисўз
Чокар — хизматкор
Чугз — бойқуш, бойўғли
Шарорат — ёмонлик
Шарр — ёмон
Шафиъ — ҳимоячи
Шарора — аланга, учқун
Шақоват — 1) бахтсизлик; 2) бало
Шаҳодат — 1) гувоҳлик; 2) шаҳид бўлиш, қурбон бўлиш
Шикоф — ёриқ, дарз
Шойишта — лойиқ, муносиб
Эрон (эран) — эр, мард
Эҳром — Ҳаж зиёратига боғрувчилар киядиган оқ либос
Яздон — Худо, Тангри
Яксар — 1) танҳо, якка; 2) бирданига, дафъатан
Қабоб — «қубба» сўзининг кўнлиги, гумбаз
Қабзият — қийинчилик, машаққат
Қавий — бақувват, кучли
Қалил — озгина
Қаллош — 1) дайди, бекорчи; 2) алдамчи, найрангбоз; 3) чорасиз, фақир

Қарина — яқин; *кўплиги*:
ақрон
Қамарталъат — ой юзли
Қоба қавсайно — 1) икки қош
ўртасидаги масофа; 2)
жуда яқин
Ғамбода — ғамгин, ғам ют-
ган
Ғайр — бошқа, бўлак; ғайр
аз Худо — Худодан бош-
қа
Ғанам — қўйлар
Ғаний — бой, бадавлат
Ғалат — нотўғри
Ғизо — егулик, томоқ
Ғино — бойлик
Ғилуғаш — 1) паришонхо-
тирлик; 2) ташвишланиш
Ғулом — қул
Ғурбатқашинда — ғарибликни
кўрган, мусофирлик ма-
шаққатини тортган

Ҳазорон — 1) минглаб; 2)
булбуллар
Ҳампо — ҳамроҳ
Ҳаётни жовидон — абадий ҳаёт
Ҳашр — 1) тўпланиш, йиғи-
лиш; 2) қиёмат
Ҳафт кишвар — етти мамла-
кат
Ҳидоят — тўғри йўл кўрсатиш
Ҳижрат — кўчиш
Ҳифз — асраш, сақлаш
Ҳодий — тўғри йўл кўрсатув-
чи, раҳбар
Ҳозик — яхши билувчи, ўз
ҳунарини яхши ўзлаштир-
ган одам, профессионал
Ҳужран олий Саодат — Му-
ҳаммад (С.А.В.) нинг хо-
наи хослари

ИЗОҲЛАР

Ва-л ябку касиран — Кўл йиғласин... (Қуръони карим, «Тавба» сурасининг 82-оятидан).

Ва ламюлад — ...ва туғилмаган ҳам (Қуръони карим, «Ихлос» сурасининг 3-оятидан).

Валлайл — Тун билан қасам... (Қуръони карим, «Ал-лайл» сурасининг бошланиши).

Жомиъ ал-Қуръон — Қуръонни жамловчи (учинчи халифа ҳазрати Усмон).

Иқроъ! — Уқи! [Қуръони карим, «Алақ» сурасининг бошланиши. Пайғамбаримиз Муҳаммад (С. А. В.)га биринчи нозил бўлган оят].

Каррамно — Мукаррам қилдик. Ва лақад каррамно бани одама— Одам зурриётларини улуғ қилиб яратдик. (Қуръони карим, «Ал-исро» сурасининг 70-оятидан).

Киромул-котибайн — Ёзиб тургувчи улуғ (фаришта)лар (Одамнинг яхши ва ёмон амалларини ёзиб боргувчи фаришталар). (Қуръони карим, «Инфитор» сурасининг 11-ояти).

• Кофу нун — коф (ك) ва нун (ن) ҳарфларидан таркиб топган кун (كن) — «Бўл» сўзига ишора.

Кулли ман алайҳо фоний — Ер юзидаги барча зот фонийдир (Қуръони карим, «Раҳмон» сурасининг 26-ояти).

Куллу нафсин зонқатул-мавт — Ҳар бир жон ўлим шарбатини тотгувчидир (Қуръони карим, «Оли Имрон» сурасининг 185-оятидан).

Лаббайка — Мана мен олдиндаман (Аллоҳга нисбатан хитоб).

Лавлок — Агар сен бўлмасанг... [Ҳадиси лавлок — ер ва мавжудотларнинг Муҳаммад (С. А. В.) туфайли яратилгани ҳақидаги ҳадис].

Лантаро — Асло кўрмайсан.

Лантароний — Асло мени кўрмайсан.

Ламязал — абадий, чексиз, сўнгсиз.

Ламялид.: — У туғмаган... (Қуръони карим, «Ихлос» сураси учинчи оятдан).

Ли умрик — Сенинг умринг билан қасам...

Ло тақнату... — ло тақнату мин раҳматуллоҳ — Аллоҳ раҳматидан ноумид бўлмаглар (Қуръони карим, «Зумар» сурасининг 53-оятидан).

Муту қабла ая тамуту — ўлмасдан бурун ўлинглар.

Раҳматан лил-оламни — бутун оламларга раҳмат қилиб...
[Муҳаммад (С.А.В.) га ишора].

Саййидал мурсалин — элчиларнинг саййиди [Муҳаммад (С.А.В.)
га ишора].

Сатторул-уюб — айбларни яширувчи.

Сиротул-мустақим — тўғри йўл.

Субҳоналлази асро... — ... сайр қилдирган пок зотдир (Қуръо-
ни карим, «Ал-Исро» сурасининг боши).

Тухрижул ҳай...: — ўликдан тирикки чиқаради (Қуръони карим,
«Оли Имрон» сураси, 27-оятдан).

Фазкурун — Бас, эсга олинглар!

Хайрул-башар — инсоннинг яхшиси, Муҳаммад (С.А.В.) га
берилган сифати.

Шафиъ ул-музнибин — гуноҳкорларнинг ҳимоячиси, Муҳаммад
(С.А.В.)га берилган сифат.

Қоба қавсайни ав адно — Бас (Муҳаммад алайҳиссаломга)
икки камон оралиғида ё (ундан-да) яқинроқ бўлиб (Қуръони ка-
рим, «Ва-н-нажм» сурасининг 9-оятдан).

Ҳажарул асвад — Макка шаҳридаги муқаддас қора тош.

МУНДАРИЖА

Рухпарвар асарлар соҳиби	3
Ғазаллар	10
Мураббаълар	106
Мухаммаслар	117
Мусаддаслар	140
Ҳазиний тўра меросига бир назар	152
Лугат	168
Изоҳлар	173

Адабий-бадиий нашр

ҲАЗИНИИ

ДЕВОН

Тошкент «Маънавият» 1999

Муҳаррир *Р. Қобулова*
Мусаввир *М. Эргашева*
Бадний муҳаррир *С. Авзам*
Техн. муҳаррир *Т. Золотилова*
Мусаҳҳиҳ *С. Абдусаматова*

Теринга берилди 25.06.99. Босишга рухсат этилди 10.08.99. Бичими 84×108½.
Литературная гарнитураси. Юқори босма усулида босилди. Шартли б.т.
9,24. Шартли кр.отт. 9,45. Нашр т. 5,79. 5000 нуска. Буюртма № 251. Нархи
шартнома асосида.

«Маънавият» нашриёти. Тошкент, Шодлик кўчаси, 6. Шартнома 1—99.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг Тошкент китоб-
журнал фабрикасида чоп этилди. Тошкент, Юнусобод даҳаси, Муҳаммад кў-
часи, 1-уй, 1999.